

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΠΟΛΕΜΟΥ

ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗ

Επιθεώρηση

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ
ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΠΟΛΕΜΟΥ

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΥ
ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΚΥΒΕΡΝΟΑΜΥΝΑΣ

ΒΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

ΤΕΥΧΟΣ 10ο ΙΟΥΛΙΟΣ/ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2007

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΠΟΛΕΜΟΥ

Έτος : 50

Τεύχος 10/2007
ΙΟΥΛ/ΟΚΤ 2007

ΓΡΑΦΕΙΑ

ΚΤΙΡΙΟ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗΣ ΠΟΛΕΜΟΥ
Γεωργικής Σχολής 29, ΤΚ 55134
Θεσσαλονίκη
Τηλ. 2310 472603, FAX 2310 471710
e-mail: grammateia@adispo.auth.gr

ΕΚΔΟΤΗΣ

Τμήμα Μελετών Ερευνών της ΑΔΙΣΠΟ

**ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ**

Σμήνος (Ι) Αθανάσιος Κοψαχείλης
Σμήνος (Ε) Στέφανος Τσακίρης
Αντπηχος (Μ) Βασίλειος Καραμανλής ΠΝ

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΧΕΔΙΑΣΗ ΕΝΤΥΠΟΥ

ΜΥ Ελευθερία Καρατσίν

ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Κων/νος Χ"Κωνσταντίνου
Καθηγητής Νομικής ΑΠΘ
Γεώργιος Πιπερόπουλος
Δόκτωρ Κοινωνιολογίας - Ψυχολογίας
Πχης Γεώργιος Χατζής ΠΝ
Αντχος Σταύρος Τηλιανός ΠΝ
Τχης (ΕΠ) Θωμάς Πλαναγής
Πχης Α. Γεωργόπουλος ΠΝ
Πχης Αθανάσιος Κωνσταντέλλος ΠΝ
Ανχης (ΔΒ) Νικόλαος Σαριδάκης
Αντχης Αλέξανδρος Μπέκας ΠΝ
Τχης (ΠΖ) Ευάγγελος Μητρούτσικος
Επγος (Ι) Απόστολος Καστώρης

ΔΙΑΝΟΜΗ

Υπουργεία, Γενικά Επιτελεία,
Στρατιωτικοί Σχηματισμοί, ΓΕΕΦ, ΣΕΘΑ,
Στρατιωτικές Σχολές,
Σπουδαστές ΑΔΙΣΠΟ,
ΑΕΙ, Ινστιτούτα και Ερευνητικά Ιδρύματα

Διανέμεται Δωρεάν

ΟΡΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

Στη Διακλαδική Επιθεώρηση δημοσιεύονται:

α. Επιστημονικές εργασίες και διαλέξεις των Σπουδαστών της Σχολής, ομιλίες της Ηγεσίας του ΥΕΘΑ, που αφορούν τις ΕΔ, Καθηγητών Πανεπιστημίων και γενικά Πνευματικών Προσωπικοτήτων, για θέματα Διακλαδικού ενδιαφέροντος, Στρατηγικής, Γεωπολιτικής και Διεθνών Σχέσεων.

β. Συμπεράσματα ή αποσπάσματα από σεμινάρια, ημερίδες και διημερίδες, που διοργανώνει η Σχολή.

γ. Εκπαιδευτικές και λοιπές δραστηριότητες της Σχολής.

Οι εργασίες πρέπει να περιλαμβάνουν πλήρη επιστημονική τεκμηρίωση - βιβλιογραφία, και να αναφέρουν πλήρως τα στοιχεία του συγγραφέα και να μην υπερβαίνουν τις 4000 λέξεις.

Δε δημοσιεύονται εργασίες που περιέχουν διαβαθμισμένες πληροφορίες, δεν τεκμηριώνεται το περιεχόμενό τους και έχουν αιχμές πολιτικής φύσεως ή μη ευπρεπείς εκφράσεις.

Δημοσίευση εργασίας δε σημαίνει αποδοχή απόψεων του συντάκτη της από την ΑΔΙΣΠΟ.

Οι βιβλιογραφικές σημειώσεις πρέπει να έχουν ενιαία αρίθμηση, να βρίσκονται στο τέλος του άρθρου και να δίνονται ως εξής: Ονοματεπώνυμο συγγραφέα, Τίτλος βιβλίου και υπότιτλος, Εκδοτικός οίκος, Έτος έκδοσης, Σελίδα.

Οι μελέτες στρατηγικού και γεωπολιτικού περιεχομένου πρέπει να συνοδεύονται και από σχετικούς χάρτες και σχεδιαγράμματα. Φωτογραφίες δημοσιεύονται μόνο εάν το περιεχόμενό τους κρίνεται αναγκαίο για την πληρέστερη κατατόπιση του αναγνώστη.

Η οποιαδήποτε συνεργασία πρέπει να παραδίδεται σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή.

Δεν επιστρέφεται το υλικό, ανεξάρτητα αν δημοσιευθεί ή όχι.

πρόλογος

του Υπτχου (I) Δημήτριου Βαμπούλα

Ο άνθρωπος, από τα πρώτα του βήματα, ένιωσε την ανάγκη της δημιουργίας όπλων, τόσο σε ατομικό, ομαδικό ή κρατικής οντότητας επίπεδο όσο και σε μια προσπάθεια να προστατευθεί, να αιφνιδιάσει, να κάμψει την αντίσταση και τελικά να νικήσει τον "αντίπαλό" του, είτε αν επρόκειτο για τα απαραίτητα για τη διαβίωσή του θηράματα είτε για τους συνανθρώπους του. Η πιθανότητα της νίκης ήταν τόσο μεγαλύτερη, όσο τα δικά του όπλα υπερείχαν από αυτά του "αντιπάλου" του.

Με την πάροδο των εποχών και μετά και από τις αποκαλούμενες επαναστάσεις, την βιομηχανική του 19ου αιώνα, της πληροφορίας του 20ου αιώνα και του DNA του παρόντος, η ανάγκη αυτή, έστρεψε τον άνθρωπο σε νέους πιο ευρείς τομείς έρευνας, με αποτέλεσμα τις εφευρέσεις νέων οπλικών συστημάτων, υψηλής κυρίως τεχνολογίας.

Η χρήση αυτών των "σύγχρονων" συστημάτων, είναι δυνατόν να προκαλέσει είτε υπερβολικό αριθμό θυμάτων, είτε κατάρρευση των κρατικών δομών χωρίς καθόλου θύματα, γεγονός που προξενεί μεγίστη ανησυχία καθόσον αρκετές χώρες δύνανται να κατασκευάσουν με ή χωρίς τη βοήθεια άλλων, πυρηνικά ή τα ουσιαστικώς εύκολα κατασκευαζόμενα φθηνά και εξόχως φονικά, χημικά και βιολογικά όπλα.

Απορίας άξιο είναι ότι και τα σύγχρονα υπολογιστικά συστήματα και όπλα, κινδυνεύουν από ιούς και προγράμματα που δρουν όπως οι πραγματικοί ιοί, οι οποίοι εμπλέκονται με το DNA, δηλαδή στα ίδια τα κύτταρα.

Στην παρούσα έκδοση θα σταθούμε σε δύο από τις σύγχρονες μορφές πολέμου, στον Βιολογικό και στον Κυβερνο-πόλεμο. Αντίθετα με τους συμβατικούς πολέμους, η προϋπαρξη ενός θερμού επεισοδίου ή μια περίοδος κρίσης, δεν αποτελεί και αναγκαία προϋπόθεση για την έναρξη μιας σύγχρονης μορφής πολέμου ειδικά όταν τα προαναφερθέντα όπλα δύνανται να χρησιμοποιηθούν από τρομοκρατικές ομάδες.

Η χώρα μας, αν και δεν ανήκει στις εύρωστες οικονομικά χώρες, ώστε να διαθέτει υπέρογκα ποσά για συνεχείς εξοπλισμούς σύγχρονων και ισχυρών όπλων, και έχει γείτονες που καθημερινά με τη στάση τους, αμφισβητούν τα κυριαρχικά της δικαιώματα και υπονομεύουν κάθε προσπάθεια ειρηνικής διευθέτησης, διαθέτει ωστόσο ένα αξιόλογο ανθρώπινο δυναμικό, που με την αξιοποίηση της τεχνογνωσίας την οποία κατέχει, μπορεί να προσφέρει πολλά στην αντιμετώπισή των όποιων αμφισβητήσεων και απειλών, υπερκαλύπτοντας έτσι υπάρχουσες αδυναμίες.

Στην Ανωτάτη Διακλαδική Σχολή Πολέμου, αντιλαμβανόμενοι ότι με τα νέα είδη πολέμων, το θέατρο των επιχειρήσεων γίνεται παγκόσμιο, το πεδίο της μάχης είναι παντού, ο εχθρός είναι αόρατος και ο στόχος ανυπόψιαστος, βρισκόμαστε σε συνεχή παρακολούθηση των εξελίξεων, προκειμένου με συνεχείς παρεμβάσεις στη παρεχόμενη εκπαίδευση να τη διατηρούμε επίκαιρη και πιο εκμεταλλεύσιμη από τους Αξιωματικούς των Ε.Δ. σπουδαστές της Σχολής. Σε κάθε περίπτωση, δεν έχουμε δικαίωμα να υστερήσουμε ή να αιφνιδιαστούμε από προσβολές τις οποίες μπορούμε να αντιμετωπίσουμε ή ακόμη περισσότερο να προλάβουμε.

Καλές γιορτές και Ευτυχισμένος ο Καινούριος Χρόνος.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

13

Άρθρα Έρευνας και Μελέτης

Πρόλογος

1

Ομιλία Διοικητού ΑΔΙΣΠΟ Υπτιχου (Ι)
Δημήτριου Βαμπούλα κατά την αποφοίτηση
της 4ης ΕΣ

4
Ομιλία κ. ΑΓΓΕΘΑ
Ναυάρχου Παναγιώτη
Χηνοφώτη ΠΝ κατά την
Αποφοίτηση της 4ης ΕΣ

Καλοσώρισμα 5ης ΕΣ από τον Δκτη της
ΑΔΙΣΠΟ Υπτιχο (Ι) Δημήτριο Βαμπούλα

11

Εθιμικό Δίκαιο Πολέμου
του Κων/νου Χ"Κωνσταντίνου Καθηγητή
Νομικής ΑΠΘ (Πρόεδρο Νομικής Σχολής)

Διαχείριση Κρίσεων: οι Ψυχοκοινωνικές
Διαστάσεις
του Γεώργιου Πιπερόπουλου Δρα
Κοινωνιολογίας - Ψυχολογίας

17

Βιολογικός Πόλεμος
του Πχη Γεώργιου Χατζή ΠΝ

25

Χρήση του Διαδικτύου για Συλλογή
Πληροφοριών για Θέματα
Στρατιωτικού Ενδιαφέροντος
του Αντχου Σταύρου Τηλιακού ΠΝ

30

Αξιοποίηση της
Πληροφορικής στη
Βελτιστοποίηση των
Διαδικασιών στις
Ένοπλες Δυνάμεις
του Τχη Θωμά Παναγή
35

Ηλεκτρονική Τρομοκρατία
του Πχη Α. Γεωργόπουλου ΠΝ

42

Επιχειρήσεις Κυβερνοάμυνας: Ο Παγκόσμιος
Δικτυακός Ιστός ως Θέατρο Επιχειρήσεων
του Πχη Αθ. Κωνσταντέλλου ΠΝ

48

Κατανομή Ηλεκτρομαγνητικού Φάσματος για
Επιχειρησιακή Εκμετάλλευση στα Πλαίσια
Εφαρμογής Νέων Τεχνολογιών
του Ανχη (ΔΒ) Νικ. Σαριδάκη

51

Η Συμβολή των Ευρυζωνικών Δικτύων στις
Επιχειρήσεις
του Ανχου ΠΝ Αλέξ. Μπέκα

55

Επανάσταση στις Στρατιωτικές Υποθέσεις:
Βελτίωση των "Εργαλείων" και των Τακτικών
του Πολέμου με τη Χρησιμοποίηση των
Νέων Τεχνολογικών Επιτευγμάτων
του Τχη ΠΖ Ευάγγ. Μητρούτσικου

59

Παράλληλος Πόλεμος
(“Μια αλλαγή στη φύση του πολέμου”)
του Επιγού Απόστ. Καστώρη

65

Δραστηριότητες **ΑΔΙΣΠΟ**

71

71 Δεξίωση Αποφοίτησης 4ης ΕΣ

Ταξίδι 5ης ΕΣ στη Θράκη

Επίσκεψη στο ΣΦ Κήπων

75

Επίσκεψη Δκτου ΑΔΙΣΠΟ στο Γενικό Γραμματέα Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας

71

Επίσκεψη Ρουμανικής Αντιπροσωπίας στην ΑΔΙΣΠΟ

72

Διάλεξη Γεν. Επιθεωρητή Β. Ελλάδος στην ΑΔΙΣΠΟ

72

Αγιασμός 5ης ΕΣ

73

Διαλέξεις Καθηγητών στην ΑΔΙΣΠΟ

Επίσκεψη στο ΔΣΣ Ξάνθης

76

Επίσκεψη στην XII Μ/Κ ΜΠ Αλεξανδρούπολη

77

Επίσκεψη στην ΣΦ Καστανέων

78

Επίσκεψη στο XVI Μ/Κ ΜΠ στο Στρατόπεδο Λαγού
Διδυμοτείχου

79

Κατάθεση Στεφάνου στο Οχυρό Νυμφαίας της “Γραμμής Μεταξά”

80

Επίσκεψη στην 182 Μ/Κ Β “ΤΟΡ-Μ1”

80

Αποφοίτηση 4ης Εκπαιδευτικής Σειράς την 6η Ιουλίου 2007

**Ομιλία κ. Α/ΓΕΕΘΑ
Ναυάρχου Παναγιώτη
Χηνοφώτη ΠΝ κατά την
Αποφοίτηση της 4ης ΕΣ**

Εκλεκτοί προσκεκλημένοι, Κυρίες και κύριοι

Η ένταξη στους κόλπους των Ενόπλων Δυνάμεων των αποφοίτων Διακλαδικών Επιτελών της 4ης εκπαιδευτικής σειράς αποτελεί ένα ακόμη βήμα στην προσπάθεια αναβάθμισης της Διακλαδικότητας, μέσα στους κόλπους της ευρύτερης μετεξέλιξης των Ενόπλων μας Δυνάμεων. Ένοπλες Δυνάμεις οι οποίες (διατηρούν υψηλή ετοιμότητα και διαθεσιμότητα προσωπικού και επιχειρησιακών μέσων για να ανταποκριθούν άμεσα σε οιαδήποτε απαίτηση ασφάλειας και άμυνας της πατρίδας μας.

Αποτελεί κοινή διαπίστωση ότι το διεθνές περιβάλλον υφίσταται ακόμη τις παρενέργειες του τέλους του Ψυχρού Πολέμου, με την έξαρση παλαιών και την εμφάνιση νέων εστιών κινδύνων και κρίσεων, για τη διεθνή κοινότητα και τα συστατικά έθνη-κράτη της. Οι εξελίξεις στο διεθνές περιβάλλον ασφάλειας σαφώς επηρεάζουν και το περιφερειακό υποσύστημα,

στο οποίο ανήκει η Ελλάδα και εγκυμονούν ευρύτερους κινδύνους. Η Χώρα μας απολαμβάνει πολιτικής και οικονομικής σταθερότητας, ενώ παράλληλα αποτελεί την γέφυρα φιλίας και συνεργασίας μεταξύ των γειτονικών μας λαών και των περιοχών της ΝΑ Ευρώπης, Βαλκανίων, Ευξείνου Πόντου, Μ. Ανατολής και Β. Αφρικής. Παρόλ' αυτά, το περιβάλλον "εύθραυστης σταθερότητας" στο οποίο ζούμε δεν μας αφήνει άλλη επιλογή, από το να δίδουμε ιδιαίτερη σημασία στην αμυντική προετοιμασία μας.

Το σύγχρονο επιχειρησιακό περιβάλλον επιβάλλει την

πλήρη εφαρμογή της φιλοσοφίας της διακλαδικότητας για την αντιμετώπιση όλων των σύγχρονων και μελλοντικών προκλήσεων άμυνας και ασφάλειας, τόσο στο εθνικό όσο και στο διεθνές επίπεδο. Η διακλαδικότητα, μέσω σύζευξης των δυνατοτήτων και της συνέργειας των Κλάδων, μεγιστοποιεί την αποτελεσματικότητά τους και δημιουργεί τις κατάλληλες προϋποθέσεις επιτυχούς αντιμετώπισης κρίσεων ή διεξαγωγής επιχειρήσεων.

Για να μπορούμε όμως, να δρέψουμε τους καρπούς της διακλαδικότητας κατά την περίοδο των επιχειρήσεων, απαιτείται να την έχουμε υιοθετήσει πλήρως στον καθημερινό τρόπο λειτουργίας των Ενόπλων Δυνάμεων. Αυτό επιτεύχθηκε, μέσω των σημαντικών μεταρρυθμίσεων σε όλους τους πυλώνες των στρατιωτικών δυνατοτήτων μας, όπως είναι τα δόγματα, οι οργανωτικές δομές, η εκπαίδευση, η διαρκώς εξελισσόμενη μετεξέλιξη και αναβάθμιση της Δομής Διοίκησης, το ανθρώπινο δυναμικό, το υλικό, οι υποδομές, οι ΚΑΣ και η διαλειτουργικότητα.

Η αναγκαιότητα αυτή, οδήγησε στην αναθεώρηση της γενικότερης φιλοσοφίας εκπαιδεύσεως και στη δημιουργία της Ανωτάτης Διακλαδικής Σχολής Πολέμου της οποίας πρεσβευτές αποτελούν οι σημερινοί απόφοιτοι. Αντικειμενικός σκοπός του εκπαιδευτικού έργου της Σχολής δεν είναι η διδασκαλία λύσεων ή η παροχή "συνταγών λύσεων" ήτοι αναχρονιστικές προσεγγίσεις, αλλά η διδασκαλία μεθοδολογίας σκέψεως, ώστε οι σπουδαστές να δύνανται να αχθούν στη βέλτιστη λύση. Τελικός στόχος είναι η παραγωγή επιτελών αξιωματικών, που θα διακρίνονται για την κριτική τους σκέψη και την ικανότητά τους να αντιλαμβάνονται γρήγορα όλα τα δεδομένα του σύγχρονου, πολυδιάστατου και ιδιαίτερα αλληλοεξαρτώμενου επιχειρησιακού περιβάλλοντος και να καταλήγουν σε κατάλληλες εισηγήσεις και αποφάσεις.

Η Ανωτάτη Λιακλαδική Σχολή Πολέμου αποτελεί την ανεξάντλητη πηγή της διακλαδικής αντίληψης και κύριο φορέα καλλιέργειας και ανάπτυξης του διακλαδικού πνεύματος. Αυτό είναι ένα ιδιαίτερα σοβαρό έργο, που πρέπει να στηρίζουμε και να ενισχύσουμε ακόμη περισσότερο.

Το ΓΕΕΘΑ αξιολογεί τα συμπεράσματα από τα πρώτα χρόνια λειτουργίας της Σχολής και μελετά διάφορους τρόπους βελτίωσης της παρεχόμενης εκπαίδευσης δίνοντας βαρύτητα στην κάλυψη απαιτήσεων κλαδικής και διακλαδικής εκπαίδευσης στον ίδιο κύκλο σπουδών, στην επικαιροποίηση του επιχειρησιακού τομέα σπουδών καθώς και στην διεύρυνση του τομέα σπουδών επί θεμάτων Αμυντικής Πολιτικής και Αμυντικής Σχεδίασης.

Η αποφοίτησή σας από την Ανωτάτη Διακλαδική Σχολή Πολέμου αποτελεί κομβικό σημείο της σταδιοδρομίας σας. Η ευθύνη που αναλαμβάνετε από σήμερα είναι μεγάλη, αλλά και ανάλογη του υψηλού επιπέδου γνώσεων που αποκτήσατε. Η πλειονότητα των θέσεων που θα υπηρετήσετε απαιτούν υψηλό αίσθημα ευθύνης, καθαρή επιτελική σκέψη, μελέτη

σε βάθος των επιχειρησιακών σχεδίων, καταβολή επίπονης προσπάθειας όλο το 24ωρο και συχνά επτά ημέρες την εβδομάδα, μετάδοση της επιτελικής σας σκέψης και κουλτούρας στους συνεργάτες σας, μέριμνα για την βελτίωση των κανονισμών επιτελικής διεργασίας.

Από εσάς αναμένουν οι Ένοπλες Δυνάμεις μας, να αποτελέσετε τον κύριο φορέα των νέων δογμάτων και ιδεών και να συμβάλλετε στην προώθηση του διακλαδικού πνεύματος, που θα πρέπει να διέπει όλα τα στάδια της επιτελικής τους λειτουργίας και δράσης.

Οι Ένοπλες Δυνάμεις έχουν ανάγκη τη φρεσκάδα των ιδεών σας και την ποιότητα των επαγγελματικών εφοδίων σας. Μη σταματάτε να μελετάτε και να προβληματίζεστε. Συμμετέχετε ενεργά στις διαδικασίες λήψεως αποφάσεων μη διστάζοντας να εκφέρετε τη γνώμη σας, μέσα στα πλαίσια της στρατιωτικής δεοντολογίας. Αισθανθείτε την ικανοποίηση ότι με τη στάση σας, συμβάλλετε στην πρόοδο των Ενόπλων μας Δυνάμεων. Συνειδητοποιήστε την ανάγκη υποβολής επεξεργασμένων προτάσεων ώστε η εκάστοτε απαιτούμενη κριτική σας σκέψη να είναι αξιοποιήσιμη και εποικοδομητική. Πάνω απ' όλα όμως απαιτείται εμμονή, πάθος και ενθουσιασμός στην εκτέλεση των καθηκόντων σας. Αποφύγετε την μεμψιμοιρία. Δώστε έμφαση στη μέριμνα για το προσωπικό. Αξιοποιήστε πλήρως τις υπάρχουσες δυνατότητες. Απαιτήστε το

σεβασμό της αξιοπρέπειας εκάστου στελέχους. Διατηρήσατε υψηλά το αίσθημα πειθαρχίας, αυστηρότητας, ηθικού, υψηλοφροσύνης και αγάπης προς την πατρίδα μας.

Απευθυνόμενος ειδικά, στους αξιωματικούς της Κύπρου, της Αλβανίας, της Σερβίας και του Κογκό, θα ήθελα να εκφράσω την ελπίδα ότι η φοίτησή τους στην Ανωτάτη Διακλαδική Σχολή Πολέμου θα συμβάλει ακόμη περισσότερο στην ενίσχυση των παραδοσιακά καλών σχέσεων των Ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων με τις Ένοπλες Δυνάμεις των Χωρών τους.

Επιπρόσθετα οφείλουμε να αναγνωρίσουμε όλοι την άοκνη προσπάθεια και υψηλή συμβολή του πολιτικού και στρατιωτικού προσωπικού της σχολής για την επιτυχή ολοκλήρωση της 4ης εκπαιδευτικής σειράς Διακλαδικών επιτελών. Η συνεχής βελτίωση και διαρκής αναβάθμιση του επιπέδου της σχολής και των σπουδαστών αυτής, είναι αποτέλεσμα της άψογης συνεργασίας του συνόλου του διδακτικού, στρατιωτικού και πολιτικού προσωπικού που αποσκοπεί στην ακόμη μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα.

Νέοι Διακλαδικοί Επιτελείς

Πεπεισμένος ότι, θα ανταποκριθείτε στις υψηλές προσδοκίες που δημιουργούνται με την αποφοίτησή σας από τη Σχολή, σας συγχαίρω και σας εύχομαι καλή επιτυχία στα νέα σας καθήκοντα και καλή σταδιοδρομία.

Αποφοίτηση 4ης Εκπαιδευτικής Σειράς

Αποφοίτηση 4ης Εκπαιδευτικής Σειράς

ΟΜΙΛΙΑ ΔΙΟΙΚΗΤΟΥ ΑΔΙΣΠΟ ΥΠΟΠΤΕΡΑΡΧΟΥ (Ι) ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΒΑΜΠΟΥΛΑ

Κύριε Αρχηγέ του Γενικού Επιτελείου
Εθνικής Άμυνας

Εκπρόσωπε του Παναγιοτάτου
Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης

Κύριε Εκπρόσωπε του Υπουργού
Μακεδονίας - Θράκης

Στρατηγοί

Κύριοι Πρόξενοι

Κύριοι Δήμαρχοι

Κύριοι εκπρόσωποι της τοπικής και
Νομαρχιακής αυτοδιοίκησης

Κύριοι Καθηγητές, Κυρίες και Κύριοι
Για την Ανωτάτη Διακλαδική Σχολή

Πολέμου η παρουσίας σας, σήμερα εδώ,
στην τελετή αποφοίτησης των Σπουδαστών
της 4ης εκπαιδευτικής σειράς, αποτελεί
ιδιαίτερη τιμή και δηλώνει το αμέριστο
ενδιαφέρον σας για την εκπαίδευση και
επιμόρφωση των στελεχών των Ενόπλων
Δυνάμεων γενικότερα, και ειδικότερα για το
έργο που επιτελείται στη Σχολή.

Η Ανωτάτη Διακλαδική Σχολή
Πολέμου είναι μία νέα οντότητα στις
“Ενοπλες Δυνάμεις. Ιδρύθηκε μόλις πριν
από τέσσερα χρόνια. Αποστολή της είναι η
Διακλαδική εκπαίδευση επιλεγμένων
ανωτέρων αξιωματικών, και των τριών
κλάδων των ΕΔ, σε επιχειρησιακό και

στρατηγικό επίπεδο καθώς και η
επιμόρφωση τους σε βασικά θέματα
γεωπολιτικής, γεωστρατηγικής και άλλα
θέματα της διεθνούς επικαιρότητος. Σκοπός
της εκπαίδευσης είναι η προαγωγή της
ικανότητας των σπουδαστών στη σχεδίαση,
διεξαγωγή και διεύθυνση Διακλαδικών
επιχειρήσεων, και η από πάσης απόψεως κα-
τάρτιση τους για την στελέχωση εθνικών και
Διακλαδικών στρατηγείων και όλων των
εθνικών και συμμαχικών επιτελικών θέσεων
στο εσωτερικό και στο εξωτερικό. Η
επιτυχής, άλλωστε, αποφοίτηση από τη
Σχολή αυτή είναι τυπική αλλά και ουσιαστική
προϋπόθεση για την περαιτέρω εξέλιξη κάθε
Αξιωματικού των Ε.Δ.

Επιπλέον, η Σχολή λειτουργεί και ως
επιστημονικός φορέας στο χώρο των Ε.Δ.
για θέματα Διακλαδικότητος, Άμυνας,
Ασφάλειας, Στρατηγικής, και Γεωπολιτικής
στα πλαίσια των Εθνικών, συμμαχικών και
διεθνών ενδιαφερόντων της χώρας μας, και
βεβαίως αποτελεί, ουσιαστικά, το φυτώριο
στο οποίο καλλιεργείται και αναπτύσσεται η
διακλαδικότητα.

Στη Σχολή φοιτούν και Αξιωματικοί
του Λ.Σ. και των Σωμάτων Ασφαλείας.
Επίσης, φοιτούν και Αξιωματικοί από φίλες,
γειτονικές και συμμαχικές χώρες,
ενισχύοντας έτσι τους δεσμούς φιλίας με
αυτές.

Η Σχολή, για την εκπλήρωση της
αποστολής της, λαμβάνοντας υπόψη τις
σύγχρονες ανάγκες και προκλήσεις,
υλοποιεί ένα δυναμικό πρόγραμμα Σπουδών.
Το πρόγραμμα αυτό συνεχώς εμπλουτίζεται
και αναπροσαρμόζεται λαμβάνοντας υπόψη
τις γεωπολιτικές, κοινωνικές και
τεχνολογικές εξελίξεις, σε σχέση πάντα με
τους κινδύνους και τις προκλήσεις που
αφορούν τη χώρα μας. Το πρόγραμμα της
Σχολής περιλαμβάνει μία σειρά μαθημάτων,
διαλέξεων, σεμιναρίων, ημερίδων,
επισκοπήσεων, ασκήσεων επιχειρησιακής
σχεδίασης με τη χρήση συγχρόνων μέσων
και προγραμμάτων, ομαδικών και ατομικών
εργασιών καθώς και επισκέψεων στο

εσωτερικό και το εξωτερικό. Στη διαδικασία της εκπαίδευσης συμπεριλαμβάνεται επίσης και η συμμετοχή, με τη παροχή διαλέξεων, προσωπικοτήτων του δημοσίου βίου, πανεπιστημιακών και άλλων καθηγητών, προϊσταμένων και ανωτάτων στελεχών οργανισμών, ανωτάτων υπαλλήλων υπουργείων, εκπροσώπων ξένων διπλωματικών αποστολών και άλλων.

Κύριε Αρχηγέ,

Η Σχολή, στην συνεχή προσπάθεια της για την βελτίωση του επιπέδου της παρεχομένης εκπαίδευσης, και την κατά το καλύτερο δυνατό τρόπο εκπλήρωση της αποστολής της, με την καθοδήγηση και την συνδρομή του ΓΕΕΘΑ αλλά και των Γενικών Επιτελείων των Κλάδων έχει δρομολογήσει:

- Τον συνεχή εκσυγχρονισμό του προγράμματος σπουδών, την αναμόρφωση της θεματολογίας των σεμιναρίων και ημερίδων με την ευρύτερη δυνατή συμμετοχή καταξιωμένων εξειδικευμένων καθηγητών και αξιωματούχων, την περαιτέρω διεύρυνση της συνεργασίας της Σχολής με αντίστοιχες Σχολές του Εξωτερικού, την εμβάθυνση και επέκταση της συνεργασίας της Σχολής με την Ακαδημαϊκή κοινότητα, την αναδιοργάνωση της οργανικής δομής της ΑΔΙΣΠΟ, τον εξωραϊσμό των εγκαταστάσεων και χώρων της, την στέγαση, αρχικώς του επιτελείου της Σχολής και ευελπιστούμε ότι θα εξασφαλισθεί, για περιορισμένο αριθμό σπουδαστών, η δυνατότητα διεξαγωγής παράλληλων σπουδών στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας και η απόκτηση μεταπτυχιακού τίτλου από αυτό.

Νέοι Διακλαδικοί επιτελείς:

Η σημερινή ημέρα αποτελεί για εσάς την αφετηρία για μία νέα περίοδο στην

σταδιοδρομία σας, για μία περίοδο νέων και μεγαλυτέρων ευθυνών και προκλήσεων. Κατά την διάρκεια της 10μηνης φοίτησης σας είχατε την ευκαιρία να ενημερωθείτε επί ενός ευρύτατου φάσματος θεμάτων. Αποκτήσατε ένα πολύ καλό επίπεδο και μία πολύ καλή βάση γνώσεων. Ανταλλάξατε γνώσεις και εμπειρίες και κατανοήσατε καλλίτερα τις ιδιαιτερότητες των άλλων

Κλάδων των ΕΔ γεγονός που θα σας βοηθήσει να βελτιώσετε την διακλαδική συνεργασία.

Έχετε τη δυνατότητα να κατανοείτε και να αντιλαμβάνεστε τα συμβαίνοντα τόσο στην εγγύς περιοχή μας όσο και στη διεθνή σκηνή γενικότερα. Όμως για να συμβάλετε τα μέγιστα στην υποστήριξη των εθνικών μας θέσεων και συμφερόντων θα πρέπει η προσπάθεια για την ενημέρωσή σας να είναι έντονη, συνεχής και διαχρονική. Οι σημερινές γνώσεις σας αν δεν καλλιεργηθούν περαιτέρω και δεν επικαιροποιούνται συνεχώς, δεν θα διατηρηθούν στο επιθυμητό υψηλό επίπεδο, ώστε ο καθένας σας να μπορεί να προσφέρει στη χώρα μας τις καλύτερες δυνατές υπηρεσίες από την θέση στην οποία θα ευρίσκετε. Η διεθνής σκηνή είναι μία δυναμική σκηνή όπου απρόβλεπτες αλλαγές λαμβάνουν χώρα, συσχετισμοί μεταβάλλονται και ισορροπίες ανατρέπονται. Παράλληλα, και η επιχειρησιακή τέχνη συνεχώς εξελίσσεται με την ανάγκη αντιμετώπισης νέων μορφών απειλών, την εισαγωγή νέων οπλικών συστημάτων και νέων τακτικών.

Διακλαδικοί Επιτελείς - Αυτιανοί νέοι Διοικητές:

Οι αξίες είναι δημιουργήματα διαχρονικής ομαδικής συνειδήσεως, κατατάσσονται και ιεραρχούνται ανάλογα με τη μόρφωση των ανθρώπων, την εποχή και τον πολιτισμό. Στο σημερινό κόσμο της

τεχνολογικής υλικής αναπτύξεως, της απεμπόλεσης των πνευματικών αρχών και αξιών θα πρέπει να αποτελέσετε το παράδειγμα και να προτάξετε τις πραγματικές αξίες που αναβαθμίζουν και δίνουν νόημα στη ζωή των ανθρώπων. Μην φείδεσθε κόπων και προσπαθειών προκειμένου να επιτύχετε το κάλλιστο. Στην προσπάθειά σας αυτή να είστε αποφασιστικοί. Εαν τα δεδομένα δεν συμβαδίζουν με την προσπάθειά σας και τη διακλαδική θεώρηση αλλάξτε τα δεδομένα.

Διακλαδικοί Επιτελείς - Νέοι Διοικητές:

Στο νέο σας ξεκίνημα, αναπτύξτε το διακλαδικό πνεύμα διαφυλάσσοντας τις ιδιαιτερότητες, τους εσωτερικούς μηχανισμούς και τις παραδόσεις του κάθε όπλου με άξονα, την ισονομία, την αξιοκρατία και την ανταμοιβή της εργατικότητας και απόδοσης. Αποτελέστε το παράδειγμα. Πορευθείτε με σωφροσύνη και αποφασιστικότητα. Αξίζει ο δρόμος. Τέλος στην μελλοντική σας σταδιοδρομία να μην λησμονήσετε τη ρήση του Αγάθωνος “Τον άρχοντα τριών δει μέμνησω: Ανθρώποις άρχει, κατά νόμοις άρχει και ουκ αεί άρχει”.

Κύριε Αρχηγέ,

Επιθυμώ να ευχαριστήσω όλους όσοι συνέβαλαν στην εκπλήρωση της αποστολής της Σχολής και στην επιτυχή αποφοίτηση της 4ης εκπαιδευτικής σειράς. Ειδικότερα:

- Τον κ. ΥΕΘΑ για το ενδιαφέρον και την έμπρακτη συμπαράσταση για την προβολή της Σχολής, το ΓΕΕΘΑ, στο οποίο υπάγεται η Σχολή, για την καθοδήγηση και την αμέριστη και ουσιαστική υποστήριξη που παρείξε και συνεχίζει να παρέχει σ' αυτήν.
- Τα Γενικά Επιτελεία για την στήριξη της Σχολής με την τοπιθέτηση καταλλήλων Επιτελών και την διάθεση διαλεκτών αλλά και των απαραιτήτων οικονομικών πόρων.
- Τους καθηγητές των Α.Ε.Ι., τους καταξιωμένους επιστήμονες και τους Διοικητές Οργανισμών και Υπηρεσιών του Δημοσίου, οι οποίοι ετίμησαν με την παρουσία τους το βήμα της Σχολής.
- Την Ηγεσία των Ε.Δ., του Λ.Σ. και των Σωμάτων Ασφαλείας που τίμησαν επίσης με την παρουσία τους το βήμα της Σχολής.
- Τους Εκπροσώπους των ξένων αντιπροσωπειών στην χώρα μας, και όλους τους εκλεκτούς προσκεκλημένους οι οποίοι τιμούν σήμερα με την παρουσία τους αυτή την τελετή.

Τέλος επιθυμώ να ευχαριστήσω το προσωπικό και τους εκπαιδευτές της Σχολής και τους Σπουδαστές για τις προσπάθειες που κατέβαλαν κατά την διάρκεια των τελευταίων 10 μηνών, και να συγχαρώ τους τελευταίους για την επιτυχή τους αποφοίτηση.

Ειδικά, θα ήθελα να συγχαρώ τους επτά φιλοξενούμενους αλλοδαπούς Αξιωματικούς σπουδαστές από την Αίγυπτο, την Αλβανία, το Κονγκό και τη Σερβία για την αξιόλογη προσπάθειά τους και το άριστο πνεύμα συνεργασίας που επέδειξαν.

**ΟΜΙΛΙΑ ΔΙΟΙΚΗΤΟΥ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ
ΠΟΛΕΜΟΥ ΥΠΤΧΟΥ(Ι) ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΒΑΜΠΟΥΛΑ ΣΤΟΥΣ
ΣΠΟΥΔΑΣΤΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΝΑΡΞΗ ΤΗΣ
5ης ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΣΕΙΡΑΣ ΣΤΙΣ 3 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2007**

Αγαπητοί συνάδελφοι, σπουδαστές της 5ης Εκπαιδευτικής σειράς η Ανωτάτη Διακλαδική Σχολή Πολέμου σας υποδέχεται σήμερα και επίσημα με ιδιαίτερη χαρά και συναδελφική αλληλεγγύη.

Σας συγχαίρω για την επιλογή σας να φοιτήσετε στην ΑΔΙΣΠΟ, σας καλωσορίζω και εύχομαι η φοίτηση σας να είναι αποδοτική και γόνιμη.

Επίσης θα ήθελα να εκφράσω την χαρά μου προς τους φιλοξενούμενους σπουδαστές Αξιωματικούς από τις φίλιες χώρες οι οποίοι ευρίσκονται κοντά μας και θα έχουμε την ευκαιρία να συνεργασθούμε μαζί τους, τους επόμενους δέκα μήνες. Σας καλωσορίζω επίσης και διαβεβαιώνω ότι η Σχολή θα καταβάλλει κάθε δυνατή προσπάθεια ώστε να αντιμετωπισθούν τα οποιαδήποτε προβλήματα παρουσιασθούν και να αισθάνεστε ότι ευρίσκεστε σε οικείο περιβάλλον.

Κύριοι η παρουσία σας εδώ, εκτός από την καθαρά εκπαιδευτική αξία, εμπεριέχει και μία ακόμη διάσταση, αυτή της περαιτέρω καλλιέργειας των είδη άριστων σχέσεων των χωρών σας και της Ελλάδος.

Αγαπητοί συνάδελφοι, όπως είδη γνωρίζετε η ΑΔΙΣΠΟ παρέχει διακλαδική εκπαίδευση επιχειρησιακού και στρατηγικού επιπέδου καθώς και επιμόρφωση σε βασικά θέματα γαιωστρατηγικής γεωπολιτικής και διεθνούς επικαιρότητας. Σκοπός της εκπαίδευσης είναι η προαγωγή της ικανότητας των σπουδαστών στη σχεδίαση, διεξαγωγή και διεύθυνση διακλαδικών επιχειρήσεων και η από πάσης φύσεως κατάρτισή τους για τη στελέχωση εθνικών και συμμαχικών στρατηγείων και τέλος η προετοιμασία σας για τα καθήκοντα του διοικητού επιχειρησιακών σχηματισμών.

Επιπλέον η Σχολή λειτουργεί και ως επιστημονικός φορέας στο χώρο των Ε.Δ.

για θέματα διακλαδικότητας, άμυνας, ασφάλειας, στρατηγικής και γαιοπολιτικής στα πλαίσια των εθνικών, συμμαχικών και διεθνών ενδιαφερόντων της χώρας μας και βεβαίως αποτελεί, ουσιαστικά, το φυτώριο στο οποίο καλλιεργείται και αναπτύσσεται η διακλαδικότητα.

Σπουδαστές της 5ης εκπαιδευτικής σειράς της ΑΔΙΣΠΟ, το σημερινό διεθνές περιβάλλον ασφαλείας αποτελεί μια νέα πραγματικότητα με κυρίαρχους παράγοντες τις ασύμμετρες απειλές και την παγκοσμιοποίηση. Οι ένοπλες δυνάμεις ανα την υφήλιο είναι υποχρεωμένες να αναπροσαρμόζουν συχνά την οργάνωσή τους, τον εξοπλισμό τους, την εκπαίδευσή τους και τα δόγματα διεξαγωγής των επιχειρήσεων.

Η στρατηγική και η γεωπολιτική αξία της περιοχής στην οποία ευρίσκεται η χώρα μας είναι δεδομένη και σας είναι γνωστή. Είναι επίσης γνωστό ότι η επίτευξη της μεγίστης επιχειρησιακής αποτελεσματικότητας με την κάλλιστη αξιοποίηση των διατιθέμενων πόρων αποτελεί καίριο στρατιωτικό πρόβλημα προς επίλυση και πρόκληση για τις ένοπλες δυνάμεις δεδομένης μάλιστα της ανάγκης μείωσης των αμυντικών δαπανών. Βασική προϋπόθεση για την βελτιστοποίηση της επιχειρησιακής αποτελεσματικότητας είναι η άριστη εκπαίδευση των στελεχών και η κοινή και συντονισμένη δράση όλων των κλάδων των ενόπλων δυνάμεων, η οποία είναι κοινώς αποδεκτό ότι θα έχει το μεγαλύτερο αποτέλεσμα από το άθροισμα των αποτελεσμάτων των κλάδων εάν αυτοί δράσουν μεμονωμένα.

Κύριοι, η παιδεία αποτελεί τον θεμέλιο λίθο της εθνικής ισχύος μιας χώρας. Διαμορφώνει χαρακτήρες, γαλουχεί τις νέες γενεές, προάγει την εθνική αυτοσυνειδησία,

τον αυτοσεβασμό, τον σεβασμό στον συνάνθρωπο, το δημοκρατικό αίσθημα και το τοιούτο της εθνικής και ατομικής ελευθερίας, προσδιορίζει τη στάση ζωής απέναντι στον συνάνθρωπο και την πολιτεία και τέλος καλλιεργεί τις αρετές των πολιτών, την εθνική αυτογνωσία αυτών και την οικουμενική αντίληψη της ζωής.

Οι αρετές, οι αξίες ή αγαθά επί το παλαιότερον, είναι δημιουργήματα διαχρονικής ομαδικής συνειδήσεως και κατατάσσονται και ιεραρχούνται ανάλογα με τη μόρφωση των ανθρώπων, τον πολιτισμό και την εποχή.

Σήμερα δυστυχώς δεν υπάρχουν αξίες. Ίσως για τους πολλούς μοναδικές αξίες είναι το χρήμα και ο ευδαιμονισμός τα οποία εκφράζουν κατά κύριο λόγο τη σημερινή πραγματικότητα. Τοποθετώντας όμως τα παραπάνω στην κορυφή της ιεραρχίας των αξιών, διαπιστώνουμε ότι κάτι σαθρό υπάρχει στη ζωή μας. Προκύπτει επομένως αδήριτος η ανάγκη να ιεραρχηθούν εκ νέου εκείνες οι αξίες που δίνουν νόημα και αναβαθμίζουν τη ζωή των ανθρώπων.

Σπουδαστές της 5ης Εκπαιδευτικής Σειράς πρώην Διοικητές τακτικών μονάδων και επιτελίων, πρέπει να εκμεταλλευτείτε την περίοδο των σπουδών σας στη Σχολή Θεωρώντας την ως μοναδική ευκαιρία στην καριέρα σας. Απαλλαγμένοι από κάθε άλλη υπηρεσιακή υποχρέωση θα έχετε την ευκαιρία να ασχοληθείτε με την προσωπική σας επιμόρφωση και την εκπαίδευση σας. Να ανακαλέσετε γνώσεις που ήδη έχετε, να τις εμπλουτίσετε, να τις επικαιροποιήσετε και να την εμπεδώσετε.

Αγαπητοί συνάδελφοι. Σας είναι ήδη γνωστό ότι η ανάγκη για μεγιστοποίηση της αποτρεπτικής δυνατότητας με ικανές, σύγχρονες ευέλικτες και αποτελεσματικές ένοπλες δυνάμεις επέβαλλε τη διακλαδικότητα. Η ΑΔΙΣΠΟ ήρθε να καλύψει το κομβικό κενό για την περαιτέρω εφαρμογή της. Η Σχολή δίνει τη δυνατότητα και την ευκαιρία στους σπουδαστές της να αποκτήσουν όλα εκείνα τα απαραίτητα εφόδια που θα τους καταστήσουν ικανούς και αποτελεσματικούς, τόσο για τις ανάγκες της εθνικής άμυνας και ασφάλειας όσο και για

την επάξια συμμετοχή τους σε διεθνείς αποστολές και διεθνή επιτελεία.

Η διάχυση της έννοιας της διακλαδικότητας στηρίζεται στην αλλαγή νοοτροπίας και στην ανάπτυξη πνεύματος που να καταργεί τις κλαδικές αντιλήψεις και απόψεις και προάγει τη διακλαδική σκέψη. Μόνο έτσι μπορούν να αποφευχθούν αγκυλωμένες θέσεις, προκαταλήψεις και να αναπτυχθεί αμοιβαία εμπιστοσύνη και διακλαδική συναδέλφωση μεταξύ των στελεχών, στοιχεία απαραίτητα για τη θεμελίωση της διακλαδικότητας.

Η Σχολή καλλιεργεί το διακλαδικό πνεύμα σεβόμενη και διαφυλάσσοντας τις ιδιαιτερότητες, τους εσωτερικούς μηχανισμούς και τις παραδόσεις του κάθε όπλου με άξονα την ισονομία, την αξιοκρατία και την ανταμοιβή της εργατικότητας και απόδοσης.

Σπουδαστές της 5ης εκπαιδευτικής σειράς κατά τη διάρκεια των σπουδών σας στη Σχολή εκτός των είδη αναφερθέντων θα πρέπει να λάβετε υπ' όψιν τα ακόλουθα :

" Η εμπειρία σας στις ένοπλες δυνάμεις αποτελεί κεφάλαιο το οποίο θα πρέπει να διαμοιραστεί και αξιοποιηθεί από όλους.

" Ενθαρρύνεστε να εκφράσετε την άποψή σας ακόμη και αν πιστεύετε ότι δεν είναι απόλυτα σωστή.

" Αποφύγετε τις "συνταγογραφημένες λύσεις" σε οποιοδήποτε πρόβλημα ή εργασία.

Τέλος θα πρέπει να έχετε υπ' όψιν ότι η σχέση σας με τη Σχολή πρέπει να βασίζεται στην αμοιβαία κατανόηση και αλληλοσεβασμό.

Η Σχολή από την πλευρά της θα προσπαθήσει να σας εξασφαλίσει τις καλύτερες δυνατές συνθήκες για την απερίσπαστη και αποδοτική ενασχόλησή σας με την εκπαίδευσή σας. Τυχόν προβλήματα ατομικά και οικογενειακά θα αντιμετωπισθούν από τη Σχολή με τον καλύτερο δυνατό τρόπο και στα πλαίσια των δυνατοτήτων της.

Είμαι πεπεισμένος ότι όλοι θα ανταποκριθείτε στις υψηλές προσδοκίες που έχουν από σας οι κλάδοι και οι χώρες σας. Σας εύχομαι καλή επιτυχία στις σπουδές σας.

Έρευνες-Μελέτες

Εθιμικό Δίκαιο Πολέμου

του Κων/νου Χ"Κωνσταντίνου

Καθηγητή Νομικής ΑΠΘ

(Πρόεδρο Νομικής Σχολής)

Το εθιμικό Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο συμβάλει αποφασιστικά στον <εξανθρωπισμό> του πολέμου κατά πολλούς τρόπους. Είναι γεγονός ότι οι τέσσαρες συμβάσεις της Γενεύης έχουν αποκτήσει σχεδόν οικουμενική αποδοχή, δια του τεράστιου αριθμού επικυρώσεων δια των οποίων τα κράτη έχουν δεσμευθεί για την εφαρμογή τους. Δυστυχώς αυτό δεν είναι αληθές για άλλα κείμενα ανθρωπιστικού περιεχομένου και για τα πρόσθετα πρωτόκολλα (ιδίως για το II).

Σημαντικός αριθμός όμως κανόνων και αρχών, όπως π.χ. κανόνων για την διεξαγωγή των εχθροπραξιών ή την μεταχείριση ατόμων που δεν λαμβάνουν ή δεν λαμβάνουν πλέον μέρος στις εχθροπραξίες έχουν

αποκτήσει καθεστώς εθιμικού δικαίου και ως τμήμα του ισχύουν για όλα τα κράτη, ασχέτως επικυρώσεως.

Η αναφορά στο κοινό άρθρο 1 των συνθηκών της Γενεύης κατά το οποίο τα συμβαλλόμενα μέρη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να σεβαστούν και να

καταστήσουν σεβαστές τις Συμβάσεις σε κάθε περίσταση σημαίνει ότι οι εθιμικές και συμβατικές υποχρεώσεις δρουν erga omnes όχι μόνον μεταξύ των αντιπάλων αλλά αφορούν όλους χωρίς εξαιρέσεις για αναγκαιότητα, αναλογία ή άσκηση αντιποίων. Λόγω της εφαρμογής του εθιμικού δικαίου στις ένοπλες συρράξεις, η εξέλιξη των κανόνων έχει ευρείες επιπτώσεις επί όλων των κρατών, ανεξάρτητα από τον τύπο ή την ένταση της σύγκρουσης. Ακόμη, παρά το γεγονός ότι οι πλείστες των συγκρούσεων είναι τώρα μη διεθνούς χαρακτήρα, πολύ μικρός αριθμός διατάξεων

ρυθμίζει τα της διεξαγωγής των και της προστασίας των θυμάτων τους. Όμως ένας σεβαστός αριθμός εθιμικών κανόνων έχει προκύψει, που ρυθμίζουν, με μεγαλύτερη σαφήνεια από τους συμβατικούς, τις υποχρεώσεις των μερών σε μη διεθνείς ένοπλες

συγκρούσεις. Οι βασικές αρχές του 1ου Προσθέτου Πρωτοκόλλου, πολλές από τις οποίες ήδη έχουν περιβληθεί το μανδύα του εθιμικού δικαίου, κατέστησαν αποδεκτές από πολύ μεγαλύτερο αριθμό κρατών από όσο δείχνουν οι επικυρώσεις, σε τρόπο ώστε πλείστοι εθιμικοί κανόνες να είναι σήμερα ταυτόσημοι ή παρόμοιοι με συμβατικούς κανόνες. Και τα δύο πρόσθετα Πρωτόκολλα έθεσαν σημαντικό αριθμό νέων κανόνων που θεωρούνται εθιμικοί, όπως η απαγόρευση επίθεσης σε εγκαταστάσεις που περι-

κλείουν επικίνδυνες δυνάμεις ή η απαγόρευση καταστροφής του περιβάλλοντος. Και στις δύο αυτές περιπτώσεις η πρακτική έδειξε ότι τα κράτη έχουν συναίσθηση του υψηλού κινδύνου και αναγνωρίζουν ότι σε όποια ένοπλη σύρραξη απαιτείται ιδιαίτερη προσοχή στη επιλογή του στόχου, το δε περιβάλλον θεωρείται πλέον αστικός στόχος.

Το εθιμικό Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο είναι οικουμενικό στην εμβέλεια του και καλύπτει όλους όσους συμμετέχουν σε διεθνείς ή μη διεθνείς ένοπλες συγκρούσεις. Αυτό σημαίνει ότι εξεγερμένοι που

επιχειρούν σε μία ένοπλη σύρραξη μη διεθνούς χαρακτήρα και είναι υπήκοοι κράτους που δεν έχει επικυρώσει τις συνθήκες της Γενεύης, π.χ. της Ταϊβάν, υπόκεινται στο εθιμικό δίκαιο, τον τύπο του οποίου περιβλήθηκε το κοινό άρθρο 3, άρα και στις διώξεις για παραβίαση του, ως παραβάτες του εθιμικού δικαίου. Το εθιμικό Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο προσφέρει λύσεις ακόμη σε πολέμους μεταξύ συμμαχιών, εφ όσον τα κράτη που μετέχουν σε τέτοιες συσπειρώσεις συχνά δεν έχουν τις ίδιες συμβατικές υποχρεώσεις και καταφεύγουν στους εθιμικούς κανόνες, χωρίς όμως να μπορούν οι κανόνες αυτοί να αποδυναμώσουν τις συμβατικές υποχρεώσεις των κατ' ιδίαν μερών σε μία σύρραξη. Δια του εθιμικού δικαίου καλύπτονται και τα κενά που το συμβατικό δίκαιο παρουσιάζει -είτε από έλλειψη επαρκών επικυρώσεων είτε λόγω ανυπαρξίας συγκεκριμένων ρυθμίσεων- στο

ζήτημα της προστασίας των θυμάτων των πολεμικών συγκρούσεων. Δια του εθιμικού δικαίου καλύπτονται και οι περιοχές εκείνες που δεν έχουν προσδιορισθεί με σαφήνεια, όπως το ζήτημα της διάκρισης μεταξύ μαχομένων και αμάχων που γεννά την αμφιβολία στην πράξη αν τα μέλη ενόπλων ομάδων αντίστασης θεωρούνται μέλη ενόπλων δυνάμεων ή άμαχοι στην περίπτωση μη διεθνούς σύγκρουσης, ή τα ζητήματα που τίθενται από την απουσία ακριβούς ορισμού του όρου <άμεση συμμετοχή σε εχθροπραξίες> όπου η απώλεια της προστασίας κατά επίθεσης είναι φανερή και αναμφιβολη όταν άμαχοι χρησιμοποιούν όπλα ή άλλα μέσα πολέμου αλλά δεν υφίσταται ερμηνεία ή τέλος στο ζήτημα του σκοπού και της εφαρμογής της αρχής της αναλογίας. Το Διεθνές Ανθρωπιστικό εθιμικό δίκαιο παρουσιάζει το πλεονέκτημα να μην είναι απαραίτητο για να υπαχθεί ένα κράτος σε συγκεκριμένη ρύθμιση να την αποδεχθεί τυπικά και διευκολύνει στην εφαρμογή του δικαίου δια του συνδυασμού της γνώσης του εφαρμοστέου δικαίου με τη γνώση της ύπαρξης πιθανών κυρώσεων που είναι δυνατόν να επιβάλλουν εθνικά ή διεθνή δικαστήρια.

Όσον αφορά στην εφαρμογή δεν υπάρχει διαφορά μεταξύ συμβατικού και εθιμικού κανόνα δικαίου. Οι στρατιωτικοί διοικητές έχουν την ευθύνη της διασφάλισης του σεβασμού του συνόλου του Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου -συμβατικού και εθιμικού- από τις δυνάμεις που έχουν υπό το έλεγχο τους. Δεν είναι απολύτως σαφές σε πιο ποσοστό συγκεκριμένοι μηχανισμοί εφαρμογής, δεσμευτικοί για τα κράτη, είναι εξίσου δεσμευτικοί και για τις ένοπλες ομάδες αντίστασης. Στο ζήτημα της ατομικής ευθύνης το εθιμικό Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο θέτει ζήτημα ποινικής ευθύνης επί όλων των προσώπων που διαπράττουν, διατάζουν τη διάπραξη ή είναι υπεύθυνα για διάπραξη εγκλημάτων πολέμου.

Το Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο είναι μία περιοχή του δικαίου όπου τα κράτη αποδέχονται με μεγαλύτερη ευκολία νομικούς κανόνες, παρά τους εφαρμόζουν.

Οι παραβιάσεις του δικαίου του πολέμου προέρχονται πρωτίστως από την απροθυμία σεβασμού των κανόνων του από τα κράτη, την ανεπάρκεια των μέσων επιβολής του, την αμφιβολία όσον αφορά στην εφαρμογή του αλλά και στην έλλειψη γνώσης του περιεχομένου του από την πολιτική και στρατιωτική ηγεσία, τους στρατιωτικούς διοικητές, τους μαχητές και το λαό. Στην προσπάθεια της να απαντήσει στα κρίσιμα ζητήματα που προέρχονται από την εγγενή αδυναμία εφαρμογής του Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου, η 26η Διεθνής Σύνοδος του Ερυθρού Σταυρού και της Ερυθράς Ήμισελήνου, τον Δεκέμβριο του 1995, υπέβαλε αίτημα προς τη Διεθνή Επιτροπή για σύνταξη μελέτης προσδιορισμού των εθιμικών κανόνων του Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου, που θα συνέβαλε στη διευκόλυνση εφαρμογής των υφισταμένων κανόνων του. Η μελέτη στηρίχθηκε σε έρευνες ομάδων ειδημόνων στην πρακτική περίπου 50 χωρών (9 από την Αφρική, 15 από την Ασία, 11 από την Ευρώπη, 11 από την Αμερική, 1 Αυστραλία), εξετάζοντας ποια πρακτική συμβάλει στη δημιουργία του Διεθνούς Δικαίου και αν η πρακτική δημιουργεί κανόνα δικαίου, αναφορές για στρατιωτικές επιχειρήσεις, στρατιωτικά εγχειρίδια, εθνικές νομοθεσίες κλπ, καθώς και στα αρχεία του Ερυθρού Σταυρού για την πρακτική σε περίπου 40 πρόσφατες ένοπλες συρράξεις. Τα πορίσματα καταγράφηκαν σε δύο τόμους και αφορούν σε όσους έχουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον, όπως ακαδημαϊκούς, Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, Διεθνείς Οργανισμούς, κυβερνήσεις, συντάκτες στρατιωτικών εγχειριδίων κλπ.

Η χρησιμότητα της μελέτης μπορεί να αναζητηθεί στις περιπτώσεις που τα κράτη δεν επικύρωσαν τις συνθήκες ανθρωπιστικού περιεχομένου, στην πίεση που εξασκείται επί ορισμένων κυβερνήσεων για να προβούν σε τέτοιες επικυρώσεις, αφού ο εθιμικός χαρακτήρας ορισμένων ρυθμίσεων που θα ήθελαν να αποφύγουν δεν τα απαλλάσσει από την υποχρέωση εφαρμογής, στη λειτουργία της ως όργανο διάδοσης του

περιεχομένου του Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου και ως βάση για τη σύνταξη και υιοθέτηση νέων κειμένων, στη βοήθεια που προσφέρει σε εθνικά και διεθνή δικαστήρια κατά την εκδίκαση υποθέσεων εγκλημάτων πολέμου, για τη σύνταξη στρατιωτικών εγχειριδίων, που δεν είναι δυνατόν να υπολείπονται των εθιμικών κανόνων καθώς και για τον προσδιορισμό των περιοχών εκείνων του δικαίου, όπου αυτό δεν έχει αποκτήσει ακόμη γενική αποδοχή ή η ασάφεια της διάταξης επιβάλουν την περαιτέρω μελέτη. Τα ζητήματα που θέτει η μελέτη επηρεάζουν τις πρακτικές εφαρμογής του εσωτερικού δικαίου κρατών μη μερών

των συμβάσεων περί ανθρωπιστικού δικαίου, ενισχύοντας τη νομική κριτική νόμων μη συμβατών προς το δίκαιο αυτό, προκαλώντας τα κράτη αυτά να προσαρμοσθούν να επιθυμούν να αποκτήσουν οποιαδήποτε βοήθεια κατά τη διάρκεια εσωτερικών ενόπλων συγκρούσεων. Το εθιμικό Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο δίδει δικαιώματα σε όλους όσους συμμετέχουν σε διεθνείς ή μη διεθνείς ένοπλες συρράξεις, ασχέτως αν είναι υπήκοοι εμπολέμου κράτους που έχει επικυρώσει συνθήκες που περιλαμβάνουν ως συμβατική υποχρέωση, τα ίδια δικαιώματα. Η μελέτη καλύπτει την περιοχή της διάκρισης μεταξύ μαχομένων και αμάχων, στρατιωτικών και πολιτικών στόχων, αναλογίας και προληπτικών μέτρων, προστασίας περιοχών που περιλαμβάνουν επικίνδυνες δυνάμεις και ουσίες κλπ., την περιοχής περί επιλογής μεθόδων πολέμου, που δεν είναι απεριόριστη, την επιλογή όπλων που δεν

προξενούν περιπτές πληγές ή ανώφελο πόνο δεν έχουν άνευ διακρίσεως αποτελέσματα κλπ., την περιοχή περί ειδικής προστασίας συγκεκριμένων καθεστώτων όπως της προστασίας αμάχων από λιμό, προστασίας των πολιτιστικών μνημείων ή του περιβάλλοντος, την μεταχείριση ατόμων σε ένοπλες συρράξεις, όπως τραυματιών, ασθενών, αιχμαλώτων, αγνοουμένων κλπ., καθώς και για την εφαρμογή του Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου και την κρατική και ατομική ευθύνη.

Η μελέτη δεν περιλαμβάνει ένα περιεκτικό οδηγό των μέσων και μεθόδων για τη συνέπεια της δράσης σύμφωνα με το Δίκαιο του Πολέμου, αλλά ενθαρρύνει τα κράτη να καλύψουν τα κενά του θετικού δικαίου όπου αυτά υπάρχουν. Ο βασικός χαρακτήρας συγκεκριμένων ανθρωπιστικών σταθερών ως υποχρεώσεων που ενεργούν *erga omnes* υπογραμμίζει ότι όλα τα κράτη έχουν νομικό συμφέρον στην προστασία των κανόνων αυτών, όπως επιβεβαιώθηκε και στην υπόθεση του τείχους της Παλαιστίνης. Η μελέτη δεν καλύπτει όλα τα πρακτικά ζητήματα της ποινικής ευθύνης, ατομικής, συλλογικής ή του στρατεύματος, ούτε τις οικονομικοπολιτικές συνέπειες της παραβίασης διεθνών κανόνων, ούτε ασχολείται με τα συγκεκριμένα μέτρα εξασφάλισης και προώθησης της ανάγκης

δράσης σύμφωνα προς το Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο αλλά υπογραμμίζει την υποχρέωση σεβασμού και την επιβεβαίωση του σεβασμού αυτού, που δεν εξαρτάται από την αμοιβαιότητα και ότι κανένα μέρος της ένοπλης σύγκρουσης δεν μπορεί να χρησιμοποιεί τις παραβιάσεις του Δικαίου από τον αντίπαλο για να δικαιολογήσει παράκαμψη των δικών του ανθρωπιστικών υποχρεώσεων. Ακόμη η ρήτρα γενικής

συμμετοχής (*clausula si omnes*) καθίσταται άχρηστη όταν οι συμβατικοί κανόνες περιβληθούν τον τύπο του εθιμικού δικαίου. Το ερώτημα που τίθεται όσον αφορά στους 161 κανόνες, που η μελέτη καταγράφει ως εθιμικούς, είναι αν πράγματι οι κανόνες αυτοί αποτελούν εθιμικό Διεθνές Δίκαιο επί τη βάσει της αναγραφής τους και μόνον ή αν πρέπει δικαστικό όργανο να αποφασίσει για τον εθιμικό τους χαρακτήρα. Είναι απίθανο ότι ένας μεγάλος αριθμός κρατών ή μη κρατικοί δρώντες θα διακηρύξουν ότι αποδέχονται όλους, τους περισσότερους, κάποιους από τους κανόνες αυτούς ως εθιμικούς και εν πάσει περιπτώσει μόνον πραγματικά ανεγνωρισμένοι και όχι υποθετικοί κανόνες του εθιμικού Διεθνούς Δικαίου είναι δυνατόν να αποτελέσουν τμήμα εθνικού δικαίου. Η μελέτη του Ερυθρού Σταυρού δεν καταδεικνύει παρά μόνον ότι οι κανόνες αυτοί είναι πειστικοί για η συνδρομή των στοιχείων που απαιτούνται για την αναγνώριση τους ως κανόνες εθιμικού δικαίου.

Διαχείριση Κρίσεων: οι Ψυχοκοινωνικές Διαστάσεις

**του Γεώργιου Πιπερόπουλου
Δρα Κοινωνιολογίας - Ψυχολογίας
Καθηγητή Επικοινωνίας και Πρόεδρο
Τμήματος Οργάνωσης και Διοίκησης
Επιχειρήσεων Πανεπιστημίου Μακεδονίας**

Ως "κρίση" ορίζεται η διανοητική ενέργεια που προσδιορίζει τις σχέσεις ανάμεσα στις έννοιες, συγκρίνει και ξεχωρίζει τις διαφορές - επίσης η αξιολόγηση πράξεων ή καταστάσεων, ή η διατύπωση έγκυρης και εμπεριστατωμένης γνώμης για κάτι - επίσης η διανοητική διαύγεια, ορθοφροσύνη - και τελικά μία περίοδος ανωμαλίας με δυσχέρειες και κινδύνους που αφορά σε οποιαδήποτε δραματική αλλαγή και επιδείνωση σε δεδομένες καταστάσεις.

Ο τελευταίος από τους παραπάνω ορισμούς της έννοιας της κρίσης είναι εκείνος που μας αφορά στην προκείμενη συζήτηση στα πλαίσια του προβληματισμού μας για επικοινωνία και δημόσιες σχέσεις στις Ένοπλες Δυνάμεις όπως συμβαίνει και σε επιχειρήσεις και οργανισμούς. Οι κρίσεις μπορεί να προκληθούν από φυσικά αίτια ή θεομηνίες, ή να οφείλονται σε ανθρώπινα λάθη και παραλείψεις ή ακόμη και σε εγκληματικές ενέργειες μεμονωμένων ατόμων ή επιχειρήσεων και οργανισμών. Τα στελέχη της Επικοινωνίας και των Δημοσίων Σχέσεων ενδέχεται να βρεθούν αντιμέτωπα με μία "κρίση" που προκύπτει εντελώς αναπάντεχα ή με ένα πρόβλημα που δεν του δίνουμε την πρέπουσα σημασία και εξελίσσεται με γοργό (και κατά περίπτωση με ραγδαίο) ρυθμό σε "κρίση" που απαιτεί άμεση, ορθή και αποτελεσματική διαχείριση. Η αλήθεια είναι ότι και στην περίπτωση των κρίσεων και της διαχείρισής τους ισχύει το Ιπποκρατικό ρητό που αξιολογεί την "πρόληψη ως σημαντικότερη προσέγγιση από την θεραπεία" (αυτό που οι Αγγλοσάξωνες περιγράφουν λέγοντας ότι

μια ουγκιά πρόληψης αξίζει όσο ένα λίτρο θεραπείας...). Καλό είναι, με άλλα λόγια, να αποφεύγουμε τις κρίσεις εάν μπορούμε να τις προλάβουμε αλλά αυτό δεν είναι πάντοτε εφικτό όσο και αν είναι επιθυμητό. Το επόμενο στάδιο είναι να έχουμε έτοιμο ένα σχέδιο (μαζί με ένα εγχειρίδιο - manual) διαχείρισης μιας πιθανής κρίσης και να έχουμε ετοιμάσει με επάρκεια την ομάδα των ατόμων που θα την διαχειρισθεί εάν και όποτε εκδηλωθεί.

Θεωρητικά και εμπειρικά δεδομένα μας βοηθούν να δημιουργήσουμε έναν χρήσιμο χάρτη ροής που περιλαμβάνει δέκα βασικές δραστηριότητες οι οποίες μπορεί να χρησιμοποιηθούν ως σημεία αναφοράς στη διαχείριση κρίσεων από στελέχη των Δημοσίων Σχέ-

σεων. Πριν παρουσιάσουμε παρακάτω τον χάρτη ροής είναι χρήσιμο να επισημανθεί το γεγονός ότι στην αντιμετώπιση οποιασδήποτε κρίσεως και στην κατάρτιση οποιουδήποτε προγράμματος διαχείρισης κρίσεων στις Ένοπλες Δυνάμεις, στην επιχείρηση ή τον οργανισμό μας τα πάντα χρειάζεται να ξεκινήσουν από το θεμελιακό ερώτημα που θα πρέπει να αποτελεί και διαρκή πρόκληση "τι θα πρέπει να κάνουμε εάν..." και, φυσικά, από τη στιγμή που αρχίζουμε να δίνουμε απαντήσεις στο συγκεκριμένο ερώτημα αρχίζουμε και την δόμηση και μαζί την καταγραφή σε ένα εγχειρίδιο του δικού μας προγράμματος διαχείρισης οποιασδήποτε κρίσης.

Πριν παρουσιάσουμε μια σειρά

πράξεων που αποτελούν τη ραχοκοκαλιά κάθε καλού εγχειρίδιου διαχείρισης κρίσεων θα ήταν χρήσιμο να αναφερθούμε έστω και πολύ συνοπτικά σε δύο περιπτώσεις διαχείρισης κρίσεων στη διάρκεια της δεκαετίας του 1980 στις οποίες η πρώτη στέφθηκε από ΕΠΙΤΥΧΙΑ και η δεύτερη σφραγίσθηκε από ΑΠΟΤΥΧΙΑ. Θα αναφερθούμε συγκεκριμένα στις εμπειρίες δύο γιγάντιων επιχειρήσεων της Αμερικής, δηλαδή στην εταιρία Johnson & Johnson (ΕΠΙΤΥΧΙΑ διαχείρισης κρίσης) και στην εταιρία EXXON (ΑΠΟΤΥΧΙΑ στη διαχείριση κρίσης).

Η επιτυχία

Στα μέσα περίπου της δεκαετίας του 1980 ένα απρόσμενο γεγονός αναστάτωσε την αμερικανική κοινή γνώμη καθώς 7 από τα εκατομμύρια ανθρώπων που αγόραζαν σε σταθερή βάση το εξαιρετικά δημοφιλές παυσίπονο TYLENOL το οποίο μπορούσε να αγοράσει κανείς στην αγορά χωρίς ιατρική συνταγή βρήκαν τραγικό θάνατο επειδή, όπως διαπιστώθηκε, κάποιοις ή κάποιοι είτε εσκεμμένα είτε κατά λάθος είχαν προσθέσει μικρή αλλά θανατηφόρα ποσότητα υδροκυανίου σε κάψουλες του αναλγητικού φαρμάκου.

Η αντίδραση της εταιρίας Johnson & Johnson υπήρξε ακαριαία.

Η εταιρία διέθεσε το ποσό των 300 εκατ. δολαρίων ανακαλώντας ΟΛΑ τα φιαλίδια του φαρμάκου από όλες τις αγορές.

Η εταιρία άμεσα εισήγαγε μια νέα μορφή αεροστεγούς συσκευασίας που δεν επέτρεπε την παρέμβαση στα φιαλίδια του φαρμάκου μετά την έξοδό τους από τη γραμμή παραγωγής.

Η εταιρία έδωσε όλες τις απαιτούμενες από τα MME πληροφορίες ζητώντας ταυτόχρονα την κατανόηση της αμερικανικής κοινής γνώμης.

Έδειξε ευαισθησία παραδεχόμενη την οδύνη της για το γεγονός.

Η αμερικανική κοινή γνώμη επικρότησε την διαχείριση της κρίσης από τα στελέχη της εταιρίας και οι πιθανές

απώλειες σε αξιοπιστία και προτίμηση για τα προϊόντα της εταιρίας περιορίσθηκαν σε μηδενικά επίπεδα.

Η αποτυχία

Στα τέλη της δεκαετίας του 1980 το τάνκερ της εταιρίας EXXON με την επωνυμία EXXON VALDEZ προσέκρουσε σε παγόβουνο στον κόλπο της Αλάσκας με αποτέλεσμα εκατομμύρια λίτρα αργού πετρελαίου να χυθούν στη θάλασσα προκαλώντας ίσως τη μεγαλύτερη μέχρι τότε περιβαλλοντική καταστροφή που προκάλεσε το θάνατο σε ψάρια, θαλάσσια κύτη και πουλιά και απώλεια εισοδήματος για τους αλιείς της περιοχής. Ο έλεγχος απέδειξε ότι ο κυβερνήτης του σκάφους εμπιστεύθηκε το τιμόνι σε κατώτερο αξιωματικό που δεν διέθετε την απαραίτητη άδεια και εμπειρία και το κακό ολοκληρώθηκε με τους λανθασμένους χειρισμούς στα κεντρικά γραφεία της εταιρίας.

Δεν υπήρξε άμεση αντίδραση μετά την ανακοίνωση της κρίσης.

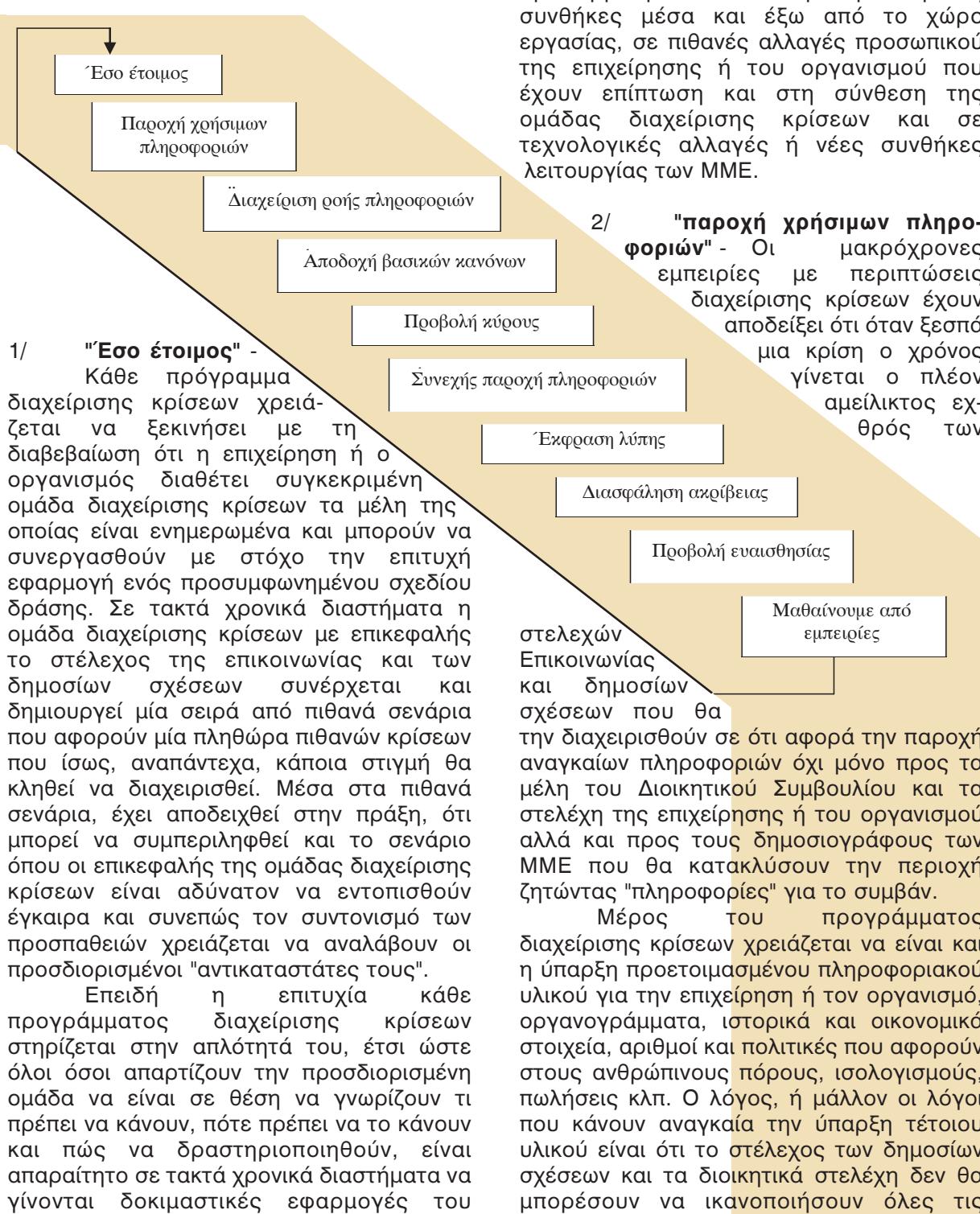
Προφανώς η εταιρία δεν διέθετε πρόγραμμα διαχείρισης κρίσεων καθώς επαναπαύτηκε στις ασφαλείς διακινήσεις αργού πετρελαίου και παραγώγων του από το σόλο των σκαφών της.

Η επικοινωνιακή πολιτική και η διαχείριση της κρίσης από τα ανώτατα διοικητικά στελέχη της εταιρίας ήρθε με καθυστέρηση.

Η ενημέρωση ήταν σπασμωδική και ελλιπής και προσέβαλε όχι μόνο τα στελέχη και τους εκπροσώπους των MME στα οποία δεν δόθηκα ακριβή στοιχεία αλλά και την κοινή γνώμη καθώς δεν υπήρξε έκφραση οδύνης.

Η EXXON τελικά αναγκάσθηκε να πληρώσει πολλά δισεκατομμύρια δολάρια στην Κυβέρνηση της Αλάσκας και την Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση των ΗΠΑ, στους αλιείς της περιοχής αλλά και σε μεμονωμένα άτομα και, φυσικά, υπέστη πτώση εταιρικού γοήτρου για πολλά χρόνια μετά το γεγονός.

Χάρτης ροής διαχείρισης κρίσεων

ανάγκες των εκπροσώπων των ΜΜΕ οι οποίοι, βέβαια, ως υπεύθυνοι κάλυψης των γεγονότων δεν μπορεί να στείλουν στα δικά τους κέντρα (εφημερίδα, ραδιόφωνο ή τηλεόραση) "λευκές σελίδες" ή κενές λόγου ή εικόνας ταινίες και για να "γεμίσουν το κενό" θα αναζητήσουν οποιεσδήποτε πληροφορίες μπορεί να συλλέξουν επί τόπου από αυτόπτες και αυτήκουους μάρτυρες οι οποίοι μπορεί να καταθέσουν "ότι τους κατέβει..." δημιουργώντας αρνητικές εντυπώσεις για την επιχείρηση ή τον οργανισμό.

Μέρος του σχεδίου δράσης μπορεί να είναι και η παροχή πληροφοριών με τη μορφή προσωπικών καταθέσεων και αναφορών σε επίδειξη θάρρους και αυτοθυσίας από κάποιους εργαζόμενους ή γείτονες της επιχείρησης ή του οργανισμού, ιστορίες με ανθρώπινο περιεχόμενο κοκ. Η περίπτωση του ποδοσφαιρικού αγώνα στο στάδιο Χίλσμπορο του Σέφφιλντ μεταξύ της Λίβερπουλ και της Νότινχαμ Φόρεστ στις 15 Απριλίου 1989 όπου "ποδοπατήθηκαν" και σκοτώθηκαν 96 φίλαθλοι αποτελεί μία κορυφαία περίπτωση ορθής διαχείρισης κρίσης με αποτέλεσμα να υπάρξει ελάχιστη αρνητική προβολή του τραγικού γεγονότος από την ημέρα του συμβάντος και για αρκετά χρόνια μετά.

3/ **"διαχείριση ροής πληροφοριών"** - Οι κρίσεις όπως έχει επισημανθεί ξανά και ξανά στην παρούσα παρουσίαση έρχονται αναπάντεχα, δεν ακολουθούν τις δικές μας προδιαγραφές και πολύ συχνά τις αντιλαμβανόμαστε ακριβώς επειδή κάποιος δημοσιογράφος μας θέτει το απλό, και συνάμα ενοχλητικό, ερώτημα του "τι συμβαίνει στην δικαιοδοσία των Ενόπλων μας Δυνάμεων, στην επιχείρηση ή τον οργανισμό σας;?"

Σε κάθε περίπτωση η γνωστή και προσφιλής σε κάποιους, παρά τις γνωστές αρνητικές της επιπτώσεις, αντίδραση του "ουδέν σχόλιο" δεν βοηθά την εικόνα της Υπηρεσίας μας, της επιχείρησης ή του οργανισμού καθώς, εάν γίνεται για να καλύψει την ανυπαρξία συγκεκριμένου σχεδίου και προγράμματος διαχείρισης της

κρίσης δείχνει ότι ΔΕΝ είμαστε "σοβαροί", εάν στοχεύει στην προσπάθεια να κερδίσουμε χρόνο για να δούμε τι συμβαίνει μπορεί να εκληφθεί ως δείγμα κυνισμού και αναξιοπιστίας μας και τελικά ενδέχεται να καταλήξει στη δημιουργία ενός "επικοινωνιακού και πληροφοριακού κενού" το οποίο οι εκπρόσωποι των ΜΜΕ θα συμπληρώσουν όπως αυτοί κρίνουν ορθό!

Είναι, λοιπόν, απαραίτητο και όχι απλά και μόνο χρήσιμο να υπάρξει συγκεκριμένο πρόσωπο που απαντά στις ερωτήσεις εκπροσώπων των ΜΜΕ με συγκεκριμένες τοποθετήσεις κερδίζοντας έτσι τις εντυπώσεις ότι η Υπηρεσία μας, η επιχείρηση ή ο οργανισμός και γνωρίζει και ελέγχει και επιθυμεί να πληροφορήσει σωστά μέσα από τα ΜΜΕ την κοινή γνώμη που διψά να κατανοήσει τη δύση, το μέγεθος, τη δραματικότητα και τις επιπτώσεις της κρίσης που αντιμετωπίζουν.

Σε παγκόσμια κλίμακα Υπηρεσίες Ενόπλων Δυνάμεων, Επιχειρήσεις και οργανισμοί έχουν υιοθετήσει στο πρόγραμμα διαχείρισης κρίσεων την κλίμακα σοβαρότητας της κάθε κρίσης και με γνώμονα αυτήν προσδιορίζουν το ή τα πρόσωπα διαχείρισης της ροής πληροφοριών. Έτσι, π.χ. εάν μία κρίση αφορά τραυματισμούς και καταστροφές εγκαταστάσεων ή εξοπλισμού η διαχείριση ανατίθεται σε συγκεκριμένο πρόσωπο που γνωρίζει πώς να την διαχειρισθεί, εάν η κρίση αφορά απώλειες ζωής και καταστροφές μεγάλης κλίμακας η διαχείρισή της θα γίνει από το κορυφαίο στέλεχος των Δημοσίων Σχέσεων και, όπου κρίνεται αναγκαίο, θα κληθεί σε βοήθεια και μία μεγάλη εταιρεία συμβούλων δημοσίων σχέσεων με την οποία συνεργάζεται ήδη η επιχείρηση ή ο οργανισμός.

4/ **"αποδοχή βασικών κανόνων"** - Το πρόγραμμα διαχείρισης κρίσεων που έχει υιοθετηθεί από τις Ένοπλες Δυνάμεις, την επιχείρηση ή τον οργανισμό περιλαμβάνει, συνήθως, και άλλους θεσμικούς φορείς, επιχειρήσεις ή οργανισμούς που μπορεί να είναι προμηθευτές, πελάτες ή συνεργάτες μας και η παρουσία τους στην εφαρμογή

του προγράμματος από τη στιγμή που θα εκδηλωθεί μία κρίση γίνεται αναγκαία. Εδώ σημειώνεται ότι η συμφωνία σε βασικούς κανόνες συμπεριφοράς γίνεται για να αποφευχθούν επικαλύψεις στην επικοινωνία με τα ΜΜΕ και άλλους φορείς και για να αποφευχθεί η ανθρώπινη τάση να "ρίξουμε στους άλλους τις ενοχές..."

Όπως και αν δούμε τις πιθανές εκδηλώσεις κρίσεων μέσα στους βασικούς κανόνες που υιοθετούμε δεν μπορεί να συμπεριληφθεί η προσπάθεια αποκλεισμού των εκπροσώπων των ΜΜΕ και η υποχρέωσή μας να τους τροφοδοτήσουμε με επαρκείς απαντήσεις στην πληθώρα των ερωτημάτων τους. Συχνά κάποιες επιχειρήσεις και οργανισμοί συμφωνούν να δώσουν τη δυνατότητα στους εκπροσώπους των ΜΜΕ να μιλήσουν ζωντανά με άτομα που αποτελούν μέρος της κρίσης που εκδηλώθηκε, προσωπικό που έζησε την φυσική καταστροφή ή τα αποτελέσματα ενός ανθρώπινου λάθους, ναυαγούς που διασώθηκαν, επιβάτες κάποιους μέσου μαζικής μεταφοράς που έζησαν την τραγωδία κοκ. Τέτοιες επιλογές ατόμων που μπορούν να εκφρασθούν σε αντίθεση με άτομα που αδυνατούν να αρθρώσουν λόγο μπροστά σε μικρόφωνα ή κάμερες από τη μια μεριά βοηθούν τα ΜΜΕ να παρουσιάσουν στο κοινό μια εικόνα της κρίσης και από την άλλη αποδεικνύουν ότι η επιχείρηση ή ο οργανισμός δεν φοβάται τη διείσδυση των ΜΜΕ.

5/ "προβολή κύρους" - Οι εκπρόσωποι των ΜΜΕ, εκτός εάν προϋπήρξε κάποια έντονα θετική σχέση στο παρελθόν δεν μπορεί να υποθέσει κανείς ότι θα διάκεινται ευνοϊκά ή φιλικά προς την Υπηρεσία, την επιχείρηση ή τον οργανισμό που αντιμετωπίζει και διαχειρίζεται μια μικρού ή μεγάλου μεγέθους κρίση με ανθρώπινα θύματα και υλικές ζημιές. Αυτή ακριβώς η διαπίστωση και άλλες σχετικές οδηγούν στο συμπέρασμα ότι το στέλεχος ή τα στελέχη επικοινωνίας και δημοσίων σχέσεων που είναι επιφορτισμένα με την ευθύνη της διαχείρισης της κρίσης πρέπει να προβληθούν προς τα έξω με μία

αδιαμφισβήτητη αίσθηση κύρους για ότι λέγουν και τον τρόπο που τα λέγουν.

Σε πολλές γνωστές περιπτώσεις κρίσεων, από την πτώση και συντριβή αεροπλάνων μέχρι τη βύθιση εμπορικών ή επιβατηγών πλοίων ή τις εκρήξεις και τις πυρκαγιές σε εργοστάσια ή πλωτές πλατφόρμες πετρελαίου και θανάτους φιλάθλων σε γήπεδα ή θαμώνων σε νυκτερινά κέντρα διασκέδασης ή ξενοδοχεία το θεμελιακό πρόβλημα της προβολής κύρους που κερδίζει την αξιοπιστία του εκπροσώπου της επιχείρησης ή του οργανισμού ήταν και παραμένει ένα από τα βασικά κλειδιά της επιτυχημένης διαχείρισης κρίσεων.

Συχνά οι εκπρόσωποι των ΜΜΕ επιθυμούν να έχουν απέναντί τους, για να τον υποβάλλουν σε ερωτήσεις που εκφράζουν τις αγωνίες και τους φόβους της κοινής γνώμης, το πρόσωπο που κατέχει τον υψηλότερο θώκο εξουσίας στην επιχείρηση ή τον οργανισμό που αντιμετωπίζει το πρόβλημα της κρίσης. Αυτό δεν είναι πάντα η επιθυμητή πολιτική, επί του πρακτέου, για την επιχείρηση ή τον οργανισμό καθώς πολύ πιο συχνά από ότι θα περίμενε η κοινή γνώμη ο ιεραρχικά προϊστάμενος της Υπηρεσίας, ο Πρόεδρος ή ο Διευθύνων Σύμβουλος της επιχείρησης ή του οργανισμού δεν είναι το κατάλληλο πρόσωπο που θα κερδίσει το κοινό μπροστά σε ένα μικρόφωνό ή μια τηλεοπτική κάμερα - του λείπουν οι επικοινωνιακές ικανότητες, όχι όμως και οι διοικητικές ή άλλες συναφείς και απαραίτητες γνώσεις - και έτσι αυτό που συμφέρει στην Υπηρεσία, την επιχείρηση ή τον οργανισμό είναι, εξ αρχής, το πρόσωπο που θα λειτουργήσει ως "εκπρόσωπος τύπου" να είναι κάποιο επικοινωνιακά ικανό στέλεχος των δημοσίων σχέσεων ή της επικοινωνίας.

6/ "συνεχής παροχή πληροφοριών" - Ένα από τα θεμελιακά ερωτήματα που χρειάζεται να αντιμετωπίσουν όχι μόνο τα στελέχη της επικοινωνίας και των δημοσίων σχέσεων, αλλά και οι διοικήσεις επιχειρήσεων και οργανισμών και τα μέλη της ομάδας διαχείρισης κρίσεων σχετίζεται

με το θέμα της παροχής πληροφοριών προς τους εκπροσώπους των ΜΜΕ με μία αίσθηση συνέχειας και συνέπειας. Το πρόβλημα έγκειται στο γεγονός ότι κάθε κρίση έχει ένα σημείο υψηλού ενδιαφέροντος και στη συνέχεια μία πτώση καθώς άλλα θέματα, άλλα προβλήματα, άλλες επιχειρήσεις ή οργανισμοί, ομάδες και άτομα κερδίζουν το ενδιαφέρον των ΜΜΕ και γίνονται επίκεντρα αναφοράς. Για όσο χρονικό διάστημα η κρίση την οποία εμείς διαχειρίζομαστε είναι στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος των ΜΜΕ το αρχικό ερώτημα ισχύει, δηλ. κάθε πόσο χρόνο θα ενημερώνουμε τα ΜΜΕ και πώς θα πρέπει να συμπεριφερθούμε όταν δεν διαθέτουμε νέα στοιχεία για να ικανοποιήσουμε την έντονη και επίμονη απαίτηση των δημοσιογράφων για συνεχή παροχή πληροφοριών;

Η κλασική θέση ότι η άρνηση για παροχή πληροφοριών είναι ανεπιθύμητη ακριβώς επειδή, μεταξύ των άλλων δημιουργεί καχυποψία σχετική με το ότι "κάτι έχουμε να κρύψουμε..." και επιπρόσθετα δημιουργεί ένα κενό πληροφόρησης το οποίο θα χρειασθεί να γεμίσουν οι δημοσιογράφοι με "οτιδήποτε βρούνε μπροστά τους..." μας υποχρεώνει να παρέχουμε πληροφορίες σε όσο το δυνατόν περισσότερο συνεχή βάση. Όταν, όμως, πραγματικά δεν υπάρχουν νεώτερα δεδομένα και πληροφορίες, τότε είναι προτιμότερο να το γνωστοποιήσουμε αυτό στους εκπροσώπους των ΜΜΕ και ταυτόχρονα να προσδιορίσουμε ένα συγκεκριμένο χρόνο αργότερα την ίδια μέρα ή την επόμενη οπότε και θα τους καλέσουμε για να τους παρουσιάσουμε νέες πληροφορίες και νέα δεδομένα.

7/ "έκφραση λύπης" - Στην συγκεκριμένη περίπτωση οι γνώμες των ειδικών για την έκφραση κάποιου είδους "λύπης ή ακόμη και οδύνης" ως μέρους της διαδικασίας διαχείρισης κρίσεως διίστανται και μάλιστα όχι μόνο στην πατρίδα μας αλλά σε διεθνές επίπεδο.

Υπάρχουν οι συνάδελφοι, τόσο στον ακαδημαϊκό χώρο όσο και στην πρακτική της καθημερινότητας, οι οποίοι διατείνονται ότι

η κοινή γνώμη και κάποιοι εκπρόσωποι των ΜΜΕ θα εκλάβουν μια τέτοια συναισθηματική έκφραση εκ μέρους της επιχείρησης ή του οργανισμού για τραυματισμούς, απώλεια ζωής και φυσικές καταστροφές εγκαταστάσεων και μηχανημάτων ή προϊόντων ως "έμμεση παραδοχή κάποιας δικής μας ενοχής" για το συμβάν. Με την άποψη αυτή συμπαρατάσσονται, συνήθως, οι νομικοί σύμβουλοι της επιχείρησης ή του οργανισμού και οι ασφαλιστικές εταιρείες Από την αντίπερα όχθη, πάλι, υπάρχουν οι συνάδελφοι που διατείνονται ότι η έκφραση της δικής μας συναισθηματικής φόρτισης δεν τεκμηριώνει ευθύνες για μας ούτε και μπορεί να εκληφθεί ως "πιθανή απολογία" για ενδεχόμενες ενοχές μας.

Η διεθνής πρακτική έχει να παρουσιάσει πολλά παραδείγματα όπου η αμεσότητα της ομάδας διαχείρισης κρίσεων να εκφράσει την λύπη ή την οδύνη της για ένα τραγικό γεγονός λειτούργησε θετικά ακόμη και σε περιπτώσεις όπου τελικά αποδείχθηκε κάποιο ποσοστό νομικής ευθύνης της επιχείρησης ή του οργανισμού απέναντι στα θύματα μιας καταστροφής. Αντίθετα ή έλλειψη κάποιας συναισθηματικής έκφρασης είχε ως αποτέλεσμα, πέρα από τις όποιες αστικές ευθύνες η επιχείρηση ή ο οργανισμός να εισπράξει και τον καταλογισμό ανευθυνότητας, κυνισμού και έλλειψης "ανθρωπιάς" απέναντι στα θύματα και τις οικογένειές τους.

Ουσιαστικά πρόκειται για μια περίπτωση που ο λαός μας σοφά χαρακτηρίζει ως δίκοπο μαχαίρι αλλά η έκφραση συμπόνιας και η επίδειξη ανθρωπιάς, σε γενικές γραμμές, συνήθως λειτουργεί θετικά και όχι αρνητικά.

8/ "διασφάλιση ακρίβειας" - Οι διαδικασίες διασφάλισης ακρίβειας

αφορούν και στα όσα θα δώσει γραπτά ή θα αναφέρει προφορικά σε ραδιοτηλεοπτικά ΜΜΕ το στέλεχος που έχει επιφορτισθεί τις ευθύνες ενημέρωσης των εκπροσώπων των ΜΜΕ αλλά και στον εντοπισμό πιθανόν λαθών σε αναφορές που γίνονται από έντυπα ή ραδιοτηλεοπτικά ΜΜΕ και αφορούν στην κρίση που διαχειρίζομαστε και σημαντικές πτυχές και στοιχεία της. Κατά κανόνα, οι κώδικες ηθικής και δεοντολογίας των στελεχών επικοινωνίας και δημοσίων σχέν αποκλείουν την παροχή ψευδών πληροφοριών, τη διαστρέβλωση της πραγματικότητας ή της αλήθειας. Και η καθημερινή εμπειρία του καθένα και της καθεμιάς μας, όμως, επιβεβαιώνει την αρχαϊκή θέση ότι από τη στιγμή που θα πούμε ένα ψέμα θα χρειασθεί να πούμε πολλά περισσότερα για να το καλύψουμε και υπάρχει πάντα ο κίνδυνος να "τα κάνουμε θάλασσα". Συμφέρει λοιπόν να λέμε πάντοτε όλες τις αλήθειες που γνωρίζουμε και είναι υποχρέωσή μας να ελέγχουμε ότι αυτά που γράφονται στο τύπο ή αυτά που ακούγονται και φαίνονται στα ραδιοτηλεοπτικά προγράμματα είναι σωστά, χωρίς στρεβλώσεις και υπερβολές.

Σε περιπτώσεις κρίσεων η διασφάλιση της ακρίβειας των γεγονότων (ταυτότητες θυμάτων, αναφορές σε περιουσιακά στοιχεία, ακριβής αριθμός πτήσεως εάν πρόκειται για αεροπορικό ατύχημα, ακριβή στοιχεία αυτοκινήτων ή φορτηγών εάν πρόκειται για οδικό ατύχημα) παρέχει προς τους δέκτες των μηνυμάτων μας τη διαβεβαίωση ότι η επιχείρηση ή ο οργανισμός είναι αξιόπιστες οντότητες και αποφεύγουμε την πρόκληση περαιτέρω προβλημάτων δημιουργώντας ανησυχίες στην κοινή γνώμη ή αναστατώνοντας οικογένειες χωρίς να συντρέχουν ουσιαστικοί λόγοι.

Εάν τα ΜΜΕ παρουσιάζουν την εικόνα της κρίσης με στρεβλώσεις τότε ο υπεύθυνος επικοινωνίας ζητά άμεση επανόρθωση των γεγονότων και επικαλείται και τη βοήθεια των νομικών συμβούλων της επιχείρησης ή του οργανισμού όπου αυτό κρίνεται σκόπιμο για να ασκηθεί η απαιτούμενη πίεση με στόχο την

επανόρθωση της εταιρικής μας εικόνας και την αποκατάσταση της αλήθειας προς την κοινή γνώμη που μας αφορά.

9/ **"προβολή ευαισθησίας"** - Ίσως ακουστεί παράξενο για μια κοινή γνώμη που θεωρεί ότι οι κανόνες συμπεριφοράς σε εμπόλεμες καταστάσεις όπως και στον σύγχρονο κόσμο των επιχειρήσεων και οργανισμών είναι και σαφείς και...απάνθρωποι, καθώς στο πνεύμα της ανταγωνιστικότητας "ο θάνατός σου είναι...η ζωή μου" και η προτροπή έμπειρων στελεχών προς νεώτερα στελέχη υποτίθεται ότι συνοψίζεται στην έκφραση "κόψε το λαιμό τους πριν σου τον κόψουνε..."

Όταν λοιπόν περιλαμβάνουμε στο εγχειρίδιο και στο πρόγραμμα διαχείρισης κρίσεων το θέμα της προβολής ευαισθησίας εκ μέρους των Ενόπλων Δυνάμεων, της επιχειρησης ή του οργανισμού όπου απασχολούμεθα εννοούμε ότι χρειάζεται να δείξουμε τα συναισθήματά μας στα θύματα και τις οικογένειές τους είτε πρόκειται για δικούς μας εργαζόμενους είτε πρόκειται για μέλη του ευρύτερου κοινωνικού συστήματος στο οποίο λειτουργούμε.

Σε κάθε δραματικό ή τραγικό γεγονός που συνιστά το επίκεντρο της κρίσης που καλούμαστε να διαχειριστούμε, όπως και σε κάθε άλλη ενέργεια επικοινωνίας με την εσωτερική και εξωτερική κοινή γνώμη ποτέ κανείς δεν έχασε επειδή προέβαλε τα θέματα, τις δραστηριότητες και την πληροφόρηση με ευαισθησία, ενώ αντίθετα, με το τέλος της κρίσης κάθε ενέργεια, κάθε κείμενο, κάθε πράξη που μπορούσε να θεωρηθεί "απάνθρωπη" καθώς έλειπε ο απαραίτητος συναισθηματισμός επέστρεψε, ως Ερινά, και καταδίωξε τα στελέχη της ομάδας διαχείρισης κρίσεων, την επιχείρηση και τον οργανισμό.

10/ **"μαθαίνουμε από τις εμπειρίες"** - Κλείνοντας θα επικαλεσθώ ένα λαϊκό μας ρητό που περιγράφει, για άτομα, οικογένειες ή κοινωνικά σύνολα τα αποτελέσματα κάθε κρίσης λέγοντας "αν δεν πάθεις δεν θα μάθεις...". Όσο χρήσιμο και αν ήταν και

συνεχίζει να είναι το συγκεκριμένο γνωμικό, έχω την αίσθηση ότι για ακαδημαϊκούς και μαθησιακούς λόγους χρειάζεται εδώ να αντιτάξω αυτό που λέγεται ότι ειπώθηκε για παρόμοιες περιπτώσεις από τον μεγάλο Γερμανό ηγέτη Bismarck "όλοι λένε ότι αν δεν πάθεις δεν θα...μάθεις. Προσωπικά προτιμώ να μαθαίνω από τα παθήματα των...άλλων!"

Κανένα στέλεχος των Ενόπλων Δυνάμεων, καμία επιχείρηση και κανένας οργανισμός που επιθυμεί να σέβεται τον εαυτό του, την εταιρική του ταυτότητα και την εσωτερική και εξωτερική κοινή γνώμη δεν μπορεί να επαναπαυτεί στην εντύπωση ότι "όλα πάνε καλά και σε εμάς δεν πρόκειται ποτέ να έλθει καμία κρίση..."

Ανοίγοντας το θέμα είχα διατυπώσει την άποψη ότι η Ιπποκρατική θέση που θεωρεί την πρόληψη ως την καλύτερη θεραπεία ισχύει και στην περίπτωση κάθε μεγάλης ή μικρής κρίσης. Αυτό σημαίνει ότι είμαστε προετοιμασμένοι να την αντιμετωπίσουμε, εάν και όποτε συμβεί, και όχι, κατά το σύνθετος (που δεν αποτελεί αποκλειστικό ελληνικό προνόμιο) να τρέχουμε τελευταία στιγμή και να μην προλαβαίνουμε.

Από κάθε μικρή ή μεγάλη κρίση που θα διαχειρισθούμε μπορούμε να μάθουμε κάποια πράγματα, να εντοπίσουμε τα δυνατά και αδύνατα σημεία του σχεδίου μας, τις διαφορές στην εκδήλωση συμπεριφοράς των μελών της ομάδας διαχείρισης κρίσεων, την ενσάρκωση των ρόλων που είχαν εκπαιδευθεί να διαδραματίσουν εάν κάτι συνέβαινε.

Σίγουρα υπάρχουν και άλλα θέματα που αφορούν στη Νομική πλευρά κάθε κρίσης (εξώδικες συμφωνίες, πληρωμές, αποκατάσταση ζημιών κοκ) τα οποία δεν συζητούνται ανοιχτά και από τα οποία μπορούν να μάθουν πολλά τα ανώτατα στελέχη διοίκησης της επιχείρησης ή του οργανισμού όχι όμως και τα μέλη της ομάδας που διαχειρίσθηκε την κρίση με μεγάλη ή μικρή επιτυχία.

Κλείνοντας οφείλω να σταθώ στο θέμα της μαθησιακής εμπειρίας που πρέπει να αντλούμε από τη διαχείριση κρίσεων και, δανειζόμενος αυτό που προανέφερα ότι είπε κάποτε ο Bismarck δηλαδή...να μαθαίνω από

τα παθήματα των άλλων ... να σχολιάσω χωρίς κακεντρέχεια ότι εάν οι υπεύθυνοι του Βρετανικού γηπέδου στο Σέφφηλντ είχαν μελετήσει το τραγικό γεγονός των 21 φιλάθλων που είχαν ποδοπατηθεί και έχασαν τη ζωή τους σε παρόμοιο περιστατικό στο γήπεδο του Ολυμπιακού, στη Θύρα 7 του σταδίου Καραϊσκάκη το 1981, τότε ίσως να είχαν προλάβει το θάνατο 96 συμπατριωτών τους. Δυστυχώς, όμως, δεν μαθαίνουμε πάντα όσα χρειάζεται είτε από δικές μας κρίσεις είτε από παθήματα άλλων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

-
- Cohn, R. *The PR Crisis Bible*, St.Martin's Press, NY 2000
-
- Fink, S. *Crisis Management/Planning for the Inevitable*, Backinprint.com, 2000
-
- Harvard Business Review on Crisis Management, Cambridge Mass. 2000
-
- Πιπερόπουλος, Γ. Επικοινωνώ άρα υπάρχω, Δημόσιες Σχέσεις και Επικοινωνία, 9η έκδοση, Θεσσαλονίκη 2007
-
- Ray, S. *Strategic Communication in Crisis Management*, Quorum Books, CT, USA, 1999
-
- Regester, M & Larkin, J. *Risk Issues and Crisis Management*, Institute of Public Relations, USA 2002
-
- Schoff, J., *Crisis Management in Japan and the USA*, Brassey, Mass., 2004

ΒΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

του Πχη Γεώργιου Χατζή ΠΝ

1. Βιολογικοί Παράγοντες

Από την αρχαιότητα τα Βιολογικά Όπλα (ΒΟ) σε πρωτόγονες μορφές, χρησιμοποιήθηκαν προκειμένου να καταβάλλουν τον αντίπαλο, να τον αιφνιδιάσουν και κυρίως να κάμψουν την αντίσταση των πολιορκούμενων πληθυσμών. Τα νεότερα χρόνια, ο Βιολογικός Πόλεμος (ΒΠ) χρησιμοποιήθηκε περιστασιακά και ποτέ ανοικτά και επίσημα, κυρίως λόγω του φόβου των αντιποίνων, καταδεικνύοντας τη σοβαρότητα των επιπτώσεών του, αλλά και της μη προόδου της τεχνολογίας. Από τα μέσα περίπου του 20ου αιώνα, ορισμένα κράτη ανέπτυξαν προγράμματα ΒΟ στην προσπάθειά τους να εδραιώσουν τη θέση τους στο παγκόσμιο ανταγωνιστικό περιβάλλον, να αποκτήσουν ισχύ, είτε επιθετική, είτε αμυντική και να αποτρέψουν οποιαδήποτε επιβουλή εναντίον τους.

Τις σημαντικότερες κατηγορίες βιολογικών παραγόντων αποτελούν οι παθογόνοι (βακτήρια, ιοί, ρικέτσια, χλαμύδια, μύκητες) και οι τοξίνες, οι οποίοι βρίσκονται στη φύση και αποτελούν τη βάση για την κατασκευή Βιολογικών Πολεμικών Ουσιών (ΒΠΟ). Αυτοί οι βιολογικοί παράγοντες μπορούν να εισέλθουν στον ανθρώπινο οργανισμό από το δέρμα, τη στοματική κοιλότητα και μέσω της αναπνοής, η οποία αποτελεί και την πιο ευάλωτη οδό εισόδου για τον άνθρωπο. Οι συγκεκριμένοι παράγοντες προκαλούν μια σειρά από ασθένειες στον άνθρωπο, με σημαντικότερες την ευλογιά, τον άνθρακα, την πανώλη, την αλλαντίαση και τους αιμορραγικούς πυρετούς. Απ' αυτές, ο άνθρακας είναι αυτός που χρησιμοποιήθηκε τα τελευταία χρόνια σε βιολογικές

επιθέσεις.

Οι βιολογικοί παράγοντες μπορεί να απελευθερωθούν ως αεροζόλ, σταγόνες υγρού (οι τοξίνες μόνο) ή ως ξηρή σκόνη. Το περιβάλλον, αλλά και η μορφή με την οποία ο παράγοντας συνήθως υπάρχει, καθορίζει και τη χρήση του, την διάρκεια της αποτελεσματικότητας και την φυσιολογική του δράση. Επίσης καθορίζει και τον τύπο του συστήματος που θα χρησιμοποιηθεί για την απελευθέρωση του.

2. Βιολογικοί Παράγοντες ως Όπλα

Η διαδικασία παραγωγής ΒΟ ξεκινά από την επιλογή των οργανισμών που θα χρησιμοποιηθούν σαν βάση, την παραγωγή μεγάλης ποσότητας βιολογικούς παράγοντες από μικρότερες καλλιέργειες, την σταθεροποίησή τους και τέλος την οπλοποίησή τους για να μπορούν να φτάσουν με επιτυχία στα υποψήφια θύματά τους. Κύριοι παράγοντες που επιδρούν στην επιτυχή διασπορά μιας βιολογικής ουσίας είναι αφενός η μορφή του βιολογικού υλικού, με την στερεά μορφή να θεωρείται πιο ανθεκτική και αφετέρου οι επικρατούσες μετεωρολογικές συνθήκες, οι οποίες επιδρούν αποτελεσματικά τόσο στην εξουδετέρωση των βιολογικών παραγόντων, όσο και στην έκταση της προσβληθείσας περιοχής.

Τα κυριότερα πλεονεκτήματα των ΒΟ εστιάζονται στο χαμηλό κόστος παραγωγής, αλλά και στην ευκολία μετάδοσής τους καθώς δεν απαιτεί παρά υποτυπώδη μέσα, ακόμα κι αν αυτά δεν εξασφαλίζουν την επιτυχία. Μπορούν να ψεκαστούν από εναέρια μέσα, ή ακόμα, να εισαχθούν στο πόσιμο νερό, ή σε τρόφιμα. Μπορούν επίσης να μεταφερθούν χωρίς να τα εντοπίσουν οι συνοριακοί έλεγχοι. Επίσης οι

καταστροφικές συνέπειες μίας βιολογικής επίθεσης συνίστανται όχι μόνο στα θύματα που αυτή θα προκαλέσει, αλλά και στην κοινωνική αποδιοργάνωση, τις οικονομικές επιπτώσεις, λόγω της διακοπής οποιασδήποτε δραστηριότητας στη συγκεκριμένη περιοχή και στον πανικό που είναι πολύ πιθανό να προκληθεί, σε πολύ μεγαλύτερη έκταση από την άμεσα επηρεαζόμενη περιοχή.

Έκτος όμως από πλεονεκτήματα, τα ΒΟ έχουν και σημαντικά μειονεκτήματα, τα οποία έχουν να κάνουν με τις δυσκολίες αποθήκευσής τους, αλλά και χρήσης τους, αφού μπορούν να αποβούν θανατηφόρα για τον κάτοχο τους, αν δεν έχει την απαραίτητη επιστημονική κατάρτιση και τεχνογνωσία. Βέβαια ακόμα πιο δύσκολη είναι η οπλοποίησή τους, αφού απαιτεί εξειδικευμένη τεχνολογία που δεν είναι προσιτή σε όλους, ούτε καν σ' εκείνους που διαθέτουν ΒΠΟ. Επίσης σημαντικό μειονεκτήμα για τη στρατιωτική τους χρήση είναι η απρόβλεπτη συμπεριφορά τους, που μπορεί να θέσει σε κίνδυνο ακόμα και το στρατό ή το λαό της χώρας που θα τα χρησιμοποιήσει.

Σημαντικό ρόλο στον περιορισμό των μειονεκτημάτων τους αναμένεται να διαδραματίσει η πρόοδος στη γενετική μηχανική και στη βιοτεχνολογία, καθώς βιολογικοί παράγοντες κατασκευασμένοι από τον άνθρωπο καθιστούν πολλά από τα μειονεκτήματα των ΒΟ αμελητέα. Οι νέοι βιολογικοί παράγοντες με την βοήθεια της γενετικής μηχανικής μπορούν να είναι εξαιρετικά μεταδοτικοί και καθιστούν σχεδόν αδύνατη την έγκαιρη παρασκευή εμβολίου ή αντιδότου. Ιδιαίτερα ανησυχητική είναι η δυνατότητα της βιοτεχνολογίας να ενισχύσει την παθογένεια, την ικανότητα επιβίωσης του βιολογικού παράγοντα, το δυναμικό διασποράς και τη δυνατότητα απόκρυψής

του.

Όσον αφορά τη στρατιωτική χρήση των ΒΟ αυτά μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τον εχθρό για την επίτευξη των ακόλουθων αντικειμενικών σκοπών:

α. Εξόντωση ή αχρήστευση του μάχιμου προσωπικού.

β. Μείωση της θέλησης για εξακολούθηση του αγώνα με αρνητική επίδραση στο ηθικό του προσωπικού.

γ. Μείωση των μέσων και διαδικασιών διεξαγωγής πολέμου και υπονόμευση των οικονομικών θεμελίων του κράτους με την προσβολή της κτηνοτροφίας και αγροτοπαραγωγής.

δ. Μείωση της εφοδιαστικής υποστήριξης των επιχειρήσεων με την αναγκαστική επαγωγή χρονοβόρων και επίπονων διαδικασιών προφύλαξης με ειδικά υλικά.

ε. Επίσης ο ΒΠ μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να καταστήσει στρατιωτικές εγκαταστάσεις άχρηστες από την ανεπάρκεια και ανικανότητα του προσωπικού που τις επανδρώνει.

3. Σημερινή Μορφή της Βιολογικής Απειλής

Μείζονα ανησυχία προξενεί το γεγονός, ότι αρκετές χώρες μπορούν πλέον να παρασκευάσουν, με ή δίχως βοήθεια άλλων χωρών, τα ουσιαστικά εύκολα κατασκευαζόμενα, φθηνά και εξόχως φονικά ΒΟ. Επ' αυτού επισημαίνεται ότι, από το 1980 αυξήθηκε ο συνολικός αριθμός των χωρών που είναι ικανές για παραγωγή ΒΟ¹.

Ειδικά αφού οι τριτοκοσμικές χώρες επιδιώκουν την απόκτηση ΒΟ σαν αντιστάθμιση των συχνά περιορισμένων

1. "Biological Weapons Proliferation", <http://www.csis-scrs.gr>

συμβατικών τους δυνατοτήτων, θεωρώντας τα όπλα αυτά, ως ένα ισχυρό αποτρεπτικό παράγοντα κατά των οιονδήποτε αντιπάλων τους.

Τρία χαρακτηριστικά δεδομένα εκτιμάται ότι θα έχουν επίδραση στη βιολογική πραγματικότητα κατά τον τρέχοντα αιώνα:

α. Η παγκόσμια πλέον δυνατότητα παραγωγής ΒΟ, τουλάχιστο σε επίπεδο κρατών.

β. Η ανάπτυξη της τεχνολογίας και ιδιαίτερα της βιοτεχνολογίας, η οποία θα επηρεάσει δραστικά την κατασκευή των όπλων αυτών και θα περιορίσει την ικανότητα, των εναντίον τους αντιμέτρων.

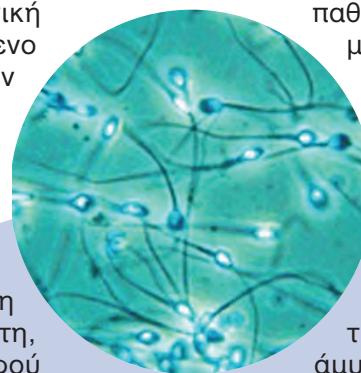
γ. Οι πιθανές διαφοροποιήσεις στην μελλοντική τακτική και στρατηγική χρησιμοποίηση των ΒΟ από τον ενδεχόμενο αντίπαλο, οι οποίες θα καταστήσουν την παροχή επαρκούς υγειονομικής υποστήριξης ακόμη δυσχερέστερη.

Σήμερα βασική παράμετρο για τη βιολογική απειλή αποτελεί η διασπορά των ΒΟ, ύστερα και από την κατάρρευση της ΕΣΣΔ, και ιδιαίτερα οι τάσεις που υπάρχουν για απόκτηση πρόσβασης σε αυτά, όχι μόνο από κράτη, αλλά και από τρομοκρατικές ομάδες, αφού λόγω των ιδιοτήτων τους αποτελούν ελκυστικές επιλογές, παρότι η χρήση τους από τρομοκράτες παρουσιάζει σημαντικές δυσκολίες που έχουν να κάνουν με την ελλιπή κατάρτισή τους πάνω σε θέματα βιοτεχνολογίας, τα οποία ούμως δύναται να ξεπεραστούν.

Παρά τις αμφιβολίες που υπάρχουν σχετικά με τη δυνατότητα παραγωγής οπλοποιημένων παραγόντων, είναι πολύ πιθανό ότι πολλά από τα εμπόδια που υπάρχουν σήμερα μπορούν να ξεπεραστούν στο μέλλον και ταυτόχρονα δεν υπάρχει αμφιβολία, ότι πολλοί βιολογικοί παράγοντες είναι δυνατό να αποκτηθούν. Πέραν τούτου, το κίνητρο είναι το σημείο κλειδί για τη χρησιμοποίησή τους από τρομοκρατικές ομάδες. Το ζήτημα λοιπόν είναι το πόσες από αυτές θα έχουν την ευκαιρία και τη βούληση να χρησιμοποιήσουν αυτά τα όπλα εναντίον

αθώων και ανυποψίαστων ανθρώπων. Πριν την 11η Σεπτεμβρίου 2001 υπήρχε η πεποίθηση ότι οι μαζικοί και ανεξέλεγκτοι θάνατοι δεν αποτελούσαν τμήμα της πρακτικής των τρομοκρατών και βρίσκονταν σε αντίθεση με την προσπάθειά τους να προστηλυτίσουν οπαδούς μέσω των πράξεών τους². Σήμερα ούμως η πεποίθηση αυτή είναι επισφαλής, καθιστώντας τον εφιάλτη ενός βιολογικού κτυπήματος περισσότερο πιθανό.

4. Αντιμετώπιση της Βιολογικής Απειλής

Για την αντιμετώπιση της βιολογικής απειλής υφίστανται τόσο παθητικά όσο και ενεργητικά μέτρα. Σε στρατιωτικό επίπεδο η αντιμετώπιση της απειλής έγκειται στην κατάλληλη προετοιμασία και βελτίωση των δυνατοτήτων από τον καιρό της ειρήνης, αλλά και στην ορθή εφαρμογή των αρχών βιολογικής άμυνας (αποφυγή της βιολογικής μόλυνσης, βιολογική προστασία του προσωπικού και του υλικού, απολύμανση για αποκατάσταση της μαχητικής ισχύος) και της ορθής εκμετάλλευσης της υπάρχουσας υποδομής κατά τις επιχειρήσεις, το οποίο επιτυγχάνεται με τη σωστή εκπαίδευση. Η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) και το ΝΑΤΟ έχουν αναλάβει δράσεις για την αντιμετώπιση της βιολογικής απειλής στο γενικότερο πλαίσιο αντιμετώπισης της ΠΒΧ απειλής όπου εκπονούν σχέδια, προσδιορίζουν διαδικασίες και με αντίστοιχες ασκήσεις επιβεβαιώνουν τις ικανότητες των χωρών μελών.

Όσον αφορά το στρατιωτικό επίπεδο, λαμβάνουν χώρα ενέργειες όπως³:

α. Μελέτη των συνεπειών που είναι δυνατόν να προκληθούν στον εθνικό

2. Μπόση Μαίρη "Περί του Ορισμού της Τρομοκρατίας", Εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 1999, σελ.54.

3. ATP 59B (AJP 3.8), "Allied Joint Doctrine for NBC Defence", 20 Jul. 2002.

αμυντικό σχεδιασμό και στη διαμόρφωση νέων απαιτήσεων στον τομέα της άμυνας και ασφάλειας.

β. Εξέταση των αναγκών βελτίωσης ή και τροποποίησης της αμυντικής ικανότητας της συμμαχίας, με βάση την εκτίμηση απειλών προερχομένων όχι μόνο από κράτη, αλλά και από μη κρατικούς δρώντες.

γ. Διερεύνηση των πιθανών τρόπων ενίσχυσης των διπλωματικών προσπαθειών για πρόληψη της διασποράς των ΒΟ.

Παράλληλα η ΕΕ, όχι μόνο έχει θεσπίσει σχετικό νομικό πλαίσιο, αλλά και εμμένει να διαμορφώσει, με κατάλληλες διμερείς σχέσεις, τον έλεγχο διακινήσεως τέτοιων όπλων. Σημαντική βέβαια παραμένει ως προς την αποτροπή χρήσης ΒΟ, η Συνθήκη Βιολογικών Όπλων του 1972, όπου όμως, δεν προβλέφθηκε κανένας τύπος οργάνου ή συστήματος επαλήθευσης, παρά

μόνο έρευνα, αποτελώντας και το αδύνατο σημείο της Συνθήκης, βασίζοντας τις συμπεριφορές των κρατών, στην καλή θέληση των μερών και στην ανταλλαγή πληροφοριών.

5. Βιολογική Απειλή και Ελληνική Πραγματικότητα

Η αντιμετώπιση της βιολογικής απειλής από την Ελλάδα, η οποία προέρχεται κυρίως από τρομοκρατική ενέργεια, έγκειται κυρίως στις προσπάθειες προσαρμογής και ανταπόκρισης στα μέτρα που σχεδιάζονται από τις συμμαχίες στις οποίες συμμετέχει. Αφετηρία για την συντονισμένη αντιμετώπιση της βιολογικής απειλής από την Ελληνική Πολιτεία αποτέλεσαν οι ΟΑ του 2004, με τη ψήφιση του νόμου 3013/1-5-2002 και την αναθεώρηση του σχεδίου ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ/2003. Όσον αφορά τις Ελληνικές ΕΔ, για την αντιμετώπιση της

βιολογικής απειλής, έχουν λάβει μια σειρά μέτρων όπως η σύνταξη διακλαδικού δόγματος ΠΒΧ, ίδρυση του ΕΔΛΟ/ΠΒΧ, κατασκευή πτέρυγας βιοπροστασίας στο 401 ΓΣΝΑ κλπ.

Για την αντιμετώπιση της βιολογικής απειλής η αποστολή των Ελληνικών ΕΔ προβλέπει, κατά την ειρηνική περίοδο την παροχή συνδρομής στην Πολιτεία, με διάθεση μέσων και εκπαιδευμένου προσωπικού, την μείωση των επιπτώσεων μετά από μια βιολογική προσβολή καθώς και την ανταπόκριση στις διεθνείς υποχρεώσεις, σε ανάλογο περιβάλλον. Κατά την περίοδο των επιχειρήσεων την ικανότητα άμεσης αντίδρασης στο εθνικό επιχειρησιακό περιβάλλον, όπως και την μείωση των επιδράσεων μετά από μια βιολογική προσβολή.

6. Συμπεράσματα

Παρόλο που τα ΒΟ αποτελούν την πλέον φρικτή μορφή πολέμου, και τα οδυνηρά αποτελέσματά τους, έστω και από την περιορισμένη χρήση τους στο παρελθόν, εξήγειραν την κοινή γνώμη και καταβλήθηκαν πολλές προσπάθειες για την κατάργηση ή έστω τον περιορισμό τους, με ανάλογες νομοθεσίες, διεθνείς συνθήκες και συμβάσεις, αυτά συνεχίζουν να αποτελούν ένα εν δυνάμει κίνδυνο για την παγκόσμια ασφάλεια και σταθερότητα.

Ο "ασύμμετρος" χαρακτήρας της βιολογικής απειλής (χαμηλό κόστος παραγωγής, ευκολία μετάδοσης, ικανότητα ανεντόπισης δράσης, πολλαπλάσια καταστροφική ικανότητα, δυνατότητα προσβολής του κοινωνικού ιστού ενός κράτους κλπ), δημιουργεί πολλές δυσκολίες όσον αφορά στην αντιμετώπισή της, αλλά ταυτόχρονα παραμένουν και αρκετές δυσκολίες που αφορούν στην παραγωγή, διακίνηση, αποθήκευση, και χρήση αυτών των όπλων και τις οποίες έχει να αντιμετωπίσει από την πλευρά του ο επιτιθέμενος.

Η απόκτηση και παρασκευή ΒΟ σήμερα είναι εφικτή και με μικρό σχετικά κόστος, ακόμη και από φτωχές χώρες. Η ευκολία παραγωγής αποτελεί αδιαμφισβήτητο γεγονός της εποχής μας. Τα

ΒΟ είναι ιδανικά για τρομοκρατικές επιθέσεις, ειδικά όταν το χρονικό διάστημα ανάμεσα στη στιγμή απελευθέρωσης του ιού και στην εμφάνιση των επιπτώσεών του στους ανθρώπους, μειώνει τις πιθανότητες σύλληψης των δραστών. Ακόμα τα αντίποινα δεν αποτελούν σοβαρή απειλή για τους τρομοκράτες, οι οποίοι μπορούν να βρίσκονται οπουδήποτε.

7. Προτάσεις

Η διεθνής κοινότητα απαιτείται να χρησιμοποιήσει διπλωματικά και οικονομικά μέσα άσκησης πίεσης προς χώρες που δραστηριοποιούνται στους τομείς της παραγωγής και διακίνησης ΒΟ ή υποστηρίζουν τρομοκρατικές ομάδες, σε συνδυασμό με την εφαρμογή μέτρων προστασίας και τον καθορισμό πλαισίου συνεργασίας και αλληλοϋποστήριξης. Σημαντικός παράγοντας είναι η οικονομική

Όσον αφορά τις ΕΔ, αυτές, στα πλαίσια της αποστολής τους, αλλά και της συνδρομής τους στην πολιτεία σε περίπτωση βιολογικού συμβάντος, πρέπει να διαθέτουν την ετοιμότητα, τις γνώσεις, την εκπαίδευση, τον εξοπλισμό και τα μέσα, προκειμένου να επιβιώσουν σε βιολογικό περιβάλλον και στη συνέχεια να επιχειρήσουν, έχοντας υποστεί την κατά το δυνατόν ελάχιστη επίδραση στη μαχητική τους ικανότητα και τις επιχειρησιακές τους δυνατότητες.

βοήθεια προς αναπτυσσόμενες ή υπανάπτυκτες χώρες με σκοπό να βελτιωθεί το βιοτικό επίπεδο των πολιτών τους, αποτρέποντας εξτρεμιστικές τάσεις που οδηγούν στην τρομοκρατία.

Σε εθνικό επίπεδο απαιτείται ετοιμότητα, εκπαίδευση, ενημέρωση και επάρκεια μέσων. Επίσης χρειάζεται να παραμείνει ως σχεδιασμός και αποστολή, η αντιμετώπιση της βιολογικής απειλής, σε ρεαλιστική και πρακτική βάση, ώστε στην περίπτωση που αυτή συμβεί (ασχέτως πιθανότητας) να αντιμετωπισθεί ως κάτι αναμενόμενο. Ακόμα, απαιτείται η σχεδίαση στρατηγικών για τη διαχείριση ενδεχόμενου μαζικού πανικού του πληθυσμού μετά από μια επίθεση με ΒΟ. Επιπρόσθετα πρέπει να δημιουργηθεί συγκεκριμένη στρατηγική για την εμπλοκή των ΜΜΕ καθώς λόγω της επιρροής τους στην κοινή γνώμη μπορούν να επιφέρουν θετικά, αλλά και αρνητικά αποτελέσματα, αν δεν κατευθυνθούν σωστά, στην προσπάθεια αντιμετώπισης ενός βιολογικού συμβάντος.

ΧΡΗΣΗ ΤΟΥ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ ΓΙΑ ΣΥΛΛΟΓΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΓΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ

του Αντχο Σταύρου Τηλιακού ΠΝ

Οι πληροφορίες από ανοικτές πηγές είναι η σημαντικότερη νέα "δύναμη" στις πληροφοριακές επιχειρήσεις του 21ου αιώνα. Το είδος αυτό των πληροφοριών είναι νέο με την έννοια της συμβολής σε αυτό τριάν ευδιάκριτων τάσεων: Πρώτον, της εξάπλωσης των εφαρμογών του Διαδικτύου για την πρόσβαση σε πληροφορίες και για τη διασπορά τους. Δεύτερον, της επακόλουθης και σχετιζόμενης με το γεγονός αυτό "πληροφοριακής έκρηξης" όπου η δημόσια διατιθέμενη γνώση αυξάνεται εκθετικά και τρίτον της κατάρρευσης πολλών απαγορευμένων, κατά το παρελθόν, περιοχών πληροφοριών, όπως έγινε π.χ. με την κατάρρευση του ανατολικού μπλοκ. Το Διαδίκτυο αποτελεί μία σημαντική συνιστώσα του όλου φάσματος των ανοικτών πηγών, δεδομένου ότι αποτελεί το μεγαλύτερο και διαρκώς διευρυνόμενο μέσο πρόσβασης σε τεράστιο όγκο πληροφοριών που μπορούν να έχουν και στρατιωτική εφαρμογή.

Το Διαδίκτυο ξεκίνησε να λειτουργεί στις αρχές του 1969 με το όνομα Arpanet που ήταν τμήμα του αμερικανικού υπουργείου Άμυνας. Η αρχική διαμόρφωση του Arpanet¹ περιλάμβανε τέσσερις υπολογιστές², ενώ το 1983, το Arpanet χωρίστηκε σε δύο διαφορετικά συστήματα που ονομάζονταν Arpanet και Milnet. Το Arpanet κρατήθηκε για πολιτική χρήση, ενώ το Milnet για στρατιωτική. Και τα δύο δίκτυα ήταν συνδεδεμένα μεταξύ τους και αυτό έγινε γνωστό ως Internet (Διαδίκτυο). Στο

τέλος της δεκαετίας του '80 αναπτύχθηκε το δίκτυο Nsfnet από τον εθνικό οργανισμό επιστημών των ΗΠΑ (National science foundation), στο οποίο ενώθηκαν τελικά όλα τα δημόσια και ιδιωτικά δίκτυα. Το 1995, το Nsfnet καταργήθηκε, γεγονός που ενίσχυσε τη θέση των ιδιωτικών εταιρειών σύνδεσης, όπως η America Online και η CompuServe³. Η διάδοση του Internet και η μετατροπή του σε μαζικό φαινόμενο συνδέεται άμεσα τόσο με τη διάδοση των προσωπικών ηλεκτρονικών υπολογιστών όσο και με τη βελτίωση των συνηθηκών πλοιόγησης στον κυβερνοχώρο.

Το Διαδίκτυο διαθέτει αρκετές υπηρεσίες και υποστηρίζει αρκετές εφαρμογές που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για συλλογή πληροφοριών που παρουσιάζουν στρατιωτικό ενδιαφέρον. Ωστόσο, λόγω της περιορισμένης παρεχόμενης ασφάλειας, μπορούν να διακινούνται πληροφορίες χαμηλής κατά βάση διαβάθμισης. Οι βασικότερες υπηρεσίες και εφαρμογές είναι το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο (e-mail), οι ταχυδρομικές λίστες (mailing lists), οι ειδησεογραφικές ομάδες (news groups), τα forums για συζητήσεις (discussion forums), η συνομιλία (chat), τα blogs, ο παγκόσμιος Ιστός (world wide Web), η μεταφορά αρχείων (file transfer), η τηλεδιάσκεψη (teleconference) και η προσομοίωση τερματικού (terminal emulation). Τα θέματα ασφάλειας στο Διαδίκτυο αφορούν τις παράνομες δραστηριότητες, οι οποίες κυμαίνονται από ενέργειες οι οποίες απλά εκμεταλλεύονται τις αδυναμίες του ανθρώπινου παράγοντα έως αυτές που απαιτούν εξειδικευμένες τεχνολογικές γνώσεις και βαθιά κατανόηση της δομής του Internet. Τα θέματα ασφάλειας διατηρούν δυναμική και εξελισσόμενη μορφή σε βάθος χρόνου και κατηγοριοποιούνται σε δύο βασικές κατηγορίες: τις απειλές και τις επιθέσεις. Σε ότι αφορά στις απειλές⁴, υφίστανται απειλές ακεραιότητας δεδομένων, απειλές

3. Νίκος Λέανδρος, "Πολιτική οικονομία των ΜΜΕ", Εκδόσεις Καστανιώτη Α.Ε., 2000, σελ. 135

4. Ανδρέας Πομπόρτσης και Γεώργιος Παπαδημητρίου, "Ασφάλεια Δικτύων Υπολογιστών", Εκδόσεις Τζίόλας, 2003, σελ. 22-40

εμπιστευτικών δεδομένων, απειλές άρνησης υπηρεσιών και απειλές πιστοποίησης χρηστών. Οι επιθέσεις⁵ στο Διαδίκτυο χωρίζονται σε τεχνολογικές και καταστροφικές. Σχετικά με τις καταστροφικές επιθέσεις, υφίστανται η βόμβα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, οι επιθέσεις άρνησης υπηρεσίας, οι ιοί (viruses), οι ανιχνευτές (scanners), το σπάσιμο κωδικών (password cracking), τα προγράμματα υποκλοπής (sniffers), οι δούρειοι ίπποι (trojan horses), το spoofing και τα cookies.

Οι πληροφορίες ως προς τα είδη τους διαχωρίζονται σε πληροφορίες απλές και επεξεργασμένες. Οι επεξεργασμένες πληροφορίες κατατάσσονται σε επίπεδα και τύπους, προκειμένου να διευκολυνθεί η διαχείριση της πληροφοριακής διαδικασίας. Σε ότι αφορά στα επίπεδα υπάρχουν οι στρατηγικές, οι επιχειρησιακές και οι τaktικές πληροφορίες. Οι πληροφορίες πρέπει να παρέχονται σε όλα τα επίπεδα διοίκησης για τη σχεδίαση, τη διεύθυνση και την επιτυχή διεξαγωγή των επιχειρήσεων. Οι πληροφορίες είναι ουσιώδεις στους διοικητές και τα επιτελεία για τον εντοπισμό και την επιλογή συγκεκριμένων ΑΝΣΚ και τον προσδιορισμό των μέσων και των τακτικών που θα χρησιμοποιηθούν για την εκπλήρωση της αποστολής. Η πηγή είναι η πρωταρχική προέλευση της πληροφορίας και ανάλογα με τις χρησιμοποιούμενες πηγές οι πληροφορίες ταξινομούνται σε κατηγορίες, όπως π.χ. HUMINT, IMINT, COMINT κ.α. Στην κατηγορία των πληροφοριών από ανοικτές πηγές εντάσσεται η χρήση του Διαδικτύου. Ο κύκλος πληροφοριών που αφορά στην παραγωγή και εκμετάλλευση του τελικού πληροφοριακού προϊόντος περιλαμβάνει τέσσερις βασικές λειτουργίες: τη διεύθυνση, τη συλλογή, την επεξεργασία και την εκμετάλλευση⁶.

Ο επίσημα αποδεκτός ορισμός από την πληροφοριακή κοινότητα των Ηνωμένων Πολιτειών για τις πληροφορίες από ανοικτές

5. Άνδρεας Πομπόρτσης και Γεώργιος Παπαδημητρίου, "Ασφάλεια Δικτύων Υπολογιστών", Εκδόσεις Τζίολας, 2003, σελ. 40-114

6. ΓΓΕΘΑ, "Διακλαδικό δόγμα πληροφοριών", 2005, σελ. 2-1 έως 2-4

πηγές (OSINT) είναι: "δημόσια διαθέσιμες πληροφορίες που εμφανίζονται με τυπωμένη ή ηλεκτρονική μορφή. Μπορούν να μεταδοθούν μέσω του ραδιοφώνου, της τηλεόρασης, των εφημερίδων, του Διαδικτύου, ή μπορούν να διανεμηθούν από τις εμπορικές βάσεις δεδομένων, ή τα φορητά ηλεκτρονικά μέσα όπως τα Cd-Roms. Οι ανοικτές πηγές, δεν περιλαμβάνουν καμία πληροφορία που είναι διαβαθμισμένη στην προέλευσή της, υπόκειται σε περιορισμούς ιδιοκτησίας (εκτός από τα πνευματικά δικαιώματα) ή έχει αποκτηθεί με μυστικά ή συγκεκαλυμμένα μέσα"⁷. Οι πληροφορίες ανοικτών πηγών είναι ιδιαίτερα χρήσιμες όχι μόνο σε εθνικό, αλλά και σε συμμαχικό επίπεδο, δεδομένου ότι παρουσιάζουν σημαντικό δυναμικό ως πηγές πληροφοριακής υποστήριξης από την άποψη των ενδείξεων και της προειδοποίησης, της χάραξης πολιτικής, του σχεδιασμού πιθανών σεναρίων, της βοήθειας σε θέματα ασφάλειας και της απόκτησης όπλων (σχεδιασμός και αντίμετρα), τυχάνοντας εφαρμογής σε όλα τα επίπεδα διεξαγωγής πολέμου ή επιχειρήσεων (στρατηγικό, επιχειρησιακό, τακτικό). Εμπόδια στην εκμετάλλευση των ανοικτών πηγών και αναλογικά και του Διαδικτύου αποτελούν οι διαβαθμισμένες δομές και διαδικασίες για τις "πληροφορίες" στις οποίες οργανωτικά στηρίζεται ο στρατός, η έλλειψη ικανών χρηματοδοτήσεων, η υφιστάμενη κουλτούρα που ευνοεί τη χρήση διαβαθμισμένων πληροφοριών καθώς και η αδυναμία της υφιστάμενης αρχιτεκτονικής των συστημάτων διοίκησης και ελέγχου να ολοκληρώσει και να διεκπεραιώσει γρήγορα και αποτελεσματικά ένα σύνθετο και μεταβαλλόμενο φάσμα ανοικτών και διαβαθμισμένων πληροφοριών⁸.

Η χρήση του Διαδικτύου, εντάσσεται στις πληροφορίες από ανοικτές πηγές και διαδραματίζει ένα ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο

7. Robert D. Steele, "Open Source Intelligence: What is it? Why is it Important to the Military?", http://www.oss.net/Proceedings/97Vol1/Appendix_A.html

8. Supreme Allied Command Atlantic, "NATO OSINT Reader", 2003, σελ. 71-72

μέσα σε αυτές. Ωστόσο, το Διαδίκτυο δεν μπορεί να αποτελέσει σήμερα μία "default" C4I αρχιτεκτονική για όλους τους στρατιωτικούς οργανισμούς και τις υπηρεσίες πληροφοριών τους. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι μπορεί κανείς να αποκλείσει, σε στρατιωτικό επίπεδο, τη χρήση του, δεδομένου ότι το Διαδίκτυο αποτελεί τη μεγαλύτερη και συνεχώς διευρυνόμενη πηγή πληροφοριών που είναι σήμερα διαθέσιμη και που μπορεί να είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα για στρατιωτική χρήση, όπως εμπορικές εφαρμογές υψηλής ποιότητας δορυφορικής απεικόνισης⁹, ιστοχώροι πληροφοριών τελευταίας τεχνολογίας για αεροσκάφη, υποβρύχια, ποικίλα οπλικά συστήματα κ.α. Ωστόσο, ενώ το Διαδίκτυο είναι πηγή μεγάλου όγκου γνώσης, όλες οι πληροφορίες που λαμβάνονται μέσω αυτού θα πρέπει να ελέγχονται για την προέλευσή τους, τις προκαταλήψεις που τις συνοδεύουν και την αξιοπιστία τους. Επιπλέον, το Διαδίκτυο και οι υπηρεσίες-εφαρμογές του, με κυρίαρχο τον παγκόσμιο Ιστό μεταβάλλονται δομικά και λειτουργικά με καταιγιστικό ρυθμό καθιστώντας τη φύση του ως μέσου συλλογής πληροφοριών ως ιδιαίτερα ασταθή¹⁰.

Οι υφιστάμενες τεχνολογίες συλλογής πληροφοριών από το Διαδίκτυο (push, pull, storage-retrieval) βοηθούν σημαντικά στη συστηματοποίηση και αποτελεσματικότητα της διαδικασίας συλλογής πληροφοριών από τα αρμόδια στρατιωτικά επιτελεία¹¹. Ωστόσο, υφίστανται σημαντικές αδυναμίες¹² στις υπάρχουσες τεχνικές δυνατότητες του Διαδικτύου, όπως είναι π.χ. η αδυναμία ενσωμάτωσης και ενοποίησης όλων των υπαρχόντων εργαλείων αναζήτησης πληροφοριών στο Διαδίκτυο σε μία κοινή πλατφόρμα, προκειμένου να διευκολύνεται το έργο του στρατιωτικού αναλυτή ο οποίος σε κάθε

9. π.χ. "Google Earth", <http://earth.google.com/>

10. Supreme Allied Command Atlantic, "NATO OSINT Reader", 2003, σελ. 82

11. European Defence Agency, "OSINT and search engines study", 2006, σελ. 11

12. European Defence Agency, "OSINT and search engines study", 2006, σελ. 53-54

περίπτωση πρέπει να είναι ιδιαίτερα καταρτισμένος και να εκπαιδεύεται συνεχώς για να εκμεταλλεύεται αποτελεσματικά και γρήγορα το χαώδη χώρο του Διαδικτύου. Αρκετή έρευνα γίνεται πάντως προς την κατεύθυνση της επίλυσης της ανωτέρω αδυναμίας, αλλά και άλλων όπως είναι η διαχείριση του οπτικοακουστικού περιεχομένου στον Ιστό.

Προκειμένου να μην προκύψει πληθώρα άχροντων πληροφοριών κατά την αναζήτηση στο Διαδίκτυο, θα πρέπει τα στρατιωτικά επιτελεία πληροφοριών να συντάξουν αρχικά τα ουσιώδη στοιχεία πληροφοριών των διοικητών (Pirs). Αυτό γίνεται κατά τη φάση της διεύθυνσης του κύκλου των πληροφοριών. Για να εξαχθούν όμως τα Pirs, θα πρέπει πρώτα να γίνει ανάλυση της αποστολής, η οποία διεκπεραιώνεται μέσω του καθορισμού των πηγών της αποστολής, του καθορισμού της αποστολής του ανωτέρου και των προθέσεών του, της παραγωγής των στοιχείων της αποστολής, του καθορισμού προϋποθέσεων και του καθορισμού των σχετικών αντικειμενικών σκοπών.

Στη φάση της συλλογής του κύκλου των πληροφοριών, εκτελείται η διαδικασία διαχείρισης της συλλογής πληροφοριών που αποτελείται από τη διαχείριση των πληροφοριακών απαιτήσεων (IrM)¹³, το σχεδιασμό συλλογής και τέλος το συντονισμό της συλλογής και την εκτέλεση. Ο σχεδιασμός συλλογής παρουσιάζει τις πιο αποτελεσματικές επιλογές συλλογής πληροφοριών σε σχέση με το "τι, πού και πότε" και με ένα τρόπο που ταιριάζει κάθε πληροφοριακή απαίτηση με μία πιθανή λύση (μέσο) συλλογής¹⁴. Μέσω της χρήσης του σχεδίου συλλογής από το Διαδίκτυο, το επιτελείο στρατιωτικών πληροφοριών, θα κερδίσει χρόνο και θα βελτιώσει αρκετά την αποδοτικότητά του, παραμένοντας εστιασμένο σε αυτό ακριβώς που ψάχνει. Ένα σχέδιο συλλογής θα ταιριάζει κάθε πληροφοριακή απαίτηση με ένα site στο Διαδίκτυο καθώς και το χρόνο για τη

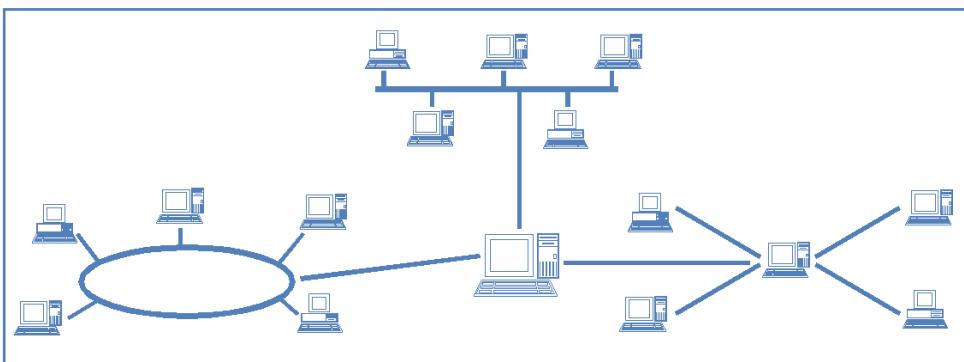
13. "Information requirements management"

14. Information Requirement=What to Collect + What Collector + Where to Collect + When to Collect

συλλογή πληροφοριών από αυτό. Τα βήματα για την κατασκευή ενός σχεδίου συλλογής πληροφοριών από το Διαδίκτυο¹⁵ είναι κατά σειρά ο καθορισμός των πληροφοριακών απαιτήσεων που θα πρέπει να καλυφθούν, ο καθορισμός των καλύτερων sites ή της στρατηγικής έρευνας, ο καθορισμός των λεπτομερειών της πρόσβασης ή της έρευνας για συγκεκριμένες πληροφορίες και ο καθορισμός των περιορισμών χρόνου της έρευνας. Η στρατηγική για την έρευνα¹⁶ περιλαμβάνει έξι βήματα που είναι κατά σειρά ο καθορισμός των εννοιών "κλειδιά", ο καθορισμός των πιθανών όρων έρευνας¹⁷, ο καθορισμός της μεθόδου έρευνας, η κατασκευή της έρευνας, ο περιορισμός της

και κατά αυτής της διαδικασίας. Επιπλέον, όταν κάποιος "σερφάρει" στο Διαδίκτυο αφήνει πάντα ένα ηλεκτρονικό ίχνος, οπότε χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή από τα επιτελεία στρατιωτικών πληροφοριών όταν δεν θα πρέπει να αποκαλυφθεί η ταυτότητα του ερευνητή.

Η διαδικασία της αξιολόγησης κατά τη φάση της επεξεργασίας¹⁸, περιλαμβάνει την αρχική εκτίμηση, την ανάλυση περιεχομένου και τον καθορισμό της προέλευσης των ιστοσελίδων. Στην αρχική εκτίμηση μπορούν να εξεταστούν η αξιοπιστία και η ποιότητα του συντάκτη και του εκδότη μίας πηγής, η ημερομηνία της δημοσίευσής της και ο τίτλος της, ή αν

έρευνας και η εκλέπτυνσή της. Οι μηχανές αναζήτησης που διακρίνονται σε μεμονωμένες και μεταμηχανές μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την έρευνα του "επιφανειακού" Ιστού, ενώ ο "βαθύς" ή "αόρατος" Ιστός μπορεί να προσεγγισθεί με εξειδικευμένες υπηρεσίες αναζήτησης, όπως είναι ο "deep query manager". Τα στρατιωτικά επιτελεία πληροφοριών πιθανόν να θελήσουν να ερευνήσουν ανώνυμα τον Ιστό, ωστόσο υφίστανται επιχειρήματα υπέρ

πρόκειται για αρχική έκδοση ή αναθεώρηση της σχετικής δημοσίευσης. Σε ότι αφορά στην ανάλυση περιεχομένου μπορούν να εξεταστούν οι προοριζόμενοι αποδέκτες της πηγής, να ελεγχθεί αν οι πληροφορίες που καλύπτονται είναι γεγονότα, απόψεις, ή προπαγάνδα, αν τα υπόψη θέματα καλύπτονται επαρκώς ή περιθωριακά και αν υφίστανται κριτικές αξιολογήσεις της ελεγχόμενης πηγής από άλλες σχετικές πηγές επιθεώρησης εγνωσμένου κύρους¹⁹. Η προέλευση των ιστοσελίδων πρέπει να καθορίζεται από τα επιτελεία στρατιωτικών πληροφοριών προκειμένου αυτές να αξιολογούνται σωστά. Η διαδικασία αυτή περιλαμβάνει τέσσερα στάδια που είναι η

15. Supreme Allied Command Atlantic, "Intelligence Exploitation of the Internet study", 2003, σελ. 22-23
16. Supreme Allied Command Atlantic, "Intelligence Exploitation of the Internet study", 2003, σελ. 25-37

17. Υπάρχουν online πηγές όπως το "Wordsm myth Educational Dictionary-Thesaurus" (<http://www.wordsm myth.net/>), που μπορούν να βοηθήσουν στην εύρεση των όρων αυτών.

18. Supreme Allied Command Atlantic, "Intelligence Exploitation of the Internet study", 2003, σελ. 56-76

19.<http://www.library.cornell.edu/okuref/research/skill26.htm> - LinkAuthor

μελέτη του Url²⁰, η έρευνα "whois"²¹ στο όνομα πεδίου (domain name), η χρήση της ιχνηλάτισης προς τον ιδιοκτήτη του πεδίου, η λειτουργία follow up για τον εντοπισμό επαφής (point of contact), η χρήση των λιστών ελέγχου αξιολόγησης (evaluation checklists) και η χρήση αξιολογημένων λιστών πηγών στο Διαδίκτυο (validated source lists)²².

Η χρήση του Microsoft Outlook είναι καθιερωμένη διαδικασία στις διοικήσεις του NATO για τη διαχείριση του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Το λογισμικό αυτό υποστηρίζει τις λίστες διανομής, κατά τη φάση της εκμετάλλευσης, έτσι ώστε ένας ερευνητής να μπορεί να συλλέξει υλικό και να το διανείμει γρήγορα σε όλα τα μέλη των επιτελείων που εργάζονται πάνω στο ίδιο θέμα.

Διαφαίνεται μία μελλοντική χρήση του Διαδικτύου με πιθανή αλλαγή της μορφής του, ως ένα τεράστιο γνωσιακό δίκτυο αναζήτησης και μεταφοράς δομημένης πληροφορίας που θα ενσωματωθεί ως ένα νέο στρώμα (tier) σε μία νέα αρχιτεκτονική 4-tier για τα Web-based πληροφοριακά συστήματα, εξέλιξη που είναι δυνατόν να παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για στρατιωτική χρήση. Σε ότι δε, αφορά στις μελλοντικές αρχιτεκτονικές συστημάτων για στρατιωτικές πληροφορίες, διαφαίνεται ότι οι πληροφορίες από ανοικτές πηγές, του Διαδικτύου συνυπολογιζομένου, τείνουν να αποτελέσουν τη βάση έδρασης των παραδοσιακών πηγών πληροφοριών προκειμένου να εξάγονται τα τελικά πληροφοριακά προϊόντα. Για την εξασφάλιση του υψηλού επιπέδου εξειδικευμένης εκπαίδευσης που απαιτείται να έχει το απασχολούμενο με τη χρήση του Διαδικτύου στρατιωτικό προσωπικό, θα μπορούσαν να εξεταστούν, αρχικά σε

επίπεδο ΓΕΕΘΑ, αφενός η δημιουργία ενός κατάλληλου διακλαδικού σχολείου για το σκοπό αυτό, ή η αξιοποίηση ανάλογων σχολών και σεμιναρίων του εξωτερικού και αφετέρου η συνεργασία με πανεπιστημιακά ιδρύματα και εταιρείες παροχής υπηρεσιών στον τομέα του Διαδικτύου. Επιπλέον, θα μπορούσε να εξεταστεί η απαίτηση πλαισίωσης του ανωτέρω στρατιωτικού προσωπικού με κατάλληλο πολιτικό προσωπικό με εξειδικευση σε θέματα τεχνολογιών, υπηρεσιών και εφαρμογών του Διαδικτύου καθώς και με παράλληλη γνώση των διαδικασιών ανάλυσης των συλλεγόμενων μέσω του Διαδικτύου πληροφοριών. Ακόμη, με δεδομένο ότι οι πληροφορίες από ανοικτές πηγές αναμένεται να αποτελέσουν τη βάση της αρχιτεκτονικής των συστημάτων στρατιωτικών πληροφοριών, θα πρέπει να διερευνηθούν οι δυνατότητες προσανατολισμού της υφιστάμενης στις ημέτερες ένοπλες δυνάμεις αρχιτεκτονικής προς αυτή την κατεύθυνση.

20. "Uniform resource locator"
 21. "Whois overview",
<http://navigators.com/whois.html>
 22. "Powermarks-Bookmark Manager and Personal Search Engine for the Internet",
<http://www.kaylon.com/power.html>

στρατηγικές δομές του γίνονται όλο και περισσότερο παραλυμένες. Ότι κάνει δεν είναι βασισμένο στην πραγματικότητα επειδή έχει αλλάξει η πραγματικότητά του.

Η δεύτερη κατηγορία είναι ο επιθετικός κυβερνοπόλεμος (ή κυβερνο-επίθεση ή δικτυακή επίθεση), ο οποίος ασχολείται με μεθόδους ανακτήσεως και υποκλοπής δεδομένων του αντιπάλου. Στην ουσία η κυβερνοεπίθεση στοχεύει στην εκμετάλλευση μιας συγκεκριμένης πηγής πληροφορίας επιδιώκοντας την αύξηση της αξίας της (πληροφορίας) στον επιτιθέμενο και ταυτόχρονα τη μείωση αυτής στον αμυνόμενο.

Δικτυακή επίθεση είναι οποιαδήποτε μη εξουσιοδοτημένη ενέργεια που έχει σκοπό να εμποδίσει, να παρακάμψει ή να αχρηστεύσει τους μηχανισμούς ασφάλειας και ελέγχου πρόσβασης ενός συστήματος ή δικτύου. Μία επίθεση προκαλεί την παραβίαση των μηχανισμών ασφάλειας, όταν μέσω αυτής, ο μη εξουσιοδοτημένος επιτιθέμενος, αποκτά πρόσβαση στους μηχανισμούς ελέγχου της πρόσβασης του συστήματος. Είναι οποιαδήποτε προσπάθειας παραβίασης της ακεραιότητας (Integrity), διαθεσιμότητας (Availability) και της εμπιστευτικότητας (Confidentiality) ενός συστήματος ή δικτύου.

Για το ότι η δικτυακή επίθεση συνιστά απειλή κατά της εθνικής ασφάλειας και άμυνας και ως τέτοια πρέπει να αντιμετωπίζεται δεν πρέπει να υπάρχει καμία αμφιβολία. Το ζήτημα και πρόβλημα είναι, πώς η δικτυακή επίθεση ως μία τόσο μεγάλη και σοβαρή απειλή πρέπει και μπορεί να αντιμετωπιστεί. Η ορθή και κατά το δυνατόν αποτελεσματική αντιμετώπιση της απειλής αυτής, όπως συμβαίνει και με όλες τις άλλες σοβαρές απειλές καταρχήν προϋποθέτει τη γνώση αυτής και των ιδιαιτεροτήτων-ιδιομορφιών που αυτή παρουσιάζει σε σχέση με τις άλλες μορφές απειλών.

Η τρίτη κατηγορία, ο αμυντικός κυβερνοπόλεμος (ή κυβερνοάμυνα), ασχολείται με τακτικές απαγορεύσεως προσβάσεως ή καταστροφής των ημετέρων δεδομένων. Από την άλλη πλευρά η κυβερνοάμυνα, στοχεύει στην προστασία των πληροφορικών πηγών.

Καθώς οι επιθέσεις στο Διαδίκτυο

αυξάνονται συνεχώς, η προσπάθεια για τον περιορισμό τους οδήγησε στην ανάγκη απόκτησης εξειδικευμένης γνώσης για τα γεγονότα που διαδραματίζονται σε ένα δίκτυο. Αν και οι μέθοδοι και τα εργαλεία για την προστασία των συστημάτων βελτιώνονται συνεχώς, ο αριθμός των επιτυχημένων επιθέσεων συνεχώς αυξάνει. Σε αυτό μεγάλο ρόλο παίζει η πολυπλοκότητα των συστημάτων αλλά και ο αυξανόμενος αριθμός των διαθέσιμων από το Διαδίκτυο πόρων.

Σήμερα μπορούμε να πούμε πως η ασφάλεια είναι βασισμένη σε 3 πτυχές: άνθρωποι, συστήματα και διαδικασίες. Δεδομένου ότι τα συστήματα και οι διαδικασίες αναπτύσσονται από τους ανθρώπους, το ανθρώπινο δυναμικό είναι το κλειδί στην αμυντική πρωτοβουλία κυβερνοασφάλειας.

Κανόνας των παραπάνω είναι ότι το κόστος διαφυλάξεως των δεδομένων πρέπει να είναι μικρότερο από το κόστος που θα προκληθεί από την απώλεια αυτών. Γενικά, αυτό σημαίνει, ότι δεν είναι αποδοτικό να παρέχουμε προστασία και αμυντικούς μηχανισμούς με σκοπό να εμποδίσουμε οποιαδήποτε επίθεση και να αποφύγουμε οποιαδήποτε απώλεια.

Προτάσεις

Πρέπει να γίνει συνείδηση σε όλους μας, της σημαντικής αξίας του κυβερνοχώρου στη σημερινή εποχή, καθώς και της συνεχώς αυξανόμενης ισχύος που θα αποκτά στο μέλλον. Επίσης να καταστεί κατανοητό ότι οι επιχειρήσεις κυβερνοπολέμου μαίνονται ακατάπαυτα, χωρίς ευτυχώς ανθρώπινα θύματα, αλλά με θύματα τη μελλοντική ισχύ θέσεων και στρατηγικής.

Για να αντιμετωπισθούν όλοι αυτοί οι κίνδυνοι απαιτείται η δημιουργία ενός κοινού κρατικού φορέα κυβερνοπολέμου, πιθανώς υπό την ΕΥΠ. Αυτός ο φορέας σε άμεση συνεργασία με λοιπές υπηρεσίες του δημοσίου, θα συντονίζει τη διεξαγωγή των επιχειρήσεων δικτυακού πολέμου, μέσω τριών τμημάτων που θα δημιουργηθούν, για κάθε μορφή δικτυακών επιχειρήσεων.

Η εκπαίδευση των στελεχών να διεξαχθεί στα ήδη διαμορφωμένα σχολεία των

ΗΠΑ και να συνεχιστεί στο εσωτερικό, με στενή συνεργασία των επιθετικών και αμυντικών ομάδων. Εν συνεχεία η εκπαίδευση να επεκταθεί και στις υπόλοιπες απειλούμενες υπηρεσίες του δημοσίου. Ακόμα σημαντικό είναι να γίνει έρευνα για αξιόπιστους Έλληνες ειδικούς υπολογιστικών συστημάτων, ώστε μέσω της έρευνας να παρέχουν τα μέτρα ασφάλειας που απαιτείται.

Οι Ένοπλες Δυνάμεις, ως άμεσα ενδιαφερόμενες και μέχρι τη δημιουργία του κεντρικού φορέα, πρέπει να λάβουν τα δικά τους μέτρα ασφαλείας. Καθώς είναι αναρμόδιες για τις διαδικτυακές επιχειρήσεις πληροφόρησης, πρέπει να εστιάσουν την προσοχή τους στις άλλες δύο μορφές δικτυακών επιχειρήσεων. Προς τούτο απαιτείται ενίσχυση του υφιστάμενου γραφείου του ΓΕΕΘΑ και των Γενικών Επιτελείων, με ανθρώπους που έχουν ήδη λάβει εκπαίδευση σε σχολεία του εξωτερικού ή του εσωτερικού, καθώς και με τα απαιτούμενα μέσα. Επιπρόσθετα να αναληφθούν ενέργειες ώστε να παρασχεθεί εξειδικευμένη εκπαίδευση και να εκτελεστούν εσωτερικές εκπαιδεύσεις.

Τέλος να γίνει καταγραφή της πολιτικής ασφαλείας και ανανέωσή της ανά τακτά χρονικά διαστήματα για να περιγράφει και να ανταποκρίνεται καλύτερα σε νέες απειλές που προκύπτουν. Να ληφθεί μέριμνα, μέσω τακτικών και ενδελεχών ελέγχων, ώστε όλα τα στελέχη των Ε.Δ. να εφαρμόζουν τις αρχές αυτής της πολιτικής.

Όσον αφορά στο νομικό πλαίσιο απαραίτητη καθίσταται η θέσπιση νέων αντικειμενικών υποστάσεων εγκλημάτων, που να θέτουν όρια στην συμπεριφορά όσων χρησιμοποιούν το διαδίκτυο. Κατά την θέσπιση των διατάξεων αυτών πρέπει να ληφθεί υπόψη η ελεύθερη διακίνηση των ιδεών και οι λοιπές Συνταγματικές Αρχές, που ισχύουν στον κοινό "Δικαιικό χώρο". Απαραίτητη επομένως καθίσταται η άμεση εκπαίδευση, όσων Αρχών (Εισαγγελικών, Δικαστικών, Αστυνομικών) ασχολούνται με θέματα διαδικτύου και ηλεκτρονικής εγκληματικότητας γενικότερα.

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΗΛΕΚΤΡΟ-ΜΑΓΝΗΤΙΚΟΥ ΦΑΣΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΝΕΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ

του Ανχη (ΔΒ) Νικολάου Σαριδάκη

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Η εξέλιξη που πραγματοποιήθηκε τον 20o αιώνα στην εκμετάλλευση του ηλεκτρομαγνητικού (Η/Μ) φάσματος ήταν καθοριστικός παράγοντας στην έκβαση των πολέμων που διεξήχθησαν. Το Η/Μ φάσμα αρχικά ήταν συνυφασμένο με την επικοινωνία (ραδιόφωνο - τηλεόραση), στη συνέχεια όμως συμπεριέλαβε τον ραδιοεντοπισμό (ραντάρ) και αμέσως μετά την κατεύθυνση βλημάτων, την τηλεπισκόπιση, τον ηλεκτρονικό πόλεμο και τους αισθητήρες. Στο σύγχρονο θέατρο επιχειρήσεων όπου πρωταρχικό ρόλο έχουν τα Συστήματα Διοίκησης - Ελέγχου - Επιτήρησης και Αναγνώρισης δηλ. τα C4ISR, η πληρέστερη εκμετάλλευση του Η/Μ φάσματος γίνεται με δορυφόρους, ραντάρ, με επανδρωμένα οχήματα, αισθητήρες (θερμικούς - ηλεκτροοπτικούς) και τα lasers. Η τεχνολογία σήμερα <<μετατοπίζεται>> από την μικροκυματική περιοχή συχνοτήτων στην υπέρυθρη και ορατή. Αντίστοιχα αυτή η μετατόπιση <<συμπαρασύρει>> τα αντίμετρα στην εξελισσόμενη περιοχή του Η/Μ φάσματος.

ΣΚΟΠΟΣ

2. Σκοπός της παρούσας διατριβής είναι η παρουσίαση των νέων τεχνολογιών, που έχουν ενδιαφέρον από επιχειρησιακής πλευράς για τις Ε.Δ. της χώρας μας, με βάση τις κατανεμημένες περιοχές του Η/Μ φάσματος.

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ

3. Ως προϋποθέσεις για την εκπόνηση της διατριβής ελήφθησαν οι παρακάτω:

a. Ο HELASSAT εκτοξεύτηκε το 2003

και η διάρκεια ζωής του, είναι μέχρι το 2015 περίπου.

β. Το πρόγραμμα HELLIOS II αναμένεται να παραμείνει ως έχει, μέχρι το 2020.

γ. Η κατανομή του Η/Μ φάσματος στη χώρα μας είναι βάση του ισχύοντα Εθνικού Κανονισμού Κατανομής Ζώνης Συχνοτήτων (ΕΚΚΖΣ), που έχει κοινοποιηθεί στους ενδιαφερόμενους φορείς από την Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ), με το ΦΕΚ 399/3 Απρ 2006.

δ. Οι διεθνείς συνθήκες που έχουν καθοριστεί από τον ΟΗΕ για την έρευνα και εκμετάλλευση του διαστήματος θα παραμείνουν ως έχουν.

ΓΕΝΙΚΑ ΓΙΑ ΤΟ ΗΜ ΦΑΣΜΑ

4. Το ΗΜ φάσμα κατανέμεται στα ραδιοκύματα, τα μικροκύματα, την υπέρυθρη - ορατή - υπεριώδη περιοχή , τις ακίνες Χ και τις ακτίνες γ. Όταν αναφερόμαστε στο ηλεκτρομαγνητικό φάσμα χρησιμοποιούμε το μέγεθος της συχνότητας που μετράται σε Hz (και πολλαπλάσια αυτού) και σε μήκος κύματος που μετράται σε μέτρα. Η αρχική εκμετάλλευση του ΗΜ φάσματος αφορούσε στην ραδιοφωνία, στην τηλεόραση και στα ραντάρ. Η είσοδος των δορυφορικών επικοινωνιών και της τεχνολογίας των αισθητήρων (στην υπέρυθρη - ορατή - υπεριώδη περιοχή) έδωσε νέα ώθηση στις σύγχρονες τεχνολογίες, με αιχμή τους την εξέλιξη των οπλικών συστημάτων. Η ΕΕΤΤ είναι ο αρμόδιος φορέας στη χώρα μας (ανεξάρτητη αρχή) που έχει κατανείμει το ΗΜ φάσμα, σε πολιτικούς και στρατιωτικούς φορείς. Στο ΓΕΕΘΑ, την ευθύνη χειρισμού των θεμάτων που σχετίζονται με την κατανομή του ηλεκτρομαγνητικού φάσματος, έχει η Διεύθυνση Επικοινωνιών (ΔΕΠ).

ΔΟΡΥΦΟΡΙΚΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ

5. Η εποχή της διαστημικής τεχνολογίας των δορυφόρων ξεκίνησε το 1957 και 1958 από τη Σοβιετική Ένωση και τις ΗΠΑ. Αποτέλεσε την τεχνολογία αιχμής

της μεταπολεμικής περιόδου που συνεχίζεται με αμείωτο ενδιαφέρον στις ημέρες μας. Το δορυφορικό ραδιοφάσμα έχει κατηγοριοποιηθεί από την ITU σε παγκόσμιο επίπεδο και την ΕΕΤΤ στη χώρα μας με τον ΕΚΚΖΣ. Μέχρι σήμερα χρησιμοποιούνται οι συχνότητες από 1-20 Ghz, αλλά ή τάση είναι να χρησιμοποιηθούν υψηλότερες συχνότητες στις περιοχές 20-30 Ghz και 40-50 Ghz.

6. Από επιχειρησιακής πλευράς οι δορυφόροι αφορούν τις επικοινωνίες, την παρατήρηση και τον προσδιορισμό θέσης, με πολλές επιμέρους εφαρμογές. Τα δίκτυα VSAT αποτελούν την τεχνολογία αιχμής στον τερματικό εξοπλισμό για τα ΣΔΕ. Η Ελλάδα έχει δορυφόρο επικοινωνιών τον HELLA-SAT που λειτουργεί στην περιοχή συχνοτήτων 11 - 14 Ghz. Ο Ελληνικός δορυφόρος τυγχάνει μικρής εκμετάλλευσης από τις Ένοπλες Δυνάμεις, παρά τα τέσσερα χρόνια λειτουργίας του, διότι καθυστερεί το πρόγραμμα προμήθειας του τερματικού εξοπλισμού. Επίσης η Ελλάδα συμμετέχει στο Ευρωπαϊκό στρατιωτικό δορυφορικό πρόγραμμα παρατήρησης HELIOS- 2 το οποίο αναπτύσσεται με επικεφαλής την Γαλλία και με συμμετοχή συνολικά 6 χωρών. Τέλος η χώρα μας συμμετέχει στο πρόγραμμα προσδιορισμού θέσης GALILEO της ΕΕ.

Η ΝΕΑ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ PANTAP

7. Η τεχνολογία των ραντάρ ξεκίνησε από τις αρχές του 19ου αιώνα. Η έρευνα σημείωσε σημαντική εξέλιξη πριν τον Β' ΠΠ, από τους Βρετανούς και τους Γερμανούς όσον αφορά την ανίχνευση στόχων. Τα ραντάρ επιχειρησιακά διαχωρίζονται στα έρευνας, εγκλωβισμού στόχων, κατεύθυνσης βλημάτων, αναγνώρισης και χαρτογράφησης εδάφους. Η κατανομή των συχνοτήτων που έχει γίνει από την Διεθνή Ένωση Τηλεπικοινωνιών (ITU) και κατ' επέκταση από τον ΕΚΚΖΣ στη χώρα μας, καλύπτει την μικροκυματική περιοχή μέχρι τα 30 Ghz.

8. Εξαιρετικό επιχειρησιακό ενδιαφέρον παρουσιάζει η τεχνολογία των ραντάρ συνθετικής απεικόνισης (SAR) που

χρησιμοποιούνται σε δορυφόρους, UAV και αεροσκάφη. Τα SAR λειτουργούν στις περιοχές L, S, X και Ku ενώ η τάση είναι να χρησιμοποιηθεί η Ka περιοχή. Παρόλο που υφίστανται οι περιορισμοί διάδοσης των μικροκυματικών συχνοτήτων είναι παντός καιρού, ημέρας και νύχτας. Η διαχωριστική τους ικανότητα (resolution) κατεβαίνει μέχρι τα 0,3 μέτρα με στόχο τα 0,1 μέτρα. Οι Ένοπλες Δυνάμεις της χώρας μας θα κάνουν χρήση δορυφορικής εικόνας SAR μέσω του προγράμματος HELLIOS II, περίπου μετά από το 2010. Τα UAV ΠΗΓΑΣΟΣ της ΠΑ και SPERWAR του ΣΞ δεν φέρουν ραντάρ συνθετικής απεικόνισης, αλλά χρησιμοποιούν ηλεκτροοπτικούς αισθητήρες. Τα μαχητικά αεροσκάφη F-16 Block 52+ της ΠΑ φέρουν SAR και όταν τεθούν σε επιχειρησιακή εκμετάλλευση από το 2009 περίπου, θα προσδώσουν μεγάλες δυνατότητες αναγνώρισης στις Ε.Δ. της χώρας μας.

ΑΙΣΘΗΤΗΡΕΣ - LASER

9. Η υπέρυθρη- ορατή - υπεριώδης περιοχή του HM φάσματος καθώς και η τεχνολογία των laser αποτελεί το νέο πεδίο εξέλιξης των οπλικών συστημάτων. Η εκμεταλλεύσιμες περιοχές του φάσματος, ανάλογα με το μήκος κύματος, είναι η ορατή (0.39 - 0.77 μμ), τα τέσσερα παράθυρα της υπέρυθρης στην περιοχή 0.77 - 14 μμ και η υπεριώδης (0,22 - 0,28 μμ). Εξαιρετικό ενδιαφέρον παρουσιάζει το υπέρυθρο φάσμα με τάση για χρησιμοποίηση μήκους κύματος στην περιοχή 15 - 30 μμ.

10. Οι νέες τεχνολογίες αφορούν τους αισθητήρες (EO/IR), την καθοδήγηση βλημάτων και τις συσκευές εγκαίρου προειδοποίησης βλημάτων. Στο σύστημα MEA του ΣΞ (UAV) μέσης εμβέλειας (SPER-WAR), οι παθητικοί υπέρυθροι αισθητήρες (IR) λειτουργούν στην περιοχή 8-12 μμ. Εξαιρετικό ενδιαφέρον έχουν οι Image IR (IIR) αισθητήρες οι οποίοι παρακολουθούν τον στόχο σε τρισδιάστατο ανάγλυφο (3D). Τα νέα βλήματα SCALP των μαχητικών Mirage 2000-5 της Π.Α. είναι τεχνολογίας IIR.

11. Τα LASER κατατάσσονται σύμφωνα με το μήκος κύματος τους σε υπεριώδους, σε ορατού και σε υπέρυθρους μήκους κύματος. Βρίσκουν αρκετές επιχειρησιακές εφαρμογές όπως η καθοδήγηση βλημάτων, η κατάδειξη στόχων, τα αποστασιόμετρα, οι επικοινωνίες, τα ραντάρ και τα όπλα υψηλής ενέργειας, τα οποία αναμένεται να σημειώσουν μελλοντικά μεγάλη εξέλιξη.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

12. Το HM φάσμα ως διάσταση του ενοποιημένου πεδίου της μάχης έχει μεγάλη σπουδαιότητα, καθόσον είναι άμεσα συνδεδεμένο με τις επικοινωνίες και τις πληροφορίες.

13. Η ισχύουσα κατανομή του HM φάσματος, που έχει γίνει από την ITU σε διεθνές επίπεδο και την ΕΕΤΤ στη χώρα μας, φθάνει μέχρι τα 300 Ghz. Η ορατή - υπέρυθρη - υπεριώδης περιοχές δεν έχουν συμπεριληφθεί ακόμα σε κανονιστικά κείμενα.

14. Μέχρι τα 300 Ghz η περιοχή που παρουσιάζει επιχειρησιακό ενδιαφέρον είναι η μικροκυματική (1-30 Ghz). Οι τεχνολογίες αιχμής είναι οι δορυφόροι και τα ραντάρ συνθετικής απεικόνισης. Τα δορυφορικά προγράμματα HELASSAT - HELIOS II και τα ραντάρ SAR των μαχητικών αεροσκαφών F-16 Block 52+ της ΠΑ, απεικονίζουν την Ελληνική πραγματικότητα.

15. Ο 21ος αιώνας στις επιχειρήσεις θα χαρακτηρισθεί από την ευρεία εκμετάλλευση της ορατής, υπέρυθρης και υπεριώδους περιοχών. Τα μικροκυματικά συστήματα θα παραμείνουν, αλλά στην ανάγκη αποφυγής των αντιμέτρων στην μικροκυματική περιοχή, η τεχνολογία με ευελιξία προσφεύγει στις προαναφερόμενες περιοχές. Αισθητήρες και κατεύθυνση βλημάτων έχουν το επιχειρησιακό ενδιαφέρον. Στις Ε.Δ της χώρας μας τα UAV του ΣΞ και τα βλήματα SCALP των Mirage 2000-5, χρησιμοποιούν αυτή την τεχνική προσφέροντας υψηλές δυνατότητες σε επιχειρησιακό και τακτικό επίπεδο.

16. Τα laser θα είναι τα επιθετικά

όπλα του μέλλοντος. Τα αντίμετρα των δορυφόρων, UAV και βαλλιστικών πυραύλων θα είναι τεχνολογίας laser. Επίσης τα ραντάρ laser αναμένεται να δώσουν ρεαλισμό στην 3D απεικόνιση. Οι ΕΔ μας χρησιμοποιούν τα laser για κατάδειξη στόχων.

17. Κλείνοντας τα συμπεράσματα μπορεί να αναφερθεί με σιγουριά ότι το RMA των Ελληνικών ΕΔ πρέπει να αναζητηθεί στην πλήρη εκμετάλλευση του HM φάσματος στο σύγχρονο πεδίο της μάχης. Η δημιουργία **υποδομών οργάνωσης, συντήρησης, εκπαίδευσης** και χρησιμοποίησης των νέων τεχνολογιών, εκτιμάται ότι θα επιφέρει δραστικά θετικά αποτελέσματα. Με βάση τα παραπάνω προτείνονται **τα ακόλουθα:**

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

18. Στρατηγικό - Πολιτικό Επίπεδο
 a. Καθορισμός σε επίπεδο Υπουργείου Εθνικής Άμυνας <<Στρατηγικής>> και <<Κατεύθυνσεων>> για την πολιτική στο διάστημα, που θα ακολουθήσουν οι ΕΔ της χώρας μας, την επόμενη 15ετία.

b. Δημιουργία τμήματος επιστημονικής παρακολούθησης του προγράμματος HELIOS II, σε επίπεδο Γενικής Διεύθυνσης Αμυντικών Εξοπλισμών και Επενδύσεων (ΓΔΑΕΕ). Υπογραφή συμφωνίας εκμετάλλευσης μεταξύ Ελλάδος - Κοινοπραξίας HELIOS II.

γ. Ταχεία προώθηση του προγράμματος απόκτησης δορυφορικού σταθμού εδάφους και τερματικών VSAT για την εκμετάλλευση του HELASSAT από τις ΕΔ μας. Επέκταση της ισχύουσας Διυπουργικής μεταξύ ΥΠΕΘΑ - ΥΜΕ για παραχώρηση δύο επιπλέον αναμεταδοτών στο ΓΕΕΘΑ.

19. Επιχειρησιακό Επίπεδο
 a. Δημιουργία τριών Διακλαδικών Κέντρων Εκπαίδευσης όπως:
 (1) Δορυφορικών επικοινωνιών, με μέριμνα του ΣΞ.
 (2) Τηλεπισκόπισης, με μέριμνα της ΠΑ.

(3) Σύγχρονης Βλητικής, με μέριμνα του ΠΝ.

β. Εκπόνηση Διακλαδικής Τεχνοοικονομικής Μελέτης Επιχειρησιακής εκμετάλλευσης (λήψη - επεξεργασία - διανομή) των προϊόντων του HELIOS II, από το Διαστημικό Κέντρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Τοχερόν Ισπανίας), μέχρι το ΓΕΕΘΑ και τους ΜΕΣ.

γ. Σχεδίαση και πραγματοποίηση ρεαλιστικών σεναρίων επιτήρησης, στις Διακλαδικές ασκήσεις (ΤΑΜΣ ΠΑΡΜΕΝΙΩΝ, ΤΑΜΣ ΕΡΜΗΣ κ.λ.π.). Επιχειρησιακή Σχεδίαση και διεξαγωγή ασκήσεως ΤΑΣ C4I - ISTAR 30 περιόδων στην ΑΔΙΣΠΟ.

δ. Μεταφορά εικόνας από τα UAV του ΣΞ στο ATA και στο ΑΣ, μέσω HEALLASSAT.

ε. Δημιουργία στο ΓΕΕΘΑ/ΔΕΠ τμήματος παρακολούθησης HM φάσματος για ορατή - υπέρυθρη - υπεριώδης περιοχές και για τα laser.

στ. Εκπόνηση μελέτης σκοπιμότητας από το Διακλαδικό Κέντρο Στοχοποίησης για τη διανομή άμεσων <<στόχων>> από τα τα ραντάρ SAR των μαχητικών αεροσκαφών F-16 Block 52+, στο ΓΕΕΘΑ και τους ΜΕΣ.

ζ. Πραγματοποίησης έρευνας αγοράς από το ΓΕΕΘΑ/ΔΑΣΠ για τα Τακτικά Laser Υψηλής Ενέργειας.

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΕΥΡΥΖΩΝΙΚΩΝ ΔΙΚΤΥΩΝ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

του Αντχου ΠΝ Μπέκα Αλέξανδρου

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Η συνάντηση και σύνθεση της πληροφορικής και των τηλεπικοινωνιών αποτελεί την βάση όλων των σύγχρονων τεχνολογικών εξελίξεων. Η υψηλή τεχνολογία επικεντρώνεται σήμερα στις ραγδαίες εξελίξεις της σύζευξης των δύο αυτών τεχνολογιών, στα τηλεπικοινωνιακά δίκτυα ψηφιακών πληροφοριών. Οι εφαρμογές των τηλεπικοινωνιακών δικτύων και οι απαιτήσεις που δημιουργούν για υψηλή ταχύτητα μετάδοσης, αξιόπιστων και αδιάβλητων πληροφοριών κάθε μορφής (δεδομένα, ήχος και εικόνα) ανοίγουν συνεχώς νέα πεδία έρευνας και ανάπτυξης. Οι απαιτήσεις αυτές προτρέπουν σε μία συνεχώς αυξανόμενη ζήτηση για μεγαλύτερη χωρητικότητα του επικοινωνιακού καναλιού (διαύλου), ώστε να μεταφέρεται μεγαλύτερος όγκος πληροφοριών, να επιτυγχάνονται υψηλότερες ταχύτητες μεταφοράς, αξιόπιστα και με ασφάλεια. Οι απαιτήσεις αυτές καθίστανται πιο αναγκαίες, ίσως επιτακτικές για τις σύγχρονες στρατιωτικές εφαρμογές στο ενοποιημένο πεδίο μάχης. Εδώ η πληροφορία με την σύνθεση του χώρου και του χρόνου καλούνται να διαμορφώσουν ένα σύνθετο πλέγμα δεδομένων, πληροφοριών και αποφάσεων / διαταγών Διοικήσεως και Ελέγχου που δίνουν στο πεδίο μάχης μια ψηφιακή υπόσταση. Το καθιστούν "ψηφιακό". Η ψηφιοποίηση του πεδίου μάχης παρέχει στα στρατιωτικά τμήματα ή τους απλούς μαχητές όλων των επιπέδων, ένα οριζόντια και κάθετα αναπτυγμένο δίκτυο πληροφοριών, το οποίο υποστηρίζει τα οπλικά συστήματα για τον έλεγχο και τη συγκέντρωση πυρών μάχης, το συντονισμό των κινήσεων και ελιγμών, ενώ συγχρόνως

βοηθά ουσιαστικά στη λειτουργία του κύκλου των διαδικασιών λήψης αποφάσεων του συστήματος Διοίκησης και Ελέγχου. Η ψηφιοποίηση εξασφαλίζει επίσης στους Διοικητές, τους επιτελείς, στο προσωπικό Διοικητικής Μέριμνας, στο σύστημα της Παλλαικής Άμυνας και γενικότερα στο σύνολο των δυνάμεων της χώρας, τις απαραίτητες πληροφορίες για να έχουν καθαρή και ακριβή εικόνα των επιχειρήσεων και της διαμορφούμενης γενικής κατάστασης, στον ελάχιστο απαιτούμενο, κατά κλιμάκιο διοίκησης, χρόνο προκειμένου να λαμβάνουν τις σωστές αποφάσεις για τη σχεδίαση, εκτέλεση και υποστήριξη στη πρόληψη κρίσεων ή την επιτυχή διεξαγωγή των στρατιωτικών επιχειρήσεων. Η "ευρυζωνικότητα" είναι το μέσο που παρέχει η σύγχρονη τεχνολογία για την υλοποίηση και την υποστήριξη του "ψηφιακού πεδίου μάχης".

2. Η σύγχρονη μορφή πολέμου έχει αλλάξει και συνεχίζει να αλλάζει καθημερινά, διότι μεταξύ άλλων, καθοδηγείτε καθοριστικά από την αλματώδη ανάπτυξη των ψηφιακών τηλεπικοινωνιών, που παρέχουν πλέον "ευρυζωνικές" συνδέσεις των στρατηγείων και των κέντρων λήψεως αποφάσεως με τους μαχητές της πρώτης γραμμής. Ενώ κάποτε η έλλειψη της πληροφορίας ήταν το κύριο εμπόδιο στον αποτελεσματικό σχεδιασμό και την εκτέλεση των επιχειρήσεων, ο σημερινός Διοικητής, κάθε επιπέδου, καλείται να λάβει αποφάσεις πλαισιωμένος από τεράστιο όγκο ευπαθών πληροφοριών οι οποίες μάλιστα διαχέονται μέσω σύγχρονων επικοινωνιακών συστημάτων μέχρι το τακτικό επίπεδο στις πλατφόρμες των όπλων ή και τον απλό στρατιώτη. Αυτό καθίσταται σήμερα δυνατό με τη χρήση ενσύρματων και ασύρματων επικοινωνιακών δικτύων ευρείας ζώνης ή αλλιώς "ευρυζωνικών" δικτύων.

ΣΚΟΠΟΣ

1. Σκοπός της διατριβής είναι αφού
 1. Από πλευράς ασφάλειας και χρόνου μετάδοσης / διεκπεραίωσης.

περιγράψει σύντομα και αναλύσει τις τεχνολογίες που υποστηρίζουν τα ευρυζωνικά δίκτυα:

α. Να καταδείξει την συμβολή τους στη διεξαγωγή των σύγχρονων επιχειρήσεων (στο τακτικό κυρίως επίπεδο πολέμου) μέσω παραδειγμάτων από στρατιωτικές εφαρμογές, στην Ελλάδα και Διεθνώς, που εντάσσονται στο γενικότερο πλέγμα των Δίκτυο - Κεντρικών επιχειρήσεων.

β. Να προδιαγράψει το μελλοντικό σχεδιασμό ευρυζωνικών συστημάτων και τις μελλοντικές εφαρμογές με βάση τις αυξανόμενες επιχειρησιακές απαιτήσεις που δημιουργεί ο σύγχρονος τρόπος διεξαγωγής των επιχειρήσεων και τις εξελίξεις των ασύρματων ψηφιακών τηλεπικοινωνιών. Με επίκεντρο την πρόοδο της συγκεκριμένης τεχνολογίας, να εκτιμήσει τις εφαρμογές εκείνες που δύναται να αλλάξουν τον τρόπο διεξαγωγής των μελλοντικών επιχειρήσεων.

ΚΕΙΜΕΝΟ

1. Τόσο η τεχνολογία, όσο και τα διάφορα πρότυπα που αναπτύσσονται στο τομέα των ψηφιακών επικοινωνιών, οδηγούν προς ένα καταληκτικό στόχο, που είναι ένα "ενιαίο επικοινωνιακό σύστημα" το οποίο θα ενοποιεί όλα τα επικοινωνιακά σχήματα παρέχοντας οικονομική, ομοιογενή και φιλική πρόσβαση σε φωνή, δεδομένα και εικόνα με κάθε επιθυμητό συνδυασμό, χωρίς γεωγραφικούς και χρονικούς περιορισμούς. Ένα τέτοιο σύστημα αποτελεί σταθερή στρατηγική επιδίωξη για τις Ένοπλες Δυνάμεις κάθε σύγχρονης χώρας, καθώς ομογενοποιεί με το βέλτιστο τρόπο τις τεχνολογικές εξελίξεις και τα πλεονεκτήματα που συγκεντρώνουν οι επιστήμες της πληροφορικής και των τηλεπικοινωνιών και προσφέρει τις υπηρεσίες τους στο πεδίο μάχης, το οποίο καθίσταται έτσι "ψηφιακό".

2. Απότερος στόχος της τεχνολογίας των ψηφιακών δικτύων είναι το

προαναφερθέν σύστημα να είναι προσβάσιμο από οποιαδήποτε θέση στα τρία επίπεδα πολέμου (στρατηγικό, επιχειρησιακό ή τακτικό) και να μπορεί να εκμεταλλευτεί το σύνολο των δεδομένων και σχετικών διαδικασιών όλων των στρατιωτικών ή Κυβερνητικών δικτυώσεων που εμπειρέχουν επιχειρησιακά χρήσιμες πληροφορίες. Η υλοποίηση αυτού του οράματος οδηγεί στη δημιουργία ενός νέου παγκόσμιου, "σφαιρικού πλέγματος πληροφοριών (Global Information Grid-GIG)", το οποίο συνιστά ουσιαστικά μια ενεργή προσπάθεια επανίδρυσης του Internet.

3. Για την υλοποίηση αυτής της προσπάθειας καθοριστικό ρόλο παίζει η συνδρομή της "ευρυζωνικότητας", η οποία συνιστά ένα προηγμένο και καινοτόμο επικοινωνιακό περιβάλλον γρήγορων συνδέσεων και κατάλληλων δικτυακών υποδομών για την παροχή και ανάπτυξη ταχύτερων και πιο ολοκληρωμένων υπηρεσιών και εφαρμογών. Είναι το μέσο που παρέχει η σύγχρονη τεχνολογία για την υλοποίηση και την υποστήριξη του "ψηφιακού πεδίου μάχης".

4. Οι δυνατότητές που παρέχει η "ευρυζωνικότητα" στις στρατιωτικές εφαρμογές ήταν μέχρι πρόσφατα εκμεταλλεύσιμες στο στρατηγικό (κυρίως) και στο επιχειρησιακό επίπεδο πολέμου, με την υποστήριξη ενσύρματων δικτύων κορμού από οπτικές ίνες² τα οποία υλοποιούν υπηρεσίες C⁴ISR. Η ανάπτυξη σύγχρονων προτύπων, δικτυακών υποδομών και νέων ασύρματων τεχνολογιών, σηματοδοτεί πλέον την διοχετευση των πλεονεκτημάτων της "ευρυζωνικότητας" στο "ψηφιακό" πλέον πεδίο της μάχης (τακτικό επίπεδο). Εκεί, όπου τακτικά τμήματα και απλοί στρατιώτες επιχειρούν σε ένα πολυσύνθετο, μη γραμμικό και ευμετάβλητο πληροφοριακό περιβάλλον και πρέπει να διαθέτουν εξελιγμένα και πλήρως ολοκληρωμένα επικοινωνιακά μέσα, ικανά να προσδώσουν την απαιτούμενη ανωτερότητα

2. Ψηφιακά ευρυζωνικά δίκτυα ολοκληρωμένων υπηρεσιών (B-ISDN).

στη λήψη απόφασης και την παροχή πληροφοριών έναντι του αντιπάλου.

5. Οι κυριότερες τεχνολογικές εξελίξεις που υποστηρίζουν το σύγχρονο πεδίο μάχης, με τις προαναφερθείσες ιδιότητες, προέρχονται από τα ασύρματα πρότυπα 802.11 και τα υποπρότυπά τους, τα "καθοριζόμενα από λογισμικό ραδιοσυστήματα" SDR και από νέες, καινοτόμες, δικτυακές εφαρμογές και προγράμματα όπως είναι τα "δίκτυα που βασίζονται στη γνώση" και το "γνωστικό ραδιόφωνο". Συγκεκριμένα:

α. Το υποπρότυπο 802.16 ή WiMAX και ειδικότερα η έκδοση 802.16e, δίνει νέες δυνατότητες στις στρατιωτικές επιχειρήσεις παρέχοντας αποτελεσματικές, ευρυζωνικές ασύρματες επικοινωνίες πέραν της οπτικής επαφής στο πεδίο μάχης. Επίσης, σημαντικό για τις στρατιωτικές επιχειρήσεις είναι το 802.20 παρέχοντας, εκτός από επέκταση εμβέλειας³, νέες δυνατότητες αυξημένης κινητικότητας και περιαγωγής επεκτείνοντας την κάλυψη των στρατιωτικών τμημάτων που μετακινούνται με υψηλές ταχύτητες (πάνω από 200 χλμ./ώρα) στο πεδίο της μάχης.

β. Ως ακόμα πιο σημαντικό, για την συμβολή του στις επιχειρήσεις, αξιολογείται το "τακτικό διακλαδικό ραδιοσύστημα" JTDS, το οποίο βασίζεται στο SDR, καθώς παρέχει την δυνατότητα χρήσης μιας κοινής συσκευής (ραδιοτερματικού) ή πλατφόρμας για την πλήρη κάλυψη όλων των επικοινωνιακών αναγκών στο πεδίο μάχης.

γ. Τα "δίκτυα που βασίζονται στη γνώση" εκμεταλλεύονται τις προαναφερθείσες τεχνολογίες και τις συνθέτουν με ικανότητες τεχνητής νοημοσύνης και τεχνικές βελτιστοποίησης για να διαχειρίζονται τις πληροφορίες που διακινούν ανάλογα με το περιεχόμενο τους, γρήγορα και αποτελεσματικά, δίνοντας νέα διάσταση στη κάλυψη των επικοινωνιακών

3. Σε σχέση με το μητρικό πρότυπο 802.11.

αναγκών του επιχειρησιακού και τακτικού επιπέδου.

6. Οι δυνατότητες που παρέχει η "ευρυζωνικότητα", συνδυαζόμενες συνεργιστικά, ενισχύουν την αποτελεσματικότητα των τακτικών σχηματισμών / τμημάτων που διεξάγουν επιχειρήσεις. Τα πλεονεκτήματα των τεχνολογιών που αναπτύχθηκαν στη διατριβή ενισχύονται, όταν μέσα και μονάδες που συνεργάζονται στο πεδίο της μάχης, τα αλληλοεκμεταλλεύονται επιτυγχάνοντας "συνεργιστική" δράση⁴. Η δράση αυτή αναφέρεται στην σύνθεση ενεργειών και προσπάθειας σε τρία κυρίως επίπεδα: αισθητήρες, πληροφορίες και εμπλοκή.

7. Υπάρχουν αξιοσημείωτα παραδείγματα, σε Διεθνές αλλά και σε Εθνικό επίπεδο, ολοκληρωμένων στρατιωτικών δικτυακών εφαρμογών και συστημάτων που εκμεταλλεύονται την "ευρυζωνικότητα" και τις εξελίξεις της τεχνολογίας ψηφιακών επικοινωνιών για να υποστηρίζουν τις επιχειρήσεις των στρατιωτικών τμημάτων στο σύγχρονο πεδίο της μάχης.

8. Σημαντικότερες Διεθνείς εφαρμογές που συγκεντρώνουν τα πιο πρόσφατα πλεονεκτήματα των τελευταίων τεχνολογικών εξελίξεων είναι τα συστήματα MOSAIC και TITAN, προερχόμενα από τις Ένοπλες Δυνάμεις των ΗΠΑ και της Ολλανδίας.

a. Το MOSAIC⁵, αναπτύσσεται από τις αρμόδιες αρχές των ΗΠΑ από το 1995. Δεν είναι ένα αυτόνομο δίκτυο, αλλά μια ολοκληρωμένη "ευρυζωνική" σύνθεση επικοινωνιακών τεχνολογιών και δικτύων που υλοποιεί την "βασισμένη στη γνώση δικτύωση" για κάλυψη στρατιωτικών αναγκών στο πεδίο της μάχης. Το βασικότερο χαρακτηριστικό του είναι η ικανότητα να οργανώνει από μόνο του, χωρίς ανθρώπινη παρέμβαση, τα δίκτυα που

4. Συνεργιστική Ικανότητα Εμπλοκής (CEC).

5. Multifunctional On-the-Move Secure Adaptive Integrated Communications.

υποστηρίζει προσφέροντας υπηρεσίες προερχόμενες από τις πλέον σύγχρονες εμπορικές εφαρμογές⁶.

β. Το TITAAN⁷ είναι η πιο αξιόλογη Ευρωπαϊκή προσπάθεια ολοκληρωμένου "ευρυζωνικού" δίκτυου που υποστηρίζει το τακτικό πεδίο μάχης. Το δίκτυο αυτό εκμεταλλεύεται πλήρως σύγχρονα πρότυπα και τεχνολογικές εφαρμογές⁸ ολοκληρωμένης διαχείρισης: δεδομένων, τηλεφωνίας και βίντεο, πάνω από "ευρυζωνικά" δίκτυα. Στα βασικότερα πλεονεκτήματα του αξιολογούνται: η παροχή αυξημένης κινητικότητας, προσαρμοστικότητας και ευελιξίας, η πλήρης υποστήριξη εφαρμογών video teleconference (VTC), η διαλειτουργικότητα με τα υπάρχοντα στρατιωτικά δίκτυα EURO-COM καθώς και με όλα τα βασικά αστικά (εμπορικά) δίκτυα, η ικανότητα για ολοκλήρωση των υπαρχόντων συστημάτων τηλεφωνίας με συγκεκριμένες στρατιωτικές λειτουργίες και τέλος η παροχή επικοινωνιών υψηλής αξιοπιστίας και ασφάλειας στα στρατιωτικά τμήματα της πρώτης γραμμής.

9. Σε Εθνικό επίπεδο, από τα χαρακτηριστικότερα παραδείγματα σύγχρονων, ολοκληρωμένων "ευρυζωνικών" επικοινωνιακών συστημάτων είναι σε τακτικό επίπεδο το ΣΕΖΜ "ΕΡΜΗΣ" και σε επιχειρησιακό και στρατηγικό επίπεδο το ΕΣΕΕΘΑ.

α. Το "Ερμής" είναι ένα κινητό, ψηφιακό τακτικό σύστημα επικοινωνιών ικανό να υποστηρίξει με μεγάλη ευκαμψία τα τακτικά σχέδια επιχειρήσεων στη ζώνη μάχης. Παρέχει στους συνδρομητές του επικοινωνίες υψηλής ασφάλειας, ποιότητας και αξιοπιστίας προσφέροντας ένα μεγάλο φάσμα επικοινωνιακών δυνατοτήτων (δεδομένα, τηλεφωνία, τηλετυπία,

6. Την ευελιξία του πρωτοκόλλου IP, την κινητικότητα και ποιότητα υπηρεσιών Qos.

7. Theatre Independent Tactical Army and Air Force Network.

8. Όπως η AVVID (Architecture of Voice, Video and Integrated Data).

τηλεομοιοτυπία κλπ).

β. Το ΕΣΕΕΘΑ είναι ένα διακλαδικό "ευρυζωνικό", σταθερό δίκτυο, μορφής πλέγματος, το οποίο διασυνδέει το σύνολο των επιχειρησιακών και τακτικών δικτύων καθώς και των τερματικών διατάξεων των Ενόπλων Δυνάμεων της χώρας.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

10. Η υιοθέτηση των πλεονεκτημάτων της "ευρυζωνικότητας" πρέπει να αποτελεί σταθερή - "στρατηγική" επιδίωξη στο σχεδιασμό της μελλοντικής Δομής των Ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων και τον αντίστοιχο προγραμματισμό των εξοπλιστικών προγραμμάτων και των τεσσάρων κλάδων. Κάθε μελέτη προμήθειας ή πρόβλεψη για έρευνα και ανάπτυξη δικτυακών υποδομών και συστημάτων πρέπει να εστιάζεται σε "ευρυζωνικές" υπηρεσίες και προηγμένες τεχνολογίες, ανάλογες με αυτές που αναφέρθηκαν στα Κεφάλαια "Β" και "Γ". Οι επιλογές και οι εφαρμοσμένες λύσεις δικτύων πεδίου μάχης προηγμένων στρατιωτικά κρατών μπορούν να αποτελέσουν οδηγό.

11. Για να καταστεί αναγκαία και περισσότερο πραγματοποιήσιμη η προαναφερθείσα επιδίωξη, πρέπει να αποτελέσει κατεύθυνση του "στρατηγικού σχεδιασμού" και της εν γένει αμυντικής πολιτικής της χώρας μας. Αυτό απαιτεί κατάλληλη διαμόρφωση, προβλέψεων και απαιτήσεων, θεσμικών κειμένων όπως η ΠΕΑ (Πολιτική Εθνικής Άμυνας) και ο ΕΑΣ (Εθνικός Αμυντικός Σχεδιασμός). Αντίστοιχες προβλέψεις υπάρχουν σήμερα σε άλλα, συναρμόδια ή μη με το ΥΠΕΘΑ, υπουργεία και δημόσιους φορείς της χώρας μας⁹.

9. Υπουργείο εξωτερικών, Υπουργείο Μεταφορών και Επικοινωνιών, Υπουργείο Ανάπτυξης και Δημοσίων Έργων, Περιφέρειες Αττικής, Δυτικής Ελλάδας, Κρήτης κλπ.

ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΣΤΙΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ: ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΩΝ “ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ” ΚΑΙ ΤΩΝ ΤΑΚΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΠΟ- ΛΕΜΟΥ ΜΕ ΤΗ ΧΡΗΣΙΜΟ- ΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΤΕΧΝΟ- ΛΟΓΙΚΩΝ ΕΠΙΤΕΥΓΜΑΤΩΝ

του Τχη (ΠΖ) Μητρούτσικου Ευάγγελου

Μια από τις μεγαλύτερες προκλήσεις που έχουμε να αντιμετωπίσουμε για τις επόμενες δεκαετίες, είναι ο εκσυγχρονισμός του στρατεύματος με γνώμονα τα διδάγματα της λεγόμενης "Επανάστασης στις Στρατιωτικές Υποθέσεις".

Όπως αναφέρει ο θεωρητικός του Πολέμου, Καρλ φον Κλαούζεβιτς, σκοπός της πολεμικής διαδικασίας είναι η επιβολή της θέλησης μας επί της θέλησης του αντιπάλου. Το δεδομένο αυτό δεν έχει αλλάξει από τον καιρό που οι άνθρωποι πολεμούσαν με πέτρινα τσεκούρια και δεν φαίνεται να αλλάζει ούτε στην εποχή που έρχεται, οπότε οι άνθρωποι θα πολεμάνε με ιούς ηλεκτρονικών υπολογιστών.

ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΣΤΙΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ

Έχοντας υπόψιν όλους τους ορισμούς, που αφορούν την έννοια της "Επανάστασεως στις Στρατιωτικές Υποθέσεις" μπορούμε να αναφέρουμε και να πούμε ότι: Μία "Επανάσταση στις Στρατιωτικές Υποθέσεις" είναι μια σημαντική αλλαγή στη φύση του πολέμου, η οποία προκλήθηκε από την καινοτόμο εφαρμογή νέων τεχνολογιών. Οι τεχνολογίες αυτές, οι οποίες συνδυάζονται με τις δραματικές αλλαγές στο στρατιωτικό δόγμα και τις επιχειρησιακές και οργανωτικές αντιλήψεις, μεταβάλλουν ριζικά τον χαρακτήρα και τον τρόπο διεξαγωγής, των στρατιωτικών επιχειρήσεων.

Η "Επανάσταση στις Στρατιωτικές Υποθέσεις", υπαινίσσεται ή αναφέρει ρητά ότι είναι κάτι περισσότερο, από

τεχνολογικές προόδους και μόνο. Το κεντρικό δόγμα της, είναι ότι οι πρόοδοι στην τεχνολογία, πρέπει να οδηγούν σε σημαντικές αλλαγές στην οργάνωση των στρατιωτικών δυνάμεων, στον τρόπο με τον οποίο εκπαιδεύονται, καθώς επίσης και στον τρόπο με τον οποίον εξοπλίζονται. Σαν αποτέλεσμα όλων αυτών είναι η αναμόρφωση του τρόπου με τον οποίο διεξάγονται οι διάφοροι πόλεμοι.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Συνεχίζοντας οφείλουμε να αναφέρουμε ότι κατά το παρελθόν έχουν επιτελεσθεί πάρα πολλές "Επαναστάσεις στις Στρατιωτικές Υποθέσεις".

Οι τρέχουσες έννοιες, τις οποίες διαθέτουμε όμως, προέρχονται από δύο κύριες πηγές: των νεότερων σύγχρονων ιστορικών και των Σοβιετικών στρατιωτικών θεωρητικών.

Σύμφωνα με τα όσα είναι μέχρι σήμερα γνωστά, πέντε ήταν οι στρατιωτικές επαναστάσεις, οι οποίες είχαν επίδραση στη δυτική ιστορία, και οι οποίες είχαν και έχουν άμεση σχέση με τις "Επαναστάσεις στις Στρατιωτικές Υποθέσεις".

Η πρώτη στρατιωτική επανάσταση αφορούσε την δημιουργία στο δέκατο έβδομο αιώνα, του σύγχρονου έθνους - κράτους, το οποίο στηρίχτηκε, στην οργάνωση την οποία κατείχε η πειθαρχημένη στρατιωτική δύναμη. Οι συνδεδεμένες και οι επακόλουθες "Επαναστάσεις στις Στρατιωτικές Υποθέσεις" αφορούσαν τις Ολλανδικές, τις Σουηδικές και τις Γαλλικές μεταρρυθμίσεις στην τακτική, όπως επίσης και στην οργάνωση. Επίσης αφορούσαν την ναυτική επανάσταση, και τέλος την οικονομική επανάσταση της Μεγάλης Βρετανίας.

Η δεύτερη στρατιωτική επανάσταση αφορούσε την Γαλλική Επανάσταση, του πρόσφατου δέκατου όγδοου αιώνα, η οποία συγχώνευσε την "πολιτική των μαζών" (Mass Politics) με τον πόλεμο.

Η Τρίτη στρατιωτική επανάσταση αφορούσε την Βιομηχανική Επανάσταση του πρόσφατου δέκατου όγδοου αιώνα και μετά,

η οποία έδωσε την δυνατότητα υποστηρίξεως Διοικητικής Μέριμνας (εξοπλισμός, ένδυση, διατροφή, οικονομική πληρωμή), καθώς επίσης και την δυνατότητα άμεσης κινητοποίησης προκειμένου να αντιμετωπισθούν οι πιθανοί αντίπαλοι. Οι συνδεδεμένες και οι επακόλουθες "Επαναστάσεις στις Στρατιωτικές Υποθέσεις" αφορούσαν:

Την εθνική, πολιτική, οικονομική κινητοποίηση, και τον Ναπολεόντειο πόλεμο, (εκμηδένιση στο πεδίο της μάχης, των Ενόπλων Δυνάμεων του εχθρού).

Την χρηματοοικονομική δύναμη, βασισμένη στην εκβιομηχάνιση (Μεγάλη Βρετανία).

Την τεχνολογική επανάσταση στον πόλεμο, τόσο στην ξηρά όσο και στις μεταφορές εδάφους (τηλέγραφος, σιδηρόδρομοι, ατμόπλοια, πυρίτιδα πυροβολικό κα αυτόματα όπλα).

Την επανάσταση Fisher στο ναυτικό πόλεμο, (Το θωρηκτό μεγάλων πυροβόλων και ο ναυτικός πολεμικός στόλος).

Η τέταρτη στρατιωτική επανάσταση αφορούσε τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο, ο οποίος συνδύασε τις κληρονομιές τις οποίες άφησε η Γαλλική και η Βιομηχανική Επανάσταση, και έθεσε την βάση και τον τύπο, για τον τρόπο διεξαγωγής του πολέμου, στον εικοστό αιώνα. Αποτέλεσμα ήταν οι επακόλουθες και οι συνδεδεμένες "Επαναστάσεις στις Στρατιωτικές Υποθέσεις" όπως:

Επιχειρήσεις και τακτική εφαρμοζόμενη από συνδυασμένα όπλα.

Επιχειρήσεις "Κεραυνοβόλου Πολέμου", (Blitzkrieg), στρατηγικοί βομβαρδισμοί, εποχούμενος - υποβρύχιος - αμφίβιος πόλεμος, ραντάρ, επικοινωνίες πληροφοριών.

Τέλος η πέμπτη στρατιωτική επανάσταση αφορούσε την εμφάνιση των πυρηνικών όπλων και των βαλλιστικών πυραυλικών συστημάτων, τα οποία αντίθετα προς όλο τα προηγούμενα, δημιούργησαν τις κατάλληλες προϋποθέσεις για να παραμείνει ο Ψυχρός Πόλεμος, "κρύος", στα διάφορα Ευρωπαϊκά και Βορειοανατολικά Ασιατικά θέατρα. Οι συνδεδεμένες και οι

επακόλουθες "Επαναστάσεις στις Στρατιωτικές Υποθέσεις" οι οποίες επήλθαν ήταν:

Η αναγνώριση ακριβείας, και οι προσβολές ακριβείας.

Η τεχνολογία μείωσης ίχνους, η μηχανοργάνωση και δικτύωση, μέσω των υπολογιστών της Διοικήσεως και του Ελέγχου, και τέλος η μαζική αυξανόμενη φονικότητα, των "συμβατικών" πυρομαχικών.

ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΣΤΙΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ

Μετά την σύντομη ιστορική αναδρομή και προκειμένου να αντιληφθούμε τη σημερινή τρέχουσα "Επανάσταση στις Στρατιωτικές Υποθέσεις", θα προβούμε σε μία εξέταση των σημερινών βασικών τεχνολογικών, δογματικών και οργανωτικών γνωρισμάτων αυτής, ξεκινώντας από τις:

Επαναστατικές Τεχνολογίες

Στις επαναστατικές τεχνολογίες διακρίνουμε την:

Δύναμη Ακριβείας και τα Κατευθυνόμενα Πυρομαχικά Ακριβείας

Μια από τις πλέον γνωστές τεχνολογικές προόδους, στον σύγχρονο πόλεμο, είναι η ανάπτυξη των κατευθυνόμενων πυρομαχικών ακριβείας. Τα πυρομαχικά αυτά τα οποία αναπτύχθηκαν κατά τα τελευταία στάδια του πολέμου του Βιετνάμ, τελειοποιήθηκαν στην συνέχεια κατά τα μέσα της δεκαετίας του '80. Η ακρίβειά τους δε, αυξήθηκε ακόμη περισσότερο κατά την διάρκεια του πολέμου του Κόλπου. Τα σημερινά αυτά "έξυπνα" ή "λαμπρά" όπλα, περιλαμβάνουν ένα μεγάλο πλήθος από καθοδηγούμενα πυρομαχικά, τα οποία, διαθέτουν ακρίβεια, και είναι αυτοενεργούμενα. Η χρησιμοποίηση των κατευθυνόμενων αυτών πυρομαχικών ακριβείας μας παρέχει τη δυνατότητα εφαρμογής, της "Δύναμης Ακριβείας", η οποία αναφέρεται στη χρησιμοποίηση της θανάσιμης βίας, με μία μεγαλύτερη ταχύτητα, και σε ένα μεγαλύτερο βεληνεκές.

Τα έξυπνα όπλα έχουν επιφέρει κατά εκατό φορές περισσότερη αύξηση στην καταστροφική τους δύναμη, και αυτό πάντα, σε αντιπαράθεση με τις συμβατικές μη

καθοδηγούμενες βόμβες, που χρησιμοποιούνταν μέχρι τώρα, και δίνουν τη δυνατότητα καταστροφής στρατιωτικών στόχων, με μεγάλη ακρίβεια και μάλιστα χωρίς την δημιουργία παράπλευρων απωλειών και μάλιστα πολιτών. Στην συνέχεια διακρίνουμε την:

Προβολή Δύναμης και την Τεχνολογία Μειώσεως Ίχνους ή Θέσεως

Οι τεχνολογικές πρόοδοι πραγματοποιούνται επίσης, σε σημαντικές στρατιωτικές πλατφόρμες, δίνοντας έτσι τη δυνατότητα αύξησης των αποτελεσμάτων και των ικανοτήτων που έχει η προβολή δύναμης. Η σημαντικότερη ανάπτυξη αναφέρεται στον τομέα, της τεχνολογίας χαμηλής παρατηρησιμότητας ή τεχνολογία μείωσης ίχνους ή θέσεως. Οι πλατφόρμες με τεχνολογία μείωσης ίχνους, παρουσιάζουν ένα σημαντικό πλεονέκτημα, σε σχέση με αυτές μη μείωσης ίχνους. Αυτό αναφέρεται στην ικανότητά τους να διεισδύουν σε υψηλού κινδύνου περιοχές, και να εκτοξεύουν τα κατευθυνόμενα πυρομαχικά ακριβείας, εναντίον των εχθρικών στόχων.

Η τεχνολογία χαμηλής παρατηρησιμότητας ή μείωσης ίχνους, παρόλο που έχει πάρα πολλά πλεονεκτήματα και είναι πάρα πολύ χρήσιμη, έχει όμως από την άλλη πλευρά και τους περιορισμούς και τα μειονεκτήματά της. Οι τεχνολογίες αυτές θα πρέπει να εξελίσσονται συνεχώς και αυτό γιατί υπόκεινται σε διαρκή ανταγωνισμό, από τις συνεχώς βελτιωμένες ικανότητες ανίχνευσης, και τις συνεχής προόδους που παρατηρούνται στα ραντάρ, όπως επίσης και στις υπέρυθρες τεχνολογίες. Ακολούθως διακρίνουμε την:

Συνειδητοποίηση και Έλεγχο του Χώρου του Πεδίου της Μάχης

Οι δυνατότητες των νέων στρατιωτικών τεχνολογιών είναι αυτές, οι οποίες μπορούν να μειώσουν την "ομίχλη του πολέμου" και κατά συνέπεια είναι αυτές που μπορούν να αλλάξουν τον τρόπο με τον οποίο οι πόλεμοι διεξάγονται. Αυτό μάλιστα περισσότερο από τα πυρομαχικά ακριβείας

ή τη συμβολή οποιασδήποτε ιδιαίτερης στρατιωτικής πλατφόρμας.

Έτσι λοιπόν οι αισθητήρες στους δορυφόρους, τα επανδρωμένα αεροσκάφη, και τα μη επανδρωμένα εναέρια οχήματα είναι σε θέση να ελέγχουν ουσιαστικά όλα όσα διαδραματίζονται σε μια συγκεκριμένη περιοχή του πεδίου της μάχης, βελτιώνοντας σημαντικά την συνειδητοποίηση του χώρου αυτού. Το τελικό αποτέλεσμα όλων αυτών, είναι η δυνατότητα που παρέχεται στους Διοικητές, να έχουν πλήρη και σε πραγματικό χρόνο γνώση της διάταξης όλων των εχθρικών και φίλιων δυνάμεων στο πεδίου της μάχης.

Η γνώση του χώρου του πεδίου της μάχης σε όλη του την έκταση πραγματοποιείται και ενισχύεται με την "Ψηφιοποίηση" αυτού. Έτσι λοιπόν, προκειμένου να έχουν οι Διοικητές μια στιγμιαία και πλήρη εικόνα του πεδίου της μάχης, η Ψηφιακή τεχνολογία προστίθεται ή χτίζεται στα αεροσκάφη, στα άρματα, στο πυροβολικό και στους στρατιώτες. Συνεχίζοντας έχουμε τα:

Επαναστατικά Δόγματα

Όσον αφορά τα δόγματα διακρίνουμε πρώτα το:

Διακλαδικό Δόγμα

Κοινή πίστη όλων των στρατιωτικών εμπειρογνωμόνων είναι ότι οι μελλοντικές Ένοπλες Δυνάμεις θα έχουν μια κοινή Διακλαδική μορφή. Αυτό μάλιστα, εάν λάβουμε υπόψιν ότι η "Επανάσταση στις Στρατιωτικές Υποθέσεις", επιφέρει όλο και περισσότερο ένα ενοποιημένο πεδίο μάχης, μέσα στο οποίο, ο Στρατός, το ναυτικό και η Πολεμική Αεροπορία συνεργάζονται από κοινού, όλο και ποιο στενά.

Η "Διακλαδικότητα" η οποία αναφέρεται στην αυξανόμενη επιχειρησιακή ενοποίηση μεταξύ των διαφόρων κλάδων των Ενόπλων Δυνάμεων, για "Διακλαδικές" επιχειρήσεις, έχει σαν αποτέλεσμα την εξασφάλιση και της "Διαλειτουργικότητας". Επειτα διακρίνουμε το:

Ναυτικό Δόγμα

Όσον αφορά το Ναυτικό Δόγμα, παρουσιάζεται μία μετατόπιση προς τον

παράκτιο πόλεμο. Ενώ κατά την διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου, είχαμε να αντιμετωπίσουμε μία αναμέτρηση στη θάλασσα, εναντίον μιας μεγάλης αντιτιθέμενης δύναμης επιφανείας, οι περισσότερες μελλοντικές απαιτήσεις, θέλουν τις Ναυτικές Δυνάμεις να προβάλλουν την ανάπτυξη της δυνάμεως τους, από την "Θάλασσα" άμεσα στην "Έηρά", είτε στα πλαίσια ενός περιφερειακού πολέμου είτε μιας επιχείρησης διατήρησης ειρήνης. Για τον λόγο αυτό βλέπουμε την τάση του Ναυτικού, να μετακινηθεί από την προετοιμασία να πολεμήσει στους ωκεανούς, στο να προβάλει και να αναπτύξει την δύναμή του από τη θάλασσα, στην ξηρά, προς ενίσχυση και υπεράσπιση των Μονάδων του Στρατού.

Επίσης μια άλλη μετατόπιση που παρουσιάζεται στο Ναυτικό Δόγμα, είναι αυτή από τον πλατφορμό-κεντρικό πόλεμο προς τον δίκτυο-κεντρικό πόλεμο. Βασική προϋπόθεση σε αυτή την προσέγγιση είναι, η έγκαιρη ανταλλαγή δεδομένων μεταξύ πολλών διαφορετικών πλατφορμών, προκειμένου να μειωθεί ο χρόνος αντίδρασης, στο ελάχιστο δυνατό, και να απαγορεύσει στον αντίπαλο να μπορέσει να ανταποκριθεί. Συνεχίζοντας έχουμε το:

Χερσαίο Δόγμα

Παρόλες τις αλλαγές που πραγματοποιούνται στο δόγμα, τόσο στο Ναυτικό, όσο και στην Πολεμική Αεροπορία, οι διάφοροι αναλυτές υποστηρίζουν ότι προκειμένου να επιτευχθούν οι διάφοροι αντικειμενικοί σκοποί, απαιτείται πάντα η χρησιμοποίηση του "Άρβυλου". Έτσι λοιπόν οι επίγειες δυνάμεις είναι αυτές που τελικά θα δράσουν, προκειμένου να επιτευχθεί η στρατιωτική επιχείρηση. Αυτές πάντα, υποστηριζόμενες από την χρήση της αερομεταφοράς, της θαλάσσιας μεταφοράς, της τακτικής αεροπορικής δύναμης, την διοικητική μέριμνα, τις επικοινωνίες, και τις πληροφορίες.

Ενώ βλέπουμε ότι οι επίγειες δυνάμεις είναι απαραίτητες, εντούτοις τα χαρακτηριστικά τους συνεχώς αλλάζουν. Οι

στρατιωτικές δυνάμεις, είναι σε θέση και έχουν την δυνατότητα να μπορούν να ανταποκριθούν γρήγορα σε οποιαδήποτε κατάσταση. Αυτό λόγω της απρόβλεπτης φύσης των απειλών στο διεθνές περιβάλλον ασφαλείας. Διακρίνουμε λοιπόν μικρότερες, ποιό ευκίνητες και ποιό ευέλικτες επίγειες δυνάμεις, οι οποίες είναι ιδιαίτερα θανατηφόρες. Επίσης βλέπουμε τις επίγειες δυνάμεις να είναι ποιό ελαφρύς, ποιό ευκίνητες, να διαθέτουν εξοπλισμό ο οποίος είναι ποιό θανατηφόρος, χωρίς βέβαια να θυσιάζεται η προστασία της δύναμης. Τέλος, η αποτελεσματική και γρήγορη ικανότητα αντίδρασης, εξαρτάται και από τη διαθεσιμότητα της στρατηγικής μεταφοράς, και ειδικά της αερομεταφοράς. Συνεχίζοντας διακρίνουμε το:

Αεροπορικό Δόγμα

Είναι πλέον αποδεκτό ότι, η σύγχρονη αεροπορική δύναμη έχει την δυνατότητα να επηρεάσει αποτελεσματικά την εχθροπραξία στο έδαφος, με μεγαλύτερα και θεαματικότερα αποτελέσματα σε σχέση με το παρελθόν. Η αρχική μορφή την οποία είχε κατά την διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου, έχει μετασχηματισθεί και έχει επαναγκαθιδρυθεί ως μία "εξερευνητική αεροδιαστηματική δύναμη".

Μέσα στα πλαίσια αυτά, διακρίνεται μια μακροπρόθεσμη μετατόπιση, από τον αεροπορικό αγώνα με επανδρωμένους μαχητές, προς τον τηλεκατευθυνόμενο αγώνα. Σαν αποτέλεσμα τα επιχειρησιακά μη επανδρωμένα εναέρια οχήματα (UAVS), τα οποία μέχρι τώρα χρησιμοποιούνται ως πλατφόρμες αισθητήρων, μετεξελίσσονται και χρησιμοποιούνται ως μεταφορείς οπλικών συστημάτων. Η δυνατότητα αυτή θα επιφέρει ένα αριθμό πλεονεκτημάτων σε σχέση με τα επανδρωμένα, αντίστοιχά τους. Στη συνέχεια όσον αφορά το:

Διάστημα

Διάφοροι στρατιωτικοί εμπειρογνώμονες, υποστηρίζουν ότι το διάστημα, εξελίσσεται, και από ένα μέσο στρατιωτικής και εμπορικής δορυφορικής μετάδοσης, μετεξελίσσεται σε ένα πραγματικό θέατρο

στρατιωτικών επιχειρήσεων. Η επερχόμενη δε, στρατιωτική επανάσταση, θα βεβαιώσει τη στρατιωτικοποίηση του διαστήματος. Τέλος δε έχουμε τις:

Επαναστατικές Οργανώσεις

Τα εργαλεία και τα δόγματα του πολέμου δεν είναι τα μόνα τα οποία οδηγούν σε μία επαναστατική αλλαγή. Οι οργανώσεις, οι οποίες χειρίζονται τα εργαλεία αυτά και διαμορφώνουν τα δόγματα αυτά, συμβάλλουν σε μία επαναστατική αλλαγή την οποία επιφέρουν στον πόλεμο. Έτσι λοιπόν η εφεύρεση του τανκ, δεν επέφερε μια επανάσταση στον πόλεμο των τεθωρακισμένων, έως ότου το τανκ τοποθετήθηκε από τους Γερμανούς, στα πλαίσια μιας Μεραρχίας Panzer. Αυτή συμπεριλάμβανε μια συνδυασμένη οργάνωση όπλων, η οποία χτίστηκε γύρω από το τανκ και η οποία συμπεριλάμβανε, πυροβολικό, μηχανικό, και πεζικό. Ο σημειρινός αυτός μετασχηματισμός στην οργάνωση, επιφέρει ως γνωστό μια μετατόπιση από τη "μαζική καταστροφή" στον "πόλεμο ακριβείας". Παράλληλα με αυτή την μετατόπιση επέρχεται μια παράλληλη μετατόπιση από τους ογκώδης στρατούς, σε στρατούς μικρότερους, ποιό υψηλά και ποιοτικά εκπαιδευμένους, με περισσότερο επαγγελματικές δυνάμεις, των οποίων οι μονάδες, διοικούνται από μια αποκεντρωμένη δομή λήψης αποφάσεων και οι οποίες είναι σε θέση να προσαρμοστούν σε συγκεκριμένους στόχους.

Ο υψηλής ποιότητας εξοπλισμός και η έμφαση που δίδεται σε αυτόν, έχει μειώσει σημαντικά τη σημασία των αριθμών, και δίνει μεγάλη βαρύτητα στα υψηλής ποιότητας στρατεύματα. Κατά συνέπεια, οι νέοι στρατιωτικοί θα στηρίζονται πρώτα από όλα στις επαγγελματικές δυνάμεις και αυτό ως ισορροπία μεταξύ της ποσότητας και της ποιότητας, γέροντας την πλάστιγγα προς το μέρος της ποιότητας. Συγχρόνως, η συγκεντρωτική διαδικασία λήψης απόφασης, που χαρακτήριζε τη γραφειοκρατική οργάνωση, και που εξουσίαζε, κατά την διάρκεια της βιομηχανικής εποχής, μετασχηματίζεται σε μια ποιό διοικητική αποκέντρωση και η οποία

χαρακτηρίζει την εποχή των πληροφοριών.

ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΣΤΙΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ Ε.Δ.

Η φύση του σύγχρονου πολέμου, οι ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις και ο συσχετισμός δυνάμεων στην περιοχή ενδιαφέροντος της Ελλάδος, επιτάσσουν την υιοθέτηση και ενσωμάτωση των λύσεων και πλεονεκτημάτων που προσφέρονται από την "Επανάσταση στις Στρατιωτικές Υποθέσεις", προσαρμοσμένων στις Ελληνικές ιδιαιτερότητες και μελλοντικές απαιτήσεις.

Οι βασικές αλλαγές που θα επέλθουν με την ενσωμάτωση των νέων τεχνολογιών που εκπορεύονται από την "Επανάσταση στις Στρατιωτικές Υποθέσεις", αφορούν κυρίως τα θέματα του εξοπλισμού, της οργάνωσης, της διοίκησης και των σύγχρονων επιχειρησιακών δογμάτων που στοχεύουν στη δημιουργία του διακλαδικού σχήματος των Ελληνικών Ε.Δ. του μέλλοντος.

Η υιοθέτηση των εφαρμογών της "Επανάστασης στις Στρατιωτικές Υποθέσεις", από τις Ελληνικές Ε.Δ., αποσκοπεί, αφενός να τους προσδώσει την ικανότητα διεξαγωγής Πολεμικών Επιχειρήσεων "Προβολής Ισχύος με Χαμηλό Κόστος", δημιουργώντας ένα σύγχρονο πληροφοριοκεντρικό στράτευμα, που να μπορεί να δράσει ταχύτερα και ευέλικτα από ότι μια συμβατική δύναμη, και το οποίο θα είναι ικανό να αντιμετωπίσει συγκεκριμένες απειλές, και αφετέρου ικανό να "αναδείξει" το όλο φάσμα της στρατιωτικής του ισχύος. Σημαντικό κριτήριο για την υιοθέτηση της "Επανάστασης στις Στρατιωτικές Υποθέσεις", από τις Ελληνικές Ε.Δ., είναι η μελέτη των ιδιαιτερων Ελληνικών γεωπολιτικών, στρατηγικών και επιχειρησιακών συνθηκών, ώστε να μπορέσουμε να προσαρμόσουμε τα πλεονεκτήματα της στις δικές μας ιδιαιτερες συνθήκες ασφάλειας και ισορροπίας που διαμορφώνονται στο ρευστό περιβάλλον της περιφέρειας μας.

Ιδιαίτερα σημασία θα πρέπει να δοθεί ώστε, η μετάλλαξη των Ε.Δ. με βάση

τις αρχές της "Επανάστασης στις Στρατιωτικές Υποθέσεις", να γίνει με μεγάλη προσοχή και χωρίς να προκύψουν "κενά" και "αδυναμίες" στις ικανότητες τους, κατά την διαδικασία μετάβασης από το παλαιό στο νέο. Αυτό δεν σημαίνει, ότι η "Επανάσταση στις Στρατιωτικές Υποθέσεις", δεν αποτελεί μια αναγκαιότητα για τις Ελληνικές Ένοπλες Δυνάμεις και την μελλοντική μαχητική τους ικανότητα, ώστε να παράγουν, αφενός αποτροπή και αφετέρου να έχουν πραγματική ικανότητα να επιχειρήσουν, κατά τις απαιτήσεις που διαμορφώνονται, για την διεξαγωγή των πολεμικών αναμετρήσεων και συγκρούσεων του μέλλοντος.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Έχοντας υπόψη τη φύση και τα χαρακτηριστικά των "Επαναστάσεων στις Στρατιωτικές Υποθέσεις", θα πρέπει οι προσπάθειες για τον εκσυγχρονισμό των Ενόπλων Δυνάμεων να είναι συνεχής. Θα πρέπει να επιδιώκεται η δημιουργία ενός σύγχρονου πληροφοριοκεντρικού στρατεύματος.

Η δημιουργία ενός σύγχρονου πληροφοριοκεντρικού στρατεύματος με σύγχρονα οπλικά συστήματα θα επιτρέψει την απόσυρση μεγάλου αριθμού παλαιότερων συστημάτων, πολλών τύπων, η συντήρηση των οποίων στοιχίζει πάρα πολλά, ενώ η πολυτυπία επιβαρύνει το σύστημα διοικητικής μέριμνας.

Ένας πόλεμος με βάση τις θεμελιώδες αρχές της "Επανάστασης στις Στρατιωτικές Υποθέσεις", θα έχει τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

Πολύ γρήγορο ρυθμό.

Ακριβή γνώση του πεδίου μάχης.

Ευρεία χρήση πυρομαχικών ακριβείας.

Κυριαρχία σε ολόκληρο το ηλεκτρομαγνητικό φάσμα.

Υψηλό βαθμό συνεργασίας όλων των κλάδων.

Επίσης, στα θέματα οργάνωσης και δόγματος, διακρίνουμε με βάση τις θεμελιώδες αρχές της "Επανάστασης στις

Στρατιωτικές Υποθέσεις", τα ακόλουθα:

Μικρότερες, ευέλικτες και ταχυκίνητες δυνάμεις με μεγάλη ισχύ πυρός.

Χρήση οπλικών συστημάτων ακριβείας με στόχο την αντικατάσταση της συγκέντρωσης μάζας με συγκέντρωση ισχύος πυρός.

Μακροπρόθεσμα, μετακίνηση από επανδρωμένα σε μη-επανδρωμένα αεροσκάφη, ιδιαίτερα για αποστολές αναγνώρισης, αλλά μελλοντικά σε αυξανόμενο βαθμό και για αποστολές μάχης.

Μετακίνηση από την μέχρι τούδε επικέντρωση στην πλατφόρμα μεταφοράς οπλικών συστημάτων, στο δίκτυο-κεντρικό πόλεμο.

Μικρότερες μονάδες που μπορούν να πραγματοποιήσουν συνδυασμένες επιχειρήσεις και συγκεκριμένους τύπους αποστολών.

Πιο αποκεντρωμένο, απόστρωμα-τοποιημένο μηχανισμό λήψης αποφάσεων ως αποτέλεσμα των μεγαλυτέρων μαχητικών δυνατοτήτων που θα διαθέτουν μικρότερες μονάδες.

Επαγγελματικό ανθρώπινο δυναμικό, με υψηλότερο μορφωτικό επίπεδο, αλλά και μεγαλύτερη εξοικείωση με νέες τεχνολογίες.

Τέλος, πρέπει να επισημανθεί πως η μετάλλαξη των Ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων με βάση τις αρχές της "Επανάστασης στις Στρατιωτικές Υποθέσεις", θα πρέπει να γίνει με μεγάλη προσοχή και χωρίς να υπάρξει κάποιο κενό ικανοτήτων κατά τη διαδικασία μετάβασης από το παλαιό στο νέο, εφόσον αυτό είναι απολύτως ανεπίτρεπτο στις Ελληνικές συνθήκες. Θα πρέπει επίσης να θυμόμαστε πως οι χώρες που θα επιλέξουν να βρεθούν στην κορυφή του επερχόμενου τεχνολογικού κύματος, αν μη τι άλλο δεν θα θαφτούν κάτω από αυτό.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ ("Μία αλλαγή στη φύση του πολέμου")

του **Επιγού Καστώρη Απόστολου**

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

"Εντός των πρώτων 24 ωρών του πολέμου του κόλπου το 1991, οι συμμαχικές δυνάμεις προσβάλλανε 150 διαφορετικούς Ιρακινούς στόχους. Ο αριθμός αυτός, αντιστοιχεί σε ένα ρυθμό προσβολής στόχων 1000 φορές μεγαλύτερο από αυτό των επιθέσεων κατά γερμανικών στόχων το 1943¹".

Ο πόλεμος του Κόλπου το 1991, και ειδικότερα οι αεροπορικές επιχειρήσεις, άλλαξαν τις προσδοκίες που έχουμε πλέον από έναν σύγχρονο πόλεμο. Σήμερα (και φυσικά και στο μέλλον), οι συγκρούσεις αναμένουμε να είναι σύντομες, καθοριστικές και με περιορισμένο αριθμό θυμάτων. Πέραν της τεχνολογίας ("άορατα" αφη (stealth) και όπλα υψηλής ακρίβειας), υπάρχει ακόμη ένας παράγοντας, που συνετέλεσε ίσως και πιο αποφασιστικά, στην ταχύτατη επικράτηση της Συμμαχίας έναντι του Ιράκ: η διεξαγωγή του Παράλληλου Πολέμου (ΠΠ). Ενός ταυτόχρονου πολέμου, σε όλα τα μήκη και πλάτη της Ιρακινής επικράτειας, καθώς και σε όλα τα επίπεδα του ιρακινού συστήματος, με μία προσέγγιση βασιζόμενη στο αποτέλεσμα, όσον αφορά τη σχεδίαση και εκτέλεση των επιχειρήσεων, για να επιτύχει πολύ σύντομα μια Στρατηγική Παράλυση (ΣΠ) του Ιρακινού συστήματος.

ΣΚΟΠΟΣ

Σκοπός της παρούσας διατριβής, είναι η εξέταση του Παράλληλου Πολέμου και των χαρακτηριστικών του, καθώς και των θεωριών της Στρατηγικής Παράλυσης και

1. Christian F. Anrig, περικοπή από το άρθρο "STRATEGIE, The Art of Targeting", Αεροπορική επιθεώρηση του Ελβετικού Στρατού Νο3, Δεκέμβριος 2004, Σελ. 21.

των Επιχειρήσεων που βασίζονται στο Αποτέλεσμα (EBA) με τις οποίες ο παράλληλος πόλεμος είναι άρρηκτα συνδεδεμένος, έτσι ώστε να κατανοήσουμε τον τρόπο εκμετάλλευσης της τεχνολογίας στην ανάπτυξη νέων σεναρίων πόλεμου, προκειμένου να αντιμετωπίσουμε με επιτυχία τις προκλήσεις που θα παρουσιαστούν στο μέλλον. Επιπρόσθετα, γίνεται προσπάθεια προσέγγισης του παράλληλου πολέμου υπό το πρίσμα της ελληνικής πραγματικότητας, έτσι ώστε να εξαχθούν κάποια χρήσιμα συμπεράσματα για την καταλληλότητα χρησιμοποίησής του από τις Ελληνικές Ένοπλες Δυνάμεις (ΕΔ).

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ - ΠΑΡΑΔΟΧΕΣ

Έχοντας ως αντικειμενικό σκοπό (ΑΝΣΚ) την ολοκληρωμένη εξέταση της θεωρίας του παράλληλου πολέμου και την πληρέστερη κατανόησή του, η διατριβή ασχολείται παράλληλα με δύο ακόμη θεωρίες που είναι άρρηκτα συνδεδεμένες με τον παράλληλο πόλεμο: της στρατηγικής παράλυσης και των επιχειρήσεων που βασίζονται στο αποτέλεσμα (Effects Based Operations, EBO), οι οποίες δίνουν νόημα και κάνουν πράξη αντίστοιχα, τον Παράλληλο Πόλεμο.

ΘΕΩΡΙΕΣ ΑΡΡΗΚΤΑ ΣΥΝΔΕ- ΔΕΜΕΝΕΣ ΜΕ ΤΟΝ ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΠΟΛΕΜΟ

1. Στρατηγική Παράλυση

Η θεωρία της Στρατηγικής Παράλυσης συνίσταται στην προσπάθεια εξεύρεσης τρόπου, ώστε να καταστεί ο αντίπαλος ανίκανος (είτε φυσικά είτε ηθικά) να συνεχίσει τον πόλεμο, καταφέρνοντάς του καίρια χτυπήματα με το λιγότερο δυνατό κόστος, συντομεύοντας έτσι τον χρόνο διάρκειας του πολέμου. Ο Φούλερ, πρότεινε έναν "πόλεμο μυαλού", ισχυριζόμενος ότι η φυσική δύναμη ενός στρατού βασίζεται στον "οργανισμό" του, ο οποίος ελέγχεται από το μυαλό. "Μια βολή στο κεφάλι, είναι ο πιο αποτελεσματικός και αποδοτικός τρόπος να

καταστρέψεις τον στρατιωτικό οργανισμό του αντιπάλου και τη στρατιωτική του δύναμη". Ο Λίντελ Χαρτ, ισχυρίστηκε ότι πιο αποτελεσματικός και πιο οικονομικός τύπος πολέμου είναι αυτός της αφόπλισης του αντιπάλου μέσω παράλυσής του, έναντι αυτού της καταστροφής του μέσω ενός πολέμου εκμηδένισης.

Ο Γουόρντεν, τη θεωρία της στρατηγικής παράλυσης που προτείνει τη συνδύαση με την θεωρία του παράλληλου πολέμου, του οποίου θεωρείται και "πατέρας". Ισχυρίστηκε, ότι ο πλέον αποτελεσματικός και αποδοτικός τρόπος χρήσης της αεροπορικής ισχύος έγκειται στο στρατηγικό επίπεδο, με στρατηγικό αεροπορικό πόλεμο ο οποίος στη φύση του είναι περισσότερο πολιτικός παρά οικονομικός. Αναλύοντας τον εχθρό ως σύστημα, ο Γουόρντεν ισχυρίζεται ότι όλες οι στρατηγικές οντότητες μπορούν να αναλυθούν περαιτέρω σε πέντε συστατικά μέρη: ηγεσία, διαδικασίες - θεμελιώδεις οργανισμοί (π.χ. ηλεκτρική ενέργεια, πετρέλαιο κτλ), υποδομή, πληθυσμό και τις δυνάμεις πεδίου μάχης, παρομοιάζοντάς τα ως πέντε δαχτυλίδια το ένα μέσα στο άλλο. Η εξουδετέρωση του κέντρου βάρους κάποιου δαχτυλιδιού μπορεί να επιφέρει παράλυση στον εχθρό. Η θεωρία του Γουόρντεν, αντιπροσωπεύει μια θεμελιώδη αλλαγή κατεύθυνσης, στην εξέλιξη της στρατηγικής χρήσης της αεροπορικής ισχύος, από τον οικονομικό πόλεμο, στον πόλεμο διοίκησης και ελέγχου.

2. Επιχειρήσεις Βασιζόμενες στο Αποτέλεσμα

"Το 190 π.Χ., ο Αννίβας κέρδισε μία ναυμαχία στην Πολιορκία της Περγάμου εκσφενδονίζοντας πήλινα δοχεία γεμάτα δηλητηριώδη φίδια στα αντίπαλα πλοιά²¹".

Βλέπουμε λοιπόν, ότι η ίδεα να επιτύχεις αποτέλεσμα και όχι καταστροφή του αντιπάλου είναι πολύ παλιά. Παρόλο που η εφαρμογή των σύγχρονων ΕΒΑ έγινε

21. "Βιολογικά και χημικά όπλα: μια αρχαία υπόθεση", άρθρο, εφημερίδα "Τα Νέα", Οκτώβριος 27, 2001

πράξη το 1991 στον πρώτο πόλεμο του Κόλπου μαζί με τον παράλληλο πόλεμο, η διαπίστωση και η καταγραφή της θεωρίας των ΕΒΑ έγινε 10 χρόνια αργότερα, το 2001 από τον Ταξίαρχο Ντέϊβιντ Ντεππούλα. Με απλά λόγια, ΕΒΑ είναι η εκτέλεση στρατιωτικών ή μη επιχειρήσεων που δεν έχουν απαραίτητα σκοπό την καταστροφή του αντιπάλου ή μέρους των δυνάμεων ή συστημάτων του, αλλά σίγουρα στοχεύουν στο να επιφέρουν αποτελέσματα που αποσκοπούν στον έλεγχο αυτών. Πέραν των παραδοσιακών τύπων πολέμου, της φθοράς (τριβής) και της εκμηδένισης (καταστροφής) του αντιπάλου, τώρα πλέον έχουμε ένα νέο είδος πολέμου: αυτό του ελέγχου του αντιπάλου. Καθιστώντας τις εχθρικές δυνάμεις ανίσχυρες και ελέγχοντας τον αντίπαλο, μπορείς να επιτύχεις περισσότερα με λιγότερες απώλειες.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ: ΤΟ "ΚΛΕΙΔΙ" ΓΙΑ ΜΙΑ ΓΡΗΓΟΡΗ ΕΠΙΚΡΑΤΗΣΗ

Ο ΠΠ, εφαρμόστηκε για πρώτη φορά στον πόλεμο του Κόλπου το 1991, πετυχαίνοντας μια ΣΠ του Ιρακινού συστήματος, σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα, με ελάχιστες απώλειες και από τις δύο πλευρές. Ο Γουόρντεν, εμπινευστής του ΠΠ, υποστήριξε ότι η τεχνολογία επέτρεπε πλέον στις ΗΠΑ να προσβάλουν ταυτόχρονα πολλούς ζωτικούς στόχους στρατηγικού επιπέδου, έτσι ώστε να επιφέρουν κατάρρευση του εχθρικού συστήματος, αφήνοντας τον αντίπαλο χωρίς μέσα να απαντήσει.

1. Τι είναι ο Παράλληλος Πόλεμος;

Πριν τον πόλεμο του Κόλπου, η χρησιμοποίηση των αεροπορικών δυνάμεων γινόταν σειριακά, προκείμενου να αναγκαστούν οι εχθρικές δυνάμεις σε υποχώρηση πριν χτυπηθούν οι στόχοι υψηλής άξιας. Με τον ΠΠ έχουμε την ταυτόχρονη χρησιμοποίηση της ισχύος (σε χρόνο, χώρο και επίπεδα πολέμου), εναντίον "ζωτικών συστημάτων", με σκοπό να

επιτευχθεί "στρατηγική παράλυση" στην αντικειμενική δυνατότητα των οργανισμών να λειτουργήσουν όπως επιθυμούν. Δηλαδή, το αντικείμενο του παράλληλου πολέμου είναι: η ταυτόχρονη επίτευξη αποτελεσματικού ελέγχου πάνω στις στρατηγικές δραστηριότητες του εχθρού.

Συγκρίνοντας τον παράλληλο με τον σειριακό πόλεμο, βλέπουμε ότι οι σειριακές επιχειρήσεις δίνουν στον αντίπαλο την ευκαιρία να αντιδράσει. Οι παράλληλες επιχειρήσεις στερούν από τον αντίπαλο τη δυνατότητα να αντιδράσει, είναι πιο σύντομες, ασφαλέστερες, οικονομικότερες

εναντίον μιας μεγάλης συγκέντρωσης στόχων υψηλής αξίας, με μικρή ή και καθόλου αναγκαία καταστολή της εχθρικής αεράμυνας, ανοίγει την πόρτα για μνημειώδεις αλλαγές στην φύση του πολέμου. Εμπλέκει δε τον αιφνιδιασμό στο τακτικό επίπεδο, μεγαλύτερη επίδραση στο θηικό των αμυνομένων, ελαχιστοποίηση των απωλειών, παράλυση των αντιδράσεων και τέλος συντόμευση του αναγκαίου χρόνου επιβολής αποτελεσματικού ελέγχου πάνω στον εχθρό.

Η ουσία του παράλληλου πολέμου δεν βρίσκεται στα "φυσικά" στοιχεία του, αλλά στην "σύλληψη" της σχεδίασης του. Στο κατώφλι του 21ου αιώνα, η σημασία της εξέλιξης των αλλαγών στον πόλεμο βρίσκεται στον τρόπο που εμείς σκεφτόμαστε γι' αυτόν.

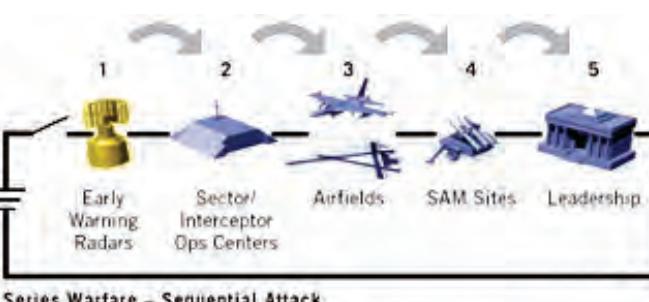
2. Γιατί είναι σημαντικός;

Ο παράλληλος πόλεμος αποτελεί μια "επανάσταση στα στρατιωτικά θέματα (Revolution in Military Affairs)". Είναι κάτι περισσότερο από έναν τρόπο εφαρμογής των νέων τεχνολογιών, ενώ προσφέρει μια βιώσιμη εναλλακτική λύση στην φθορά και την εκμηδένιση, ως μέσα για να αναγκάσει κάποιος την αλλαγή συμπεριφοράς ενός αντιπάλου. Γίνεται καλύτερη εκμετάλλευση των υπαρχόντων οπλικών συστημάτων, ενώ παράλληλα επιτυγχάνεται μετάβαση στις νέες τεχνολογίες.

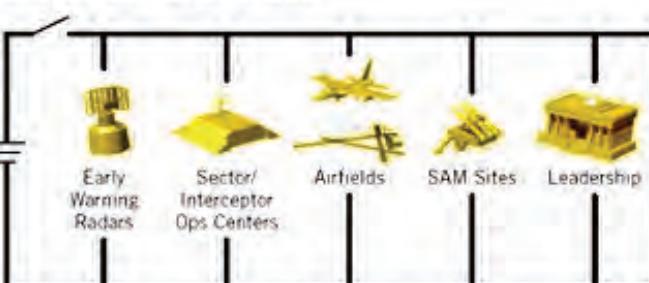
3. Γιατί τώρα;

Η εξέλιξη της τεχνολογίας βοήθησε στην ανάπτυξη όπλων μεγάλης ακρίβειας (με τη χρήση και GPS). Αυτό οδήγησε στην εξάλειψη της ανάγκης για μαζικές επιθέσεις, προκειμένου να εξασφαλισθεί ο επιθυμητός βαθμός επιτυχίας της αποστολής. Απόδειξη της αποτελεσματικότητας των όπλων αυτών είναι ότι στο Ιράκ το 1991, το ποσοστό χρήσης των όπλων αυτών ανέρχετο σε 4% του συνόλου των χρησιμοποιηθέντων όπλων, ενώ μερικά χρόνια αργότερα, στον πόλεμο κατά της Σερβίας, ανήλθε στο 42%.

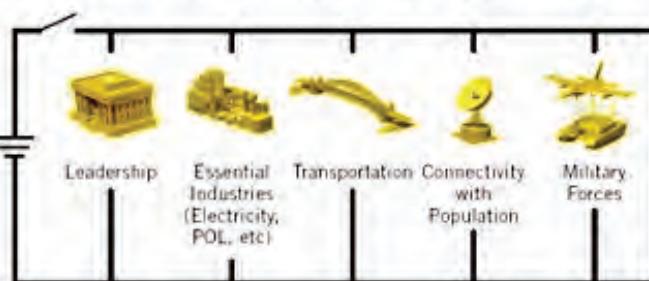
Η χρήση αεροσκαφών αόρατης

Σχήμα 3. Σύγκριση Σειριακού και Παράλληλου Πολέμου.

Parallel Warfare – Simultaneous Attack (Weighted Against Air Defense)

Parallel Warfare – Simultaneous Attack Against All Vital Enemy Systems

και έχουν περισσότερες πιθανότητες επιτυχίας από τις αντίστοιχες σειριακές.

Η ικανότητα για ταυτόχρονη επίθεση

τεχνολογίας σε συνδυασμό με τα óπλα υψηλής ακρίβειας, μειώνει δραματικά τον αριθμό των αεροσκαφών που απαιτούνται για προβολή ενός μεγάλου αριθμού στόχων, ενώ ταυτόχρονα αυξάνει το επιχειρησιακό βάθος μέσα στο οποίο μπορούν να πλήξουν στόχους. Η αποτελεσματικότητα αυτού του είδους των αεροσκαφών, φαίνεται από το ότι στον πόλεμο του Κόλπου τα αφη F-117 (stealth), καθ' όλη τη διάρκεια του πολέμου, εκτέλεσαν λιγότερο από το 2% των συνολικών εξόδων, προσβάλλοντας όμως το 43% των στόχων. Βλέπουμε λοιπόν, ότι η ακρίβεια των óπλων "ενδυνάμωσε" τον Παράλληλο Πόλεμο ενώ η αόρατη τεχνολογία των αεροσκαφών αύξησε το επιχειρησιακό βάθος και την αποδοτικότητα των óπλων.

4. Αλλαγή τρόπου εκμετάλλευσης των Στρατιωτικών Δυνάμεων

Ο συνδυασμός της αόρατης τεχνολογίας και της μεγάλης ακρίβειας των óπλων επανακαθορίζει την éννοια της μαζικότητας. Δεν απαιτείται πλέον μετακίνηση μεγάλων δυνάμεων επιφανείας, με τις απαραίτητες εκτεταμένες προετοιμασίες, για να επιτευχθεί αποτέλεσμα κυριαρχίας επί του εχθρού. Παρόλο που οι χερσαίες δυνάμεις θα είναι πάντα éνα σημαντικό κομμάτι των ενόπλων δυνάμεων, μελλοντικά όμως δεν θα αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση η χρήση μεγάλων χερσαίων δυνάμεων για την καταβολή και την επιβολή ελέγχου επί ενός αντιπάλου. Ο Ντεπτούλα στη μονογραφία του, υπαινίσσεται ότι η τεχνολογία éχει μειώσει την αναγκαιότητα των χερσαίων δυνάμεων.

5. Η συμβολή της Αεροπορικής Ισχύος

Αρκετοί σύγχρονοι θεωρητικοί του πολέμου αναγνώρισαν την αξία της αεροπορικής ισχύος στην επίτευξη ΣΠ. Συνοπτικά λοιπόν, διαπιστώνουμε ότι δύο είναι τα κύρια σημεία στα οποία συγκλίνουν: (1) η αεροπορία αποτελεί το κυρίαρχο óπλο που θα κρίνει την έκβαση του πολέμου και (2) ο éλεγχος του αέρα, η αλλιώς η

απόκτηση της αεροπορικής υπεροχής / κυριαρχίας, αποτελεί αναγκαία συνθήκη για επικράτηση επί του αντιπάλου.

6. Ο Παράλληλος πόλεμος στο Ιράκ.

Με τον ΠΠ στον πόλεμο του Κόλπου το 1991, τα αποτελέσματα ήταν θεαματικά. Σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα, σημαντικές ευκολίες και λειτουργίες σε όλη την επικράτεια του Ιράκ δεν λειτουργούσαν πλέον. Οι επικοινωνίες μεταξύ κυβέρνησης και στρατιωτικών αξιωματούχων ήταν από δύσκολες έως αδύνατες. Ακόμη και οι ίδιοι οι ανώτεροι στρατιωτικοί αξιωματούχοι δεν ήταν σε θέση να λάβουν τις κρίσιμες αποφάσεις. Το σύνολο αυτού που συνέβη στο Ιράκ, ως αποτέλεσμα των παράλληλων επιχειρήσεων, ήταν αρχικά μια στρατηγική παράλυση. Με άλλα λόγια, το Ιράκ ήταν ανίκανο να επιδιορθώσει τον εαυτό του, ανίκανο να μάθει απ' αυτά που του συμβαίνανε, και ανίκανο να αντιδράσει με κάποιο αξιοσημείωτο τρόπο.

7. Συμπεράσματα επί του Παράλληλου Πολέμου

Ο παράλληλος πόλεμος εναντίον ενός συστήματος, παρέχει την πλέον θετική πρόταση για τις συγκρούσεις. Για να τον εκτελέσουμε σωστά όμως, πρέπει να σκεφτόμαστε με όρους σχετικά με "συστήματα". Τόσο εμείς όσο και οι εχθροί μας είμαστε συστήματα και υποσυστήματα με αιμοβιαίες σχέσεις εξάρτησης. Στον πόλεμο, δεν θα πρέπει τα εργαλεία του πολέμου (αεροπλάνα, τανκ, πλοία) να αποτελούν την αφετηρία της σκέψης μας. Η μάχη δεν είναι η ουσία του πολέμου. Η πραγματική ουσία είναι να κάνουμε ότι είναι απαραίτητο για να πείσουμε τον εχθρό να αποδεχθεί τους δικούς μας αντικειμενικούς σκοπούς. Αυτό σημαίνει παράλληλο πόλεμο εναντίον των κέντρων βάρους του αντίπαλου "συστήματος".

Οι παράλληλες επιχειρήσεις, έχουν τα εξής σημαντικά πλεονεκτήματα σε σχέση με τις σειριακές: είναι γρηγορότερες, φτηνότερες, και έχουν μεγαλύτερες πιθανότητες για επιτυχία.

NATO ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

1. NATO

Το NATO σήμερα, προσπαθεί να προσαρμόσει τις επιχειρήσεις του στο πνεύμα των EBA, χωρίς όμως ακόμη να έχει θεσπίσει επίσημα νέες διαδικασίες σχεδίασης των επιχειρήσεων.

2. Ελληνική πραγματικότητα

Μετά από ανάλυση των συνθηκών επιτυχούς εφαρμογής του ΠΠ, καταλήγουμε στο συμπέρασμα, ότι σε περίπτωση γενικευμένου πολέμου με τους βόρειους γείτονές μας ενδείκνυται ανεπιφύλακτα η εφαρμογή του ΠΠ.

Για την περίπτωση της Τουρκίας, εκτιμάται ότι είναι δυνατή η εφαρμογή ενός "μερικώς Παράλληλου Πολέμου". Υπό τη έννοια δηλαδή, της εκτέλεσης EBA για εξοικονόμηση δυνάμεων και χρήση αυτών σε άλλους στόχους, ώστε ότου επιτευχθεί Αεροπορική Υπεροχή. Με τη απόκτηση αεροπορικής υπεροχής ή και ευνοϊκής αεροπορικής κατάστασης, θα πρέπει, παράλληλα με τη συνέχιση της προσπάθειας για απόκτηση και εδραίωση αυξημένης αεροπορικής υπεροχής, να προσβάλλονται επιλεκτικά στόχοι - κέντρα βάρους - και των άλλων επιπέδων (δαχτυλιδιών) του Γουόρντεν. Η διαφορά δηλαδή του ΠΠ και του προτεινόμενου "μερικώς ΠΠ" έγκειται στο ότι η έλλειψη αφών αόρατης τεχνολογίας, που προσφέρει εξ αρχής αεροπορική υπεροχή, θα πρέπει να καλυφθεί με εκτέλεση αποστολών συμβατικών αφών έως την εξασφάλισή της. Στη συνέχεια, θα πρέπει να ακολουθηθεί η τακτική του ΠΠ για προσβολή στόχων σε όλα τα επίπεδα του αντίπαλου συστήματος.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Μετά την ολοκλήρωση της εξέτασης του ΠΠ τα σημαντικότερα συμπεράσματα - προτάσεις που οδηγούμαστε είναι τα ακόλουθα:

Ο ΠΠ έχει χαρακτηρισθεί ως ο πόλεμος του μέλλοντος και είναι φυσικό να μας απασχολήσει από αρκετά έως πολύ στο άμεσο μέλλον. Θα πρέπει λοιπόν οι Ελληνικές ΕΔ να δώσουν την απαραίτητη προσοχή στις εξελίξεις επί του θέματος και να δοθεί ως εργασία σε σπουδαστές της ΑΔΙΣΠΟ, η μελέτη της επιχειρησιακής χρησιμοποίησης του παράλληλου πολέμου από τις Ελληνικές ΕΔ.

Το ΓΕΕΘΑ, θα πρέπει να εξετάσει την πιθανή αναπροσαρμογή των επιχειρησιακών σχεδίων, σε σχέση με τις έννοιες του παράλληλου πολέμου και των EBA. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει και η εξέταση τρόπων αντιμετώπισης ενδεχόμενης εφαρμογής ενός παράλληλου πολέμου από την πλευρά της Τουρκίας.

Οι EBA επίσης, είναι η προσέγγιση με την οποία θα γίνεται η σχεδίαση των επιχειρήσεων στο άμεσο μέλλον. Η διαδικασία επιχειρησιακής σχεδίασης θα πρέπει να αντικατασταθεί από την διαδικασία σχεδίασης με βάση τις EBA, ιδιαίτερα όταν υιοθετηθεί σε Νατοϊκό επίπεδο.

Η αξία των θεωριών του ΠΠ, των EBA και της ΣΠ στην ελληνική πραγματικότητα, είναι η εξοικονόμηση πόρων με EBA για πλήξη όσο το δυνατό περισσότερων στόχων με ΠΠ, για επίτευξη αεροπορικής υπεροχής και κατά το δυνατό ΣΠ και όχι χρήση των πόρων σε σειριακές επιθέσεις.

Θα πρέπει να γίνεται εκπαίδευση των στελεχών των ΕΔ (π.χ. ΑΔΙΣΠΟ), περί της γενικότερης θεωρίας του παράλληλου πολέμου και των EBA, καθώς και στην αλλαγή του τρόπου σκέψης των στελεχών. Η καταστροφή των ενόπλων δυνάμεων του αντιπάλου δεν είναι ο αντικειμενικός σκοπός και δεν πρέπει να αποτελεί αφετηρία για την πολεμική μας σκέψη. Η επίτευξη ελέγχου επί της ηγεσίας, η οποία θα λάβει και την τελική πολιτική απόφαση, είναι το σημαντικότερο όλων.

Η αεροπορία αποτελεί το κυρίαρχο όπλο που θα κρίνει την έκβαση του πολέμου και η απόκτηση της αεροπορικής υπεροχής / κυριαρχίας αποτελεί αναγκαία συνθήκη για επικράτηση επί του αντιπάλου. Θα πρέπει

λοιπόν, σε περίπτωση πολέμου, η Πολεμική Αεροπορία να εστιάσει σχεδόν αποκλειστικά, στην κατά το δυνατό συντομότερη απόκτηση αεροπορικής υπεροχής και να γίνει κατανοητό από τους άλλους Κλάδους των ΕΔ, ότι η υποστήριξή τους από τον αέρα δεν είναι δυνατή (πλην εξαιρέσεων), κατά τις πρώτες ημέρες του αγώνα, πριν επιτευχθεί αεροπορική υπεροχή.

Στα εξοπλιστικά προγράμματα της Αεροπορίας (και των ΕΔ γενικότερα), θα πρέπει να δίνεται έμφαση στην απόκτηση σύγχρονων τεχνολογικά οπλικών συστημάτων ή τουλάχιστον υπέρτερης τεχνολογίας έναντι αυτής του αντιπάλου. Ο κανόνας "η ποιότητα υπερτερεί της ποσότητας" θα πρέπει να διέπει την επιλογή οπλικών συστημάτων.

Επίσης θα πρέπει να βρεθεί τρόπος ενίσχυσης της Αεροπορίας, ως καταλυτικό όπλο στην έκβαση ενός σύγχρονου πολέμου. Αυτό σημαίνει, τη μέγιστη δυνατή ικανοποίηση των εξοπλιστικών προγραμμάτων της Πολεμικής Αεροπορίας, έτσι ώστε να επιτυγχάνεται ποιοτική υπεροχή έναντι του αντιπάλου.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ο Ρόμπερτ Πέϊπ, θέλοντας να τονίσει την παντοτινή ανάγκη ύπαρξης του Στρατού Ξηράς, παρομοίασε τη σχέση μεταξύ Στρατού Ξηράς και Αεροπορίας ως τη σχέση "καρφιού και σφυριού" αντίστοιχα. Θα συμφωνήσω με τον Πέϊπ, όσον αφορά την αναγκαιότητα ύπαρξης του Στρατού Ξηράς η οποία είναι διαχρονική και αδιαμφισβίτητη. Θα ήθελα όμως επίσης να τονίσω την ανάγκη ύπαρξης ενός πολύ δυνατού σφυριού που θα κάνει τη δουλειά του καρφιού πολύ πιο εύκολη. Μ' αυτό εννοώ, ότι θα πρέπει να αντιληφθούμε ότι η ύπαρξη μιας πάρα πολύ ισχυρής αεροπορίας είναι κάτι παραπάνω από απλή επιθυμία. Είναι ανάγκη.

ΕΦΕΤΕΣ ΗΕΛΛΑΣ

Δραστηριότητες ΑΔΙΣΠΟ

Δεξίωση Αποφοίτησης 4ης Εκπαιδευτικής Σειράς

Εθιμοτυπική
επίσκεψη Υπτχου
(Ι) Δημήτριου
Βαμπούλα
Διοικητού ΑΔΙΣΠΟ,
στο Γενικό
Γραμματέα
Περιφέρειας
Κεντρικής
Μακεδονίας
κ. Γεώργιο Τσιότρα

ΑΔΙΣΠΟ

Σραστηριό

Επίσκεψη Ρουμανικής Αντιπροσωπίας στην ΑΔΙΣΠΟ

Διάλεξη, Γενικού
Επιθεωρητή
Βορείου
Ελλάδος, Αντγου
Ασημάκη
Γκόλφη, στην
ΑΔΙΣΠΟ

**Επικεφαλής της Ρουμανικής Αντιπροσωπίας είναι ο
Στρατηγός Mircea Muresan PhD, Διοικητής - Πρύτανης
Εθνικού Πανεπιστημίου Άμυνας "Carol I"**

Αγιασμός 5ης Εκπαιδευτικής Σειράς

Διαλέξεις Καθηγητών στην ΑΔΙΣΠΟ

Διάλεξη του κ. Κων/ου
Χ"Κωνσταντίνου
Καθηγητή Νομικής ΑΠΘ
(Πρόεδρο Νομικής
Σχολής)

Απονομή
Αναμνηστικής
Πλακέτας
από το Διοικητή της
ΑΔΙΣΠΟ Υπτχο (Ι)
Δημήτριο Βαμπούλα

Διάλεξη του
Γεώργιου
Πιπερόπουλου
Δρα Κοινωνιολογίας
- Ψυχολογίας
Καθηγητή
Επικοινωνίας και
Προέδρου

Τμήματος
Οργάνωσης και
Διοίκησης
Επιχειρήσεων
Πανεπιστημίου
Μακεδονίας

Διάλεξη της
κ. Παπασιώπη -
Πασιά Ζωή
Αν. Καθηγήτρια
ΑΠΘ

Διάλεξη του
κ. Ηλία Κουσκουβέλη
Πρύτανη Πανεπιστημίου
Μακεδονίας και Απονομή
Αναμνηστικής Πλακέτας
από το Διοικητή της
ΑΔΙΣΠΟ Υπτχο (Ι)
Δημήτριο Βαμπούλα

Ταξίδι 5ης ΕΣ, στη Θράκη

**Επίσκεψη στο ΣΦ Κήπων και στην Οριογραμμή της Γέφυρας Κήπων
Προσφορά Δώρων στους άνδρες του Φυλακίου ΣΦ Κήπων**

**Επίσκεψη Δκτου
ΑΔΙΣΠΟ στην
Οριογραμμή επί της
Γέφυρας Κήπων και
προσφορά δώρων
στην Τουρκική
Φρουρά**

Ενημέρωση στο Δ΄ΣΣ στην Ξάνθη

Επίδοση αναμνηστικής πλακέτας από τον Δκτη Δ΄ΣΣ Ξάνθης Αντγο Πέτρο Τσαλικίδη στο Διοικητή της ΑΔΙΣΠΟ Υπτχ (Ι) Δημήτριο Βαμπούλα

Επίδοση αναμνηστικών πλακετών από το Νομάρχη Ξάνθης Γεώργιο Παυλίδη και τον Αντιδήμαρχο Ξάνθης Ανγο εις Νικ. Φωτιάδη στο Διοικητή της ΑΔΙΣΠΟ Υπτχ (Ι) Δημήτριο Βαμπούλα

Επίδοση αναμνηστικών πλακετών από τον Αστυνομικό Διευθυντή Ξάνθης Δήμο Δρασμίδη και το Διευθυντή ΠΥ Ξάνθης Πύραρχο Δημ. Γενιτζέ στο Διοικητή της ΑΔΙΣΠΟ Υπτχο (Ι) Δημήτριο Βαμπούλα

Ενημέρωση από το Διοικητή XII Μ/Κ ΜΠ Αλεξανδρούπολης Υπγο Γεώργιο Ταμουρίδη

Επίδοση αναμνηστικού από τον Αναπληρωτή Νομάρχη Έβρου Μιχάλη Κουγιουμτζή στο Διοικητή της ΑΔΙΣΠΟ Υπτχο (Ι) Δημήτριο Βαμπούλα

Επίσκεψη της ΑΔΙΣΠΟ στο ΣΦ Καστανέων

**Επίδοση αναμνηστικού από το Διοικητή 3Μ/Κ ΤΑΞ “PIMINI”
Καστανέων Τέχο Γεώργιο Κρανίτη στο Διοικητή της ΑΔΙΣΠΟ Υπτχο
(I) Δημήτριο Βαμπούλα**

Ενημέρωση & Επίδειξη από την XVI Μ/Κ ΜΠ στο Στρατόπεδο Λαγού Διδυμοτείχου

Επίδοση αναμνηστικής πλακέτας από το Διοικητή της ΑΔΙΣΠΟ Υπτχο (I) Δημήτριο Βαμπούλα στο Διοικητή της 30 Μ/Κ ΤΑΞ Τέχο Διγενή Μπότζιο

Κατάθεση Στεφάνου στο Οχυρό Νυμφαίας της “Γραμμής Μεταξά”

**Επίδοση Αναμνηστικής Πλακέτας από τον Υδκτη
29 ΤΑΞ ΠΖ Σχη (ΠΖ) Σταυρακάκη Γεώργιο στον
Υδκτη της ΑΔΙΣΠΟ Απχο Ανάργυρο Πανουργιά ΠΝ**

**Αλλοδαποί Σπουδαστές
της 5ης ΕΣ ΑΔΙΣΠΟ στο
Φυλάκιο Οχυρού Νυμφαίας**

Ενημέρωση και Επίδειξη από την 182 Μ/Κ Β “ΤΟΡ-Μ1”

**Επίδοση Αναμνηστικών από τον Υδκτη της ΑΔΙΣΠΟ Απχο
Ανάργυρο Πανουργιά ΠΝ στο Δκτη της 182 Μ/Κ Β “ΤΟΡ-Μ1” Ανχη (ΠΒ) Αθανάσιο Σαρδέλη**

ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗ

Επιθεώροπον

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΠΟΛΕΜΟΥ